

REKENKAMERVERSLAG

2024

Voorwoord

Met genoegen presenteren wij het verslag over de werkzaamheden van de Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) over het dienstjaar 2024, in overeenstemming met de bepalingen van artikel 35 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 (S.B. 2019 no. 102) en artikel 151 van de Grondwet (S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 2023 no. 157). Dit verslag is opgesteld door het managementteam, de directie en het personeel van de Rekenkamer, en het is goedgekeurd door het College van de Rekenkamer.

De Rekenkamer vervult als Hoog College van Staat een grondwettelijke taak: het uitoefenen van toezicht op het beleid van de regering en het beheer van de ontvangsten en uitgaven van staatsmiddelen. Dit verslag presenteert eveneens een 76 overzicht van de onderzoeken die in 2024 zijn uitgevoerd en de onderzoeken die nog onderhanden zijn.

De Rekenkamer maakt geen deel uit van de regering of het parlement en is derhalve een onafhankelijk instituut. Ook dit jaar heeft de Rekenkamer haar taak van toezicht en controle voortgezet, ondanks de blijvende uitdagingen in zowel middelen als capaciteit. Het is daarom van groot belang dat de goedgekeurde begrotingsmiddelen tijdig en volledig beschikbaar worden gesteld om de strategische doelen van de Rekenkamer te kunnen realiseren.

In 2024 heeft de Rekenkamer zich actief gericht op de uitvoering van het beleid van de regering en haar onderzoeken merendeels daarop afgesteld. In het kader van haar mandaat heeft zij ten aanzien van de gerealiseerde beleidsdoelen van het dienstjaar 2024 informatie opgevraagd aan de ministeries. Speciale aandacht was er ook voor integratie van de Sustainable Development Goals (SDG's) in haar toezichtstaak. De onderzoeken vertonen veel raakvlakken met de verschillende SDG's. Hieraan zal in 2025 specifiek aandacht worden gegeven door de verschillende parameters mee te nemen in de onderzoeken.

Een belangrijk moment in 2024 was het 70-jarig bestaan van de Rekenkamer. Dit jubileum werd markant ingevuld door een high-level seminar over goed openbaar bestuur, evenals een workshop gericht op de belangrijkste afdelingen van de verschillende ministeries en staatsorganen, betrokken bij de opmaak, uitvoering, verwerking en de controle van de begroting en verantwoording.

Cruciaal in 2024 was de verruiming van de capaciteit van de Rekenkamer. Deze capaciteitsverruiming stelde de Rekenkamer in staat om zelfstandig en onafhankelijk doelmatigheids- en doeltreffendheids-onderzoeken (DDO) uit te kunnen voeren. De eerste twee DDO-rapporten werden in de maand december gepresenteerd. Deze stap markeerde een belangrijke vooruitgang voor het instituut dat nu volledig haar mandaat kan uitoefenen. Vanzelfsprekend bracht dit traject ook de nodige capaciteitsuitdagingen met zich mee, waardoor er minder capaciteit beschikbaar was voor andere onderzoeken. Desondanks is de Rekenkamer erin geslaagd verschillende onderzoeken af te ronden, terwijl andere nog lopende zijn.

Deze nieuwe ontwikkeling heeft ook geleid tot een vooruitgang in de samenwerking met de verschillende belanghebbenden ("Stakeholders Engagement"). Naast het presenteren van onderzoeksrapporten aan de voorzitter van het parlement, communiceert de Rekenkamer nu rechtstreeks met de relevante commissies van de verschillende ministeries van het parlement. Deze ontwikkeling versterkt de samenwerking met parlementariërs als belangrijke stakeholders, wat bijdraagt aan meer transparantie en effectiviteit in het toezicht van de Rekenkamer.

Met de naderende verkiezingen in 2025 komt er voor de Rekenkamer een uitdagende periode aan. De verandering in politieke verhoudingen en de daaropvolgende formatie van een nieuwe regering kunnen de prioriteiten en het beleid beïnvloeden, wat extra druk legt op de rol van de Rekenkamer. Wij zijn ons ervan bewust dat het waarborgen van onze onafhankelijkheid en het continueren van ons toezicht, ondanks de mogelijke veranderingen in het politieke landschap, van cruciaal belang blijvend. De voorbereiding op deze nieuwe dynamiek zal dan ook een belangrijke focus zijn voor het komende jaar.

Voorts hebben wij in 2024 onze zichtbaarheid en samenwerking met diverse stakeholders vergroot. Door het organiseren van workshops en andere evenementen blijven wij werken aan het versterken van de waarden van transparantie, integriteit en verantwoording in de publieke sector. Het gebruik van sociale media wordt ook steeds meer overwogen als een middel om de communicatie met het publiek te verbeteren.

Wij willen hierbij onze waardering uitspreken voor het hele team van de Rekenkamer. Ondanks de vele uitdagingen heeft het team met toewijding en vastberadenheid bijgedragen aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de organisatie.

Wij kijken uit naar de voortzetting van onze taak in 2025 en de kansen die voor ons liggen om ons werk verder te versterken en uit te breiden in ons streven om als modelorganisatie te fungeren en impactvolle rapporten te produceren ten behoeve van het Surinaamse publiek.

Paramaribo, 26 maart 2025

De Rekenkamer van Suriname

De heer drs. S. Bhoendie
(voorzitter)

Mevrouw drs. N.H. Vredeberg, MBA
(secretaris)

Inhoudsopgave

Voorwoord

Lijst met acroniemen en afkortingen

Definities

Inleiding	9
1 Over ons	12
1.1 <i>Wettelijke grondslag en onafhankelijkheid</i>	12
1.1.1 <i>Missie</i>	12
1.1.2 <i>Visie</i>	12
1.1.3 <i>Taken</i>	12
1.1.4 <i>Mandaat Rekenkamer</i>	13
1.1.5 <i>Beleid Rekenkamer</i>	14
1.2 <i>Kernwaarden</i>	15
1.3 <i>Organisatiestructuur</i>	16
1.4 <i>Het College</i>	17
1.5 <i>Bureau Rekenkamer</i>	17
1.6 <i>Personeel</i>	17
1.7 <i>Financiën</i>	20
1.7.1 <i>Begroting</i>	20
1.7.2 <i>Operationele uitgaven</i>	20
1.7.3 <i>Programma's</i>	21
1.8 <i>Vooruitblik op 2025</i>	24
2 Samenwerking en Institutionele Versterking	25
2.1 <i>Activiteiten van de Rekenkamer in verband met haar 70-jarig bestaan</i>	25
2.2 <i>Institutionele Versterking</i>	27
2.3 <i>Samenwerkingsprogramma Rekenkamer Suriname en Algemene Rekenkamer Nederland</i>	32
2.4 <i>Stakeholders Engagement Strategy</i>	33
2.5 <i>Tripartite overleg</i>	34
2.6 <i>United Nations Convention against Corruption</i>	35
3 Financiële administratie van de staat	36
3.1 <i>Overheidsontvangsten in het dienstjaar 2024</i>	36
3.2 <i>Uitgaven van de staat in het dienstjaar 2024</i>	40
3.3 <i>Geregistreerde leningen en stand staatsschuld</i>	44
3.4 <i>Uitbetaalde salarissen in het dienstjaar 2024</i>	45
4 Rechtmatigheidsonderzoek	48
4.1 <i>De problematiek inzake controle van de jaarverslagen van 2022 en 2023 c.q. begrotingsrekeningen 2022 en 2023 in samenhang met de uitvoering van de Comptabiliteitswet 2019</i>	48
4.2 <i>Rechtmatigheid van Benoemingen over de dienstjaren 2021-2022. Een onderzoek bij het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme</i>	50

4.3	<i>Rechtmatigheid van toekenning Gratificatie bij het Ministerie van Justitie en Politie. Dienstonderdeel Korps Politie Suriname dienstjaar 2022</i>	52
4.4	<i>Rechtmatigheid van Subsidies verstrekt door het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting dienstjaar 2022 (Follow up)</i>	53
4.5	<i>Onderzoeken die in het dienstjaar 2024 zijn gestart maar nog niet afgerond zijn</i>	58
4.6	<i>Publicaties in het dienstjaar 2024</i>	63
5	Doelmatig- en doeltreffendheidsonderzoeken	65
5.1	<i>Nationaal Vervoer Bedrijf Suriname</i>	65
5.1.1	Waarom dit onderzoek	65
5.1.2	Wat hebben we onderzocht?	66
5.1.3	Betaalbaar Openbaar Vervoer	66
5.1.4	Bereikbaar Openbaar Vervoer	68
5.1.5	Niet tijdig uitbetalen van subsidie	69
5.1.6	Conclusies en Aanbevelingen	70
5.2	<i>Suriname als voedselschuur van het Caribisch gebied</i>	71
5.2.1	Waarom dit onderzoek	71
5.2.2	Wat hebben we onderzocht	71
5.2.3	Ontwikkeling van de export van Surinaamse landbouwproducten	71
5.2.4	Effectiviteit van exportbevorderingsmaatregelen	73
5.2.5	Alternatieve bestedingen	74
5.2.6	Conclusies en aanbevelingen	74
6	Realisatie Beleidsdoelen regering	76

Tabellen:

- 1 Personeelsbezetting dienstjaar 2024
- 2 Personeelsleden naar leeftijd en gender
- 3 Begrotingsuitvoering van de Rekenkamer voor het dienstjaar 2024
- 4 Overzicht begrote en gerealiseerde ontvangsten dienstjaar 2024
- 5 Belastingontvangsten in het dienstjaar 2024
- 6 Niet-belastingmiddelen in het dienstjaar 2024
- 7 Donormiddelen in het dienstjaar 2024
- 8 Leningsopbrengsten in het dienstjaar 2024
- 9 Overzicht van de totale uitgaven (operationele uitgaven en programma's) met bedragen van vastgestelde begroting en realisatie per ministerie/ directoraat/ staatsorgaan over 2024
- 10 Stand binnenlandse en buitenlandse staatsschuld over het dienstjaar 2024
- 11 Netto uitbetaalde salarissen aan landsdienaren in het dienstjaar 2024
- 12 Netto uitbetaald aan ziekeninrichtingen in het dienstjaar 2024
- 13 Netto uitbetaald aan pensioenen en onderstandenen in het dienstjaar 2024
- 14 Netto uitbetaald aan Overige Instellingen dienstjaar 2024
- 15 Aantal onderstandgenietenden in het dienstjaar 2024
- 16 Aantal in- en uitstroom ambtenaren en de geregistreerde ambtenaren in 2024
- 17 Gemiddeld tarief op 19 doublerende trajecten
- 18 Nationaal inkomen per capita

Figuur:

- 1 Organisatiestructuur Rekenkamer van Suriname
- 2 Grafische weergave exportwaarde van landbouwproducten x USD 1.000,-
- 2a Verduidelijking 3 categorieën landbouwproducten
- 3 Overzicht van de effectiviteit van maatregelen voor de exportbevordering
- 4 Alternatieve bestedingen 2021

Grafiek:

- 1 Het aantal afgesproken trajecten (gearceerd), afgezet tegen het aantal daadwerkelijk gereden trajecten (blauw)

Bijlagen:

- 1 Personeelsbezetting Rekenkamer van Suriname per 31-12-24
- 2 Schatkistpapier
- 3 Financieringsovereenkomsten
- 4 Kredietovereenkomsten
- 5 Promissory Notes
- 6 Brief Directeur Binnenlandse Zaken

Lijst met acroniemen en afkortingen

ALZA	Algemene Zaken
AOG	Audit Office of Guyana
AOV	Algemene Oudedagsvoorziening
AR	Algemene Rekenkamer Nederland
BFZ	Begrotings- en Financiële Zaken
BIBIS	Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking
BR	Begrotingsrekening
Bureau	Bureau van de Rekenkamer
BWT	Bouw- en Woningtoezicht
CAROSAI	Caribbean Organization of Supreme Audit Institutions
CARTAC	Caribbean Regional Technical Assistance Centre
CBB	Centrale Begrotingsboekhouding
CBD	Centrale Betaaldienst
CBvS	Centrale Bank van Suriname
CEBUMA	Centraal Bureau Mechanische Administratie
CKB	Centrale Krediet Bewaking
CLAD	Centrale Landsaccountantsdienst
CONZA	Consulaire Zaken
COVID-19	Coronavirus Disease 2019
CWN/NWP	Cabling Wireless Network/Network Plus
DDO	Doelmatigheids- en Doeltreffendheidsonderzoeken
DIV	Documentaire Informatieverzorging
DNA	De Nationale Assemblée
EFF	Extended Fund Facility
EZOTI	Ministerie van Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie
G.B.	Gouvernementsblad
GBB	Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer
GRIS	Grondregistratie en Informatie Systeem
HRM	Human Resource Management
IACA	International Anti-Corruption Academy
IB	Internationale Betrekkingen
IC	Interne Controle
ICT	Information and Communications Technology
IDB	Inter-American Development Bank
IDI	INTOSAI Development Initiative

IFMIS	Integrated Financial Management Information System
IFPP	INTOSAI Framework of Professional Pronouncement
IFRS	International Financial Reporting Standards
IMF	International Monetary Fund
INTOSAI	International Organization of Supreme Audit Institutions
IPU	Inter Parliamentary Union
ISSAI	International Standards of Supreme Audit Institutions
LB	Loonbelasting
LVV	Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij
Min. BIZA	Ministerie van Binnenlandse Zaken
MinFin	Ministerie van Financiën en Planning
NBM	Niet-Belastingmiddelen
NH	Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen
NVB	Nationaal Vervoer Bedrijf
ORAG	Onderraad voor Aanbestedingen en Gunningen
OW	Ministerie van Openbare Werken
PW	Personeelswet
PZ	Personeelszaken
RMO	Rechtmatigheidsonderzoeken
RvM	Raad van Ministers
S.B.	Staatsblad der Republiek Suriname
SAI	Supreme Audit Institution
SAI PMF	Supreme Audit Institutions Performance Measurement Framework
SDG	Sustainable Development Goal
SDMO	Suriname Debt Management Office
SES	Stakeholders Engagement Strategy
SOAB	Stichting Overheidsaccountantsbureau
SP	Strategisch Plan 2024-2027
SRD	Surinaamse Dollar
TCT	Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme
TCU	Technical Cooperation Unit
UNCAC	United Nations Convention against Corruption

Definities

Transparantie	Het fundamentele en gezamenlijk overeengekomen beginsel van openbaarmaking van beleid, juridische en institutionele kaders en informatie met betrekking tot beslissingen op een begrijpelijke, toegankelijke en tijdige manier beschikbaar te maken voor het publiek ¹ .
Verantwoording	'Verantwoording' betreft de relatie tussen de staat en zijn burgers en de mate waarin de staat verantwoordelijk is voor zijn daden. Het concept van verantwoording verwijst naar het juridisch en rapportagekader, de organisatiestructuur, de strategie, procedures en acties om ervoor te zorgen dat elke organisatie die publiek geld gebruikt en beslissingen neemt die van invloed zijn op het leven van mensen, verantwoordelijk kan worden gesteld voor haar acties. De principes en concepten die nodig zijn bij de verantwoordingsplicht van de publieke sector omvatten transparantie, eerlijkheid, integriteit en vertrouwen ² .
Departementen van Algemeen Bestuur	Ministeries
Tripartite overleg	Overleg tussen DNA, het MinFin, de Rekenkamer en de CLAD

---

¹ Methodology for Assessing Procurement Systems (MAPS). <https://www.mapsinitiative.org/methodology/1-what-is-MAPS-presentation.pdf>

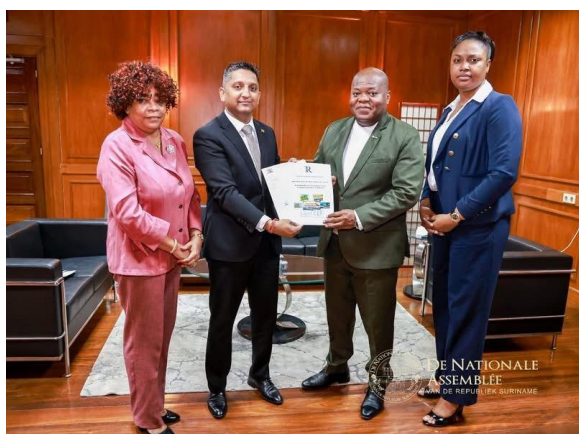
² <https://oag.parliament.nz/2016/accountability/part2.htm>

Inleiding

De Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) heeft conform de artikelen 149 tot en met 152 en 156 van de Grondwet van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 2023 no. 157) en de Wet Rekenkamer Suriname 2019 (S.B. 2019 no. 102) het mandaat om in de ruimste zin controle en toezicht uit te oefenen op de rekeningen van ontvangsten en uitgaven van de volgende instituten: alle departementen van algemeen bestuur, de districtscommissariaten en de parastatale instellingen bestaande uit naamloze vennootschappen, stichtingen, rechtspersonen sui generis, landsbedrijven en particuliere instellingen die subsidies en/of financiële bijdragen ontvangen uit 's landskas.

Voor u ligt het verslag dat alle activiteiten en werkzaamheden van de Rekenkamer over het dienstjaar 2024 weergeeft. Enerzijds heeft de Rekenkamer in 2024 het werk dat bestaat uit het verrichten van rechtmatigheidsonderzoek voortgezet, anderzijds zijn er in het verslagjaar ook twee projecten betreffende doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek (DDO) uitgevoerd. Het betreft in deze een doeltreffendheidsonderzoeken bij het Nationaal Vervoer Bedrijf over zijn subsidiebeleid en bij het Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij inzake zijn exportbeleid. De onderzoeken zijn in samenwerking met de Algemene Rekenkamer van Nederland (AR) uitgevoerd.

De Rekenkamer heeft binnen het Makandra-programma gekozen voor deze “on-the-job” trainingen om te voldoen aan haar mandaat conform artikel 149 van de Grondwet van 1987. De twee laatstgenoemde onderzoeken zijn middels aanbieding van de rapporten aan de voorzitter van DNA afgerond. Vervolgens zijn de resultaten ook gepresenteerd aan de vaste commissies van respectievelijk de ministeries van Transport Communicatie en Toerisme (eind december 2024) en Landbouw Veeteelt en Visserij (in januari 2025). Vanwege deze intensieve on-the-job training van de doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken konden niet alle auditors optimaal ingezet worden voor het uitvoeren van rechtmatigheidsonderzoeken in het verslagjaar.

Om verdere invulling te geven aan haar *Stakeholders Engagement Strategy* (SES) heeft de Rekenkamer in mei 2024 een seminar met een internationaal karakter georganiseerd in verband met haar 70-jarig bestaan. Vermeldenswaard is dat er zeven rekenkamers hieraan hebben deelgenomen.

In dit kader is er ook een Stakeholders Engagement Workshop georganiseerd voor ministeries met als thema: "*Bevordering van Transparantie en Efficiëntie binnen de Administratieve Processen*" in december 2024. Tijdens deze workshop zijn er presentaties gehouden door de Rekenkamer, het Ministerie van Financiën en Planning (MinFin) en de Centrale Landsaccountants Dienst (CLAD). De ministeries waren vertegenwoordigd door de afdelingen: Begrotings- en Financiële Zaken (BFZ), Interne Controle (IC) en Personeelszaken (PZ). Het ultieme doel van de workshop was om als Rekenkamer bij te dragen aan het streven naar een betere verantwoording ten behoeve van de taak van de controle-instituten in het kader van transparant en goed openbaar bestuur.

In het dienstjaar 2024 zijn er op uitnodiging van De Nationale Assemblée (DNA) diverse overlegmomenten geweest tussen een delegatie van de Rekenkamer onder leiding van de voorzitter, de heer S. Bhoendie en de Commissie Staatsuitgaven van DNA onder leiding van de voorzitter van de commissie, de heer A. Gajadien. Voorts is in dit verslagjaar ook het tripartite overleg tussen de Rekenkamer, het Ministerie van Financiën en Planning (MinFin) en de CLAD voortgezet. Hierbij lag het accent op de afronding van controle van de Begrotingsrekeningen tot en met 2021, alsmede het reviewen van de controle van jaarverslagen van de CLAD vanaf het dienstjaar 2022 door de Rekenkamer.

De controle van het financieel jaarverslag van de Staat over het dienstjaar 2022, met name de begrotingsrekeningen van de departementen van algemeen bestuur, heeft echter nog niet plaatsgevonden, aangezien de Comptabiliteitswet voorschrijft dat de Rekenkamer haar controle uitvoert ná de controle van de Centrale Landsaccountantsdienst (CLAD). De eerste twee accountantsverslagen van de CLAD zijn in januari 2025 ontvangen, en de Rekenkamer is thans bezig met de voorbereidingen inzake het reviewen van de ontvangen rapporten.

Voor wat betreft de nauwere samenwerking met het parlement heeft de Rekenkamer ook bijgedragen aan de totstandkoming van enkele wetten, met name: De Aanbestedingswet, de Comptabiliteitswet (S.B. 2024 no. 178) en de Wet Spaar- en Stabilisatiefonds. Daarnaast is door de Rekenkamer ook bijgedragen aan de boetebesluiten inzake Hazardspelen (S.B. 2023 no. 135), de Loterijwet (S.B. 2023 no. 136) en de Wet ter voorkoming en bestrijding van Money Laundering en Terrorismefinanciering (S.B. 2022 no. 138).

In het kader van institutionele versterking heeft de Rekenkamer ook samenwerkingsafspraken met de President van het Hof van Justitie voor wat betreft de versterking van beide instituten, maar ook in het kader van haar onderzoekswerkzaamheden.

In 's lands vergaderzaal is op donderdag 25 januari 2024 de ontwerpwet houdende vaststelling van de Staatsbegroting van uitgaven en ontvangsten voor het dienstjaar 2024 (Wet Staatsbegroting 2024), goedgekeurd met achtentwintig (28) stemmen vóór en twaalf (12) tegen.

De Rekenkamer heeft als zelfstandig staatsorgaan haar begroting 2024 ingediend. Verder heeft de Rekenkamer nu meer financiële ruimte om haar doelen te realiseren. De regelgeving met betrekking tot de uitvoering van de begroting door de Rekenkamer moeten echter nog worden vastgesteld.

Tot slot is de Rekenkamer vanwege haar sociaal-maatschappelijke verantwoordelijkheid naar de samenleving toe, overgegaan tot publicatie van alle verslagen en rapporten op haar website. Alle rapporten van de Rekenkamer worden, nadat deze aangeboden zijn aan DNA, gelijktijdig gepubliceerd op haar website www.rekenkamer.sr.

De verdere opbouw van het verslag ziet er als volgt uit:

Hoofdstuk 1 betreft informatie over de wettelijke grondslag, de visie, de missie, de taken, de kernwaarden, het mandaat en het beleid van de Rekenkamer.

Hoofdstuk 2 handelt over het College, het Bureau van de Rekenkamer, de personele en financiële aangelegenheden van de Rekenkamer.

Hoofdstuk 3 verschaft inzichten over de financiële administratie van de staat in het dienstjaar 2024.

Hoofdstuk 4 geeft een uiteenzetting over de rechtmatigheidsonderzoeken en publicaties van de Rekenkamer.

Hoofdstuk 5 geeft een uiteenzetting over de doeltreffendheidsonderzoeken en publicaties van de Rekenkamer.

Hoofdstuk 6 verschaft informatie over de realisatie van beleidsdoelstellingen van de regering.

1 Over ons

De Rekenkamer is een Hoog College van Staat en is een bij wet ingesteld constitutioneel orgaan dat tot taak heeft toezicht te houden op de besteding van de staatsgelden en tevens controle uit te oefenen op het geldelijk beheer van de overheid in de ruimste zin des woord.

In dit hoofdstuk belichten wij de wettelijke grondslagen en onafhankelijkheid, de typen onderzoeken, het beleid en de speerpunten daarvan.

1.1 Wettelijke grondslag en onafhankelijkheid

De wettelijke grondslag van de Rekenkamer is vastgesteld in de *Grondwet van 1987*, met name in *artikel 149 tot en met 152 en 156* (S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38), de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102), de *Comptabiliteitswet 2019* (S.B. 2019 no. 98) en het *Comptabiliteitsbesluit* (G.B. 1953 no. 100), de wijzigingen meegerekend.

Het mandaat van de Rekenkamer is vastgesteld in de *artikelen 149 tot en met 152 van de Grondwet* S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38 en de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102).

De Rekenkamer houdt als onafhankelijk instituut het toezicht op de financiële huishouding van de overheid. Zij bewaakt de belangen van de maatschappij aangaande het financieel en doelmatig beheer van de middelen van de Staat Suriname, door te controleren of de departementen van Algemeen Bestuur zich conformeren aan de geldende en toepasselijke wet- en regelgeving. Daarnaast controleert zij ondermeer de juistheid, volledigheid en het bestaan van de middelen van de Staat die door de departementen worden verantwoord in hun financiële verslagen.

1.1.1 Missie

De missie van de Rekenkamer luidt: *“Bijdragen aan goed openbaar bestuur, integriteit, kwaliteit en legitimiteit van de gehele Surinaamse overheid”*.

Om onze missie te bereiken, voorzien wij de Surinaamse overheid, De Nationale Assemblée en de gemeenschap van duidelijke, objectieve, onpartijdige en relevante rapporten, die zijn opgesteld op basis van de internationale controlestandaarden.

1.1.2 Visie

De visie van de Rekenkamer is: *“Wij streven naar een status van een gerespecteerd en onafhankelijk instituut dat effectief en efficiënt bijdraagt aan het bevorderen van publieke transparantie en verantwoording van het beheer en de besteding van staatsmiddelen en -eigendommen”*.

1.1.3 Taken

De *Wet Rekenkamer Suriname 2019, artikel 2*, omschrijft de taken van de Rekenkamer als volgt:

- het uitoefenen van toezicht op de besteding van de staatsgelden;
- de goedkeuring van de rekening van ontvangsten en uitgaven; en

- controle op het geldelijk beheer van de overheid in de ruimste zin des woord als bedoeld in artikel 149 lid 1 van de Grondwet.

1.1.4 Mandaat Rekenkamer

De Rekenkamer onderzoekt de inkomsten en uitgaven van de overheid.

Dit wordt gedaan door het verrichten van:

- Rechtmatigheidsonderzoek, inclusief de verantwoordingscontrole.
- Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek.

Rechtmatigheidsonderzoek

Bij het rechtmatigheidsonderzoek wordt gecontroleerd of de begrotingsrekening (BR) en/of de jaarrekening van overheidsorganisaties en parastatale instellingen zijn opgemaakt in overeenstemming met de vastgestelde begrotingswetten en wettelijke voorschriften. Daarnaast wordt onderzocht of bij het innen van ontvangsten en het doen van betalingen de ter zake geldende wettelijke voorschriften en besluiten van het bevoegd gezag in acht zijn genomen en of de schuldvordering van de staat niet is verjaard. Verder worden de processen ten aanzien van de aanvraag en uitvoering van besluiten van de regering getoetst op basis van de geldende en toepasselijke wet- en regelgeving.

Het onderzoek wordt uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAIs) met betrekking tot rechtmatigheidsonderzoek (ISSAIs 400 en 4000) zoals vastgelegd in het Handboek Rechtmatigheidsonderzoek van de Rekenkamer.

Doelmatigheids- en doeltreffendsonderzoeken

Bij het doelmatigheidsonderzoek wordt gecontroleerd of de beschikbaar gestelde middelen, verantwoord in de begrotingsrekening (BR) en/of de jaarrekening, efficiënt zijn besteed en er geen verspilling c.q. verkwisting van staatsmiddelen heeft plaatsgevonden. Volgens *artikel 30 lid 1 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* ziet de Rekenkamer erop toe dat de vorderingen en verplichtingen van de Staat met de vereiste voortvarendheid worden geliquideerd en dat alle gelden en goederen van de Staat doelmatig worden beheerd.

Naast doelmatigheidsonderzoeken worden door rekenkamers ook doeltreffendheidsonderzoeken uitgevoerd. Bij doeltreffendheidsonderzoeken wordt getoetst of het beleid van de regering effectief is uitgevoerd en de gestelde doelen zijn gerealiseerd. De Rekenkamer heeft in het verslagjaar twee pilot-doeltreffendheidsonderzoeken uitgevoerd middels een on-the-job training. De Rekenkamer zal de uitvoering van doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken conform de Rekenkamerwet voortzetten.

Tevens bestaat bij de Rekenkamer ook de mogelijkheid om onderzoeken op verzoek en om onderzoek met speciale onderzoeksbevoegdheden te verrichten.

Onderzoek op verzoek

Op verzoek van DNA kan de Rekenkamer benaderd worden om specifieke onderzoeken uit te voeren. Het besluit hiertoe wordt, ingevolge artikel 28 lid 7 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019, door DNA genomen bij gewone meerderheid van stemmen. Dit verzoek, vergezeld van het parlementairbesluit, geschiedt door de Voorzitter van DNA en het wordt vervolgens doorgeleid naar de Voorzitter van de Rekenkamer van Suriname.

Speciale onderzoeksbevoegdheden

De Comptabiliteitswet 2019 en de Wet Rekenkamer Suriname 2019 verplichten alle overheidsinstellingen en -organisaties om informatie te verstrekken aan de Rekenkamer. De Rekenkamer is bevoegd om alle goederen, administraties, documenten en andere informatiedragers op de door haar aan te geven wijze te onderzoeken (Wet Rekenkamer Suriname 2019, artikel 28 lid 2b).

1.1.5 Beleid Rekenkamer

Het beleid van de Rekenkamer is gebaseerd op een drietal beleidsdocumenten. Het meerjarig beleid van de Rekenkamer zoals beschreven in de onderstaande documenten, wordt als leidraad gevolgd.

- Het eerste document is het Strategisch Plan (SP) 2024 - 2027, waarbij er aandacht wordt besteed aan de strategische doelen van de Rekenkamer voor de komende vier (4) jaren. Dit document is tot stand gekomen na evaluatie van het Strategisch Plan 2020 - 2024, met als leidraad de goedgekeurde *Wet Rekenkamer Suriname 2019* en de intensievere samenwerking tussen de Rekenkamer en de INTOSAI Development Initiative (IDI) vanaf oktober 2019. De basis voor het SP is eveneens het meerjaren actieplan, welke als resultaat van de uitgevoerde "Supreme Audit Institutions Performance Measurement Framework" (SAI PMF) assessment in april 2023 is voortgekomen.
- Het tweede document betreft het Sectorplan 2021 - 2026 dat op verzoek van MinFin, in februari 2021 is samengesteld en aangeboden ten behoeve van het Meerjaren Ontwikkelingsplan 2022 - 2026 (MOP 2022 - 2026). Het Sectorplan is weliswaar nog gebaseerd op de plannen zoals vastgesteld in het Strategisch Plan 2020 - 2024 van de Rekenkamer. Dit Sectorplan geeft een gedetailleerder overzicht van de te ondernemen acties en de verwachte resultaten, uitgewerkt op jaarbasis. Verder zijn in het Sectorplan de activiteiten op jaarbasis gekwantificeerd en zijn de financiële consequenties uitgerekend.
- Het derde document betreft het projectvoorstel in verband met nieuwe beleidsdoelen inzake het Makandra-programma en specifiek gericht op de samenwerking met AR.

Speerpuntenbeleid

De belangrijkste strategische doelen van de Rekenkamer in het strategisch plan 2024 - 2027 zijn:

- In het kader van goed openbaar bestuur (good governance) een voorbeeldinstelling zijn binnen de publieke sector.
- Het presenteren van kwalitatief goede rapporten c.q. aanbevelingen aan de onderzochte instellingen (auditees) en alles in het werk stellen opdat zoveel mogelijk de controlebevindingen en aanbevelingen door de gecontroleerde instituten kunnen worden geïmplementeerd c.q. opgevolgd.

Deze beleidsdoelen zijn verder uitgewerkt in de onderstaande actiepunten namelijk:

- Het verantwoorden van het eigen beleid om de transparantie van de organisatie te vergroten.
- Het bevorderen van de betrokkenheid van vooral de belangrijkste stakeholders van de Rekenkamer (de overheid, DNA, MinFin, de media, de gemeenschap en de interne stakeholders).
- Het uitvoeren van de audits en het tijdig publiceren van de rapporten van rechtmatigheidsonderzoeken, financiële onderzoeken en doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken.
- Het opvoeren van de kwaliteit van de onderzoeken en het voor het grote publiek toegankelijker maken van de rapportages die voortvloeien uit deze onderzoeken.
- Het uitvoeren van specifieke audits met betrekking tot internationale organisaties en gefinancierde projecten van de overheid.

De financiering van het beleid vindt voornamelijk plaats vanuit de overheidsbegroting.

In 2024 zijn de trainingen gefinancierd met middelen uit het "Makandra-programma". Voorts wordt ook bij onder andere International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI), de Caribbean Organization of Supreme Audit Institutions (CAROSAI), en de Wereldbank gekeken naar de mogelijkheden tot ondersteuning.

1.2 Kernwaarden

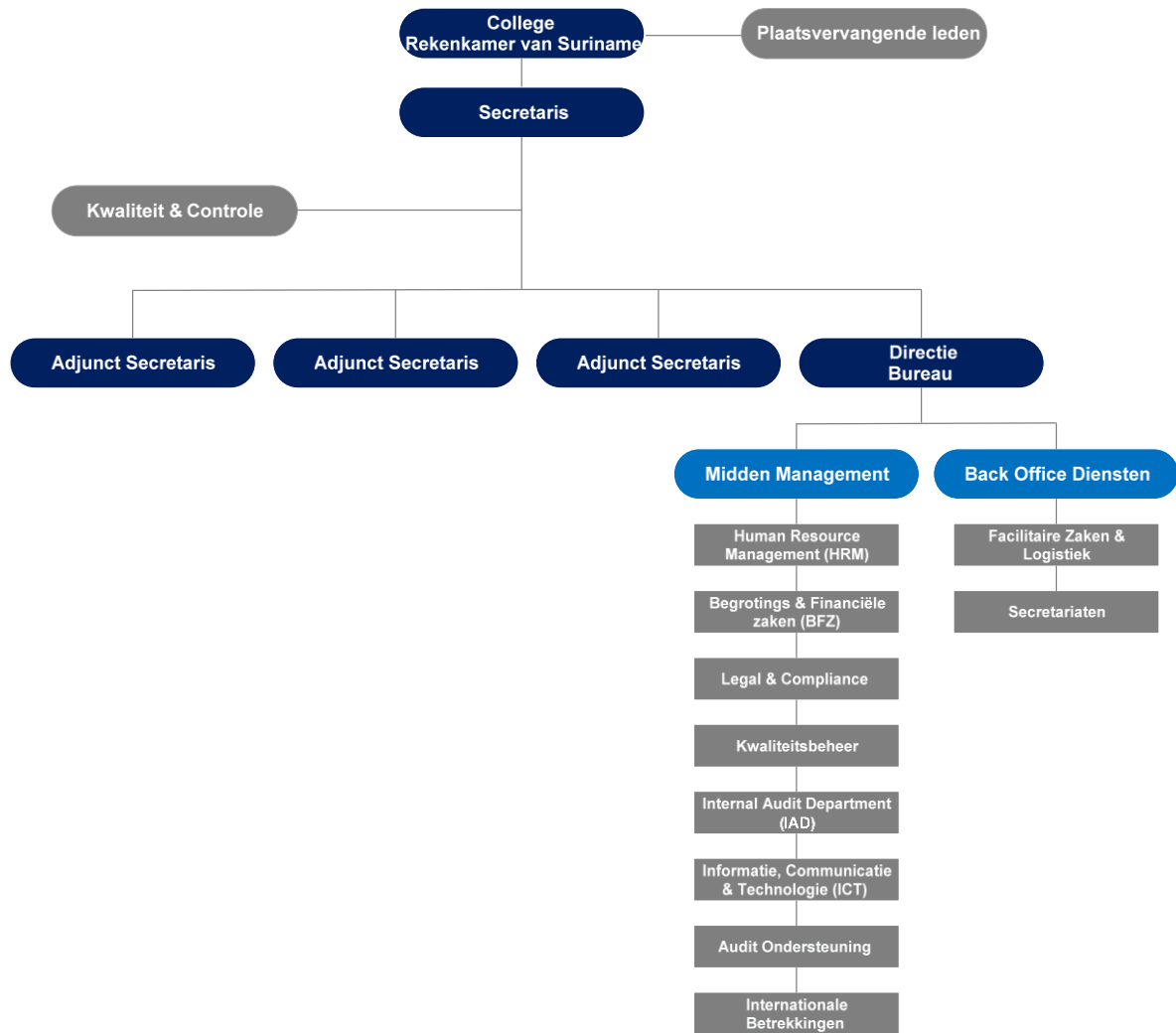
De Rekenkamer voert haar werkzaamheden uit op basis van de volgende vijf fundamentele kernwaarden:

- **Integriteit.** De Rekenkamer handelt – in woord en gedrag – in lijn met de ethische normen zoals beschreven in de Code of Ethics (ISSAI 130).
- **Professionaliteit.** De Rekenkamer voert haar werkzaamheden uit op basis van inhoudelijke vak-kennis van de INTOSAI Framework of Professional Pronouncements (IFPP) en ervaring met de toepassing ervan.
- **Transparantie en verantwoording.** De Rekenkamer is transparant en zij legt verantwoording af over de uitvoering van haar werkzaamheden.
- **Kwaliteitsgerichtheid.** De Rekenkamer draagt er zorg voor dat haar rapporten voldoen aan de Internationale Standaarden voor Supreme Audit Institutions (ISSAIs).
- **Leervermogen.** De Rekenkamer communiceert transparant over haar bevindingen met de gecontroleerde. Hierbij staat de Rekenkamer open voor nieuwe informatie en inzichten, het bijleren van nieuwe onderzoekstechnieken en werkgebieden en het nalaten van zaken die niet passen binnen het professioneel profiel.

1.3 Organisatiestructuur

De organisatiestructuur van de Rekenkamer is ingedeeld in de volgende organisatie-eenheden

Bron: Rekenkamer van Suriname

Figuur 1: Organisatiestructuur Rekenkamer van Suriname

1.4 Het College

Volgens artikel 3 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019, S.B. 2019 no. 102, bestaat het College uit drie leden, te weten: een voorzitter, een ondervoorzitter en een lid. De Rekenkamer heeft daarnaast twee plaatsvervangende leden. De voorzitter van de Rekenkamer is de heer drs. Shaan R. Bhoendie, de ondervoorzitter mevrouw drs. Sieske E. Bonjaskie MMA, het lid de heer Rahul M.S.A. Makdoembaks BSc en het plaatsvervangend lid de heer Varun Y. Ramdin MSc.

Verder zijn krachtens de Wet Rekenkamer Suriname 2019 artikel 3 lid 6 aan het College een secretaris en adjunct-secretarissen toegevoegd. De secretaris is mevrouw drs. Natasha H. Vredeberg MBA en wordt ondersteund door de adjunct-secretarissen, mevrouw drs. Rabia B. Imamdi en mevrouw drs. Aartie P. Kalidien MPA.

1.5 Bureau Rekenkamer

De instelling en de taakstelling van het Bureau Rekenkamer (kortheidshalve: Bureau) is bij wet ingesteld ingevolge artikel 36 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019.

De verantwoordelijkheid van het Bureau is om als een zelfstandig bestuursorgaan de bedrijfsvoering in de ruimste zin des woords voor de Rekenkamer te verrichten. De organisatie- en functiestructurering en de daaruit voortvloeiende werkzaamheden zijn eveneens in handen van het Bureau. Het Bureau heeft als algemene taak het bieden van administratieve, personele, professionele en wetenschappelijke ondersteuning aan de Rekenkamer. Deze ondersteuning geschiedt op uiterst professionele wijze. Het Bureau draagt zorg voor het benodigde personeel, niet alleen in kwantiteit maar ook in kwalitatieve zin, dat voldoet aan de gestelde criteria om zodoende die optimale ondersteuning aan de Rekenkamer te kunnen bieden.

Het Bureau heeft een directie, bestaande uit een directeur en een onderdirecteur. Conform de artikelen 37 en 40 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 juncto artikel 3 van de Personeelwet is de directie het bevoegd gezag van het personeel dat onder haar ressorteert. De huidige directie wordt gevormd door de directeur, de heer drs. Nelson C. Chen Poun Joe MSc MBA en de onderdirecteur, de heer drs. Oswald Walker MPA.

1.6 Personeel

Het totale kader van de Rekenkamer kan opgesplitst worden in twee groepen; de ene bestaat uit bijzondere landsdienaren die door de President worden benoemd, te weten: de voorzitter, de ondervoorzitter, het lid en de plaatsvervangende leden, de secretaris en de adjunct-secretarissen.

De andere groep bestaat uit de functionarissen die ressorteren onder het Bureau, bestaande uit landsdienaren die benoemd worden conform de Personeelwet. Zij worden vooralsnog bezoldigd op

basis van de FISO-regeling. Daarnaast zijn er enkele contractanten in dienst van het Bureau op basis van een arbeidsovereenkomst.

In bijlage 1 van dit rapport treft men een overzicht van het personeel van de Rekenkamer.

De huidige personeelsbezetting is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Personeelsbezetting dienstjaar 2024

Categorie	Aantallen
College	4
Management	3
Directie Bureau	2
Contractanten	3
Hoger Kader	17
Middenkader	12
Lager Kader	5
Totaal	46

Bron: Rekenkamer van Suriname

Aan het eind van het dienstjaar 2024 bestond het totaal personeelsbestand van de Rekenkamer uit zesenveertig (46) personen, inclusief (3) drie contractanten.

In het dienstjaar is er geen sprake geweest van een in- en uitstroom bij de Rekenkamer en bij het Bureau.

De werving/sollicitatiecampagne die door het Bureau werd ingezet in 2020 om nieuw personeel aan te trekken, wordt verder voortgezet om de Rekenkamer in staat te stellen om haar grondwettelijke taken uit te kunnen voeren. Het wervingsproces staat echter onder druk vanwege het verschil tussen de bezoldiging bij de overheid ten opzichte van de private sector.

Tabel 2 is een weergave van het personeelsbestand naar leeftijd. Een derde deel van de personeelsleden zit in de leeftijdsklasse van 41 tot en met 50 jaar (33%), waarvan de meeste leden vrouwen zijn. Hierna zit 28% in de leeftijdsklasse van 51 tot en met 60 jaar.

De kleinste groep, met name de arbeidscontractanten, zit qua leeftijd in de categorie van 60-plussers.

Tabel 2 Personeelsleden naar leeftijd en gender

Leeftijd	Aantal	Man	Vrouw
21 - 30	4	1	3
31 - 40	10	3	7
41 - 50	15	3	12
51 - 60	13	2	11
61 >	4	3	1
Totaal	46	12	34

Bron: Rekenkamer van Suriname

Permanente educatie

Permanente educatie van het personeel geniet prioriteit bij de Rekenkamer, zodat de leden de huidige ontwikkelingen binnen hun eigen vakgebied kunnen bijhouden. Als onderdeel van de capaciteitsopbouw is er in samenwerking met de IDB vanaf 2022 een aanvang gemaakt met een teambuildingproject. Dit project is een blijvend onderdeel van een middellang termijnprogramma van het HRM-beleid en heeft jaarlijks een terugkerend karakter. Met betrekking tot het dienstjaar 2024 hebben er geen teambuildingsessies plaatsgevonden, maar in het kader van voornoemde capaciteitsopbouw is er wel een plan van aanpak gemaakt ter professionalisering van de HRM-discipline bij de Rekenkamer. De intentie is om de uitvoering van de sessies in 2025 te doen plaatsvinden. De medewerkers van de afdeling HRM zullen hierbij op basis van 8 uren per week door een consultant worden bijgeschoold. Met deze consultant is afgesproken dat ten behoeve van het totale personeel van de Rekenkamer het onderdeel Coaching van de Teambuilding ook in het dienstjaar 2025 zullen worden behandeld.

Er studeren momenteel drie medewerkers aan de Hbo-opleiding Bestuurskunde en Overheidsmanagement van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BIZA). Verder volgen vier medewerkers een masteropleiding aan het FHR Lim A Po Institute for Graduates. Een medewerker volgt het Master in Public Administration programma, twee (2) volgen de Master in Accounting programma, terwijl één medewerker in 2024 een aanvang heeft gemaakt met het Masterprogramma in HRM.

Medewerkers van de afdeling Begrotings- en Financiële Zaken (BFZ) hebben gedurende het dienstjaar 2024 mogen deelnemen aan twee trainingen. Het ging hierbij om de training Risicoanalyse en Materialiteit alsook Witwassen en Fraude, die op 27 en 28 juni 2024 is verzorgd. Deze training is door prof. dr. Peter Diekman RA, voor het Auditteam van de Rekenkamer verzorgd en het Financeteam mocht eveneens hieraan deel te nemen.

De andere training betrof het invoeren van revenu (ontvangsten) in Integrated Financial Management Information System (IFMIS). Ter bevordering van het invoeren van revenues (niet belastingmiddelen) in IFMIS, heeft het Ministerie van Financiën en Planning in samenwerking met Free Balance deze training verzorgd. De financiële administratie van de overheid wordt binnen het IFMIS verwerkt. De BFZ-afdelingen van alle ministeries werden uitgenodigd voor bovenvermelde training, die op 18

november 2024 is aangevangen. Een medewerker van de BFZ -afdeling en één van de afdeling HRM (salarisadministratie) van de Rekenkamer hebben op 22 november 2024 deelgenomen aan deze training. Op 26 juli, 02, 16 en 23 augustus 2024 werd door Sheoratan Registeraccountants NV, voor het Auditteam van de Rekenkamer, de cursus Financial Auditing verzorgd. Een medewerker van de afdeling BFZ werd ook in de gelegenheid gesteld hieraan te participeren.

De Information and Communication Technology (ICT)-medewerkster heeft de training 'A+PC repair' en 'CWN/NWP' in december 2024 succesvol afgerond. Deze training zal haar in staat stellen bij te blijven met de nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van ICT.

De afdeling HRM assisteert het personeel dat behoefte heeft om te participeren aan een training of opleiding. Uiteraard moet deze opleiding affiniteit hebben met de werkzaamheden van belanghebbende bij de Rekenkamer.

Contractueel is per 05 november 2024 een accountant aangevangen met zijn werkzaamheden bij de Rekenkamer. Na goed overleg tussen partijen is deze deskundige aangetrokken om diverse werkzaamheden bij de Rekenkamer te ondersteunen en te helpen coördineren zoals vervat in de arbeidsovereenkomst met hem. Zo zal hij bijdragen aan de capaciteitsversterking van de auditstaf bij het voorbereiden en uitvoeren van diverse onderzoeken, zowel met betrekking tot rechtmatigheid als doelmatigheid conform het mandaat, alsook het coachen, begeleiden en trainen van auditors vooral met betrekking tot (het toepassen van) internationale standaarden.

1.7 Financiën

De Rekenkamer heeft in 2024 te maken gehad met aanzienlijke financiële uitdagingen, waaronder beperkte beschikbaarheid van middelen en vertragingen in de uitvoering van beleidsprogramma's. Om haar taken effectief te kunnen uitvoeren, is het van cruciaal belang dat de begrotingsmiddelen tijdig en volledig beschikbaar worden gesteld. Daarnaast is het noodzakelijk dat de procedures en protocollen voor zelfstandige bestuursorganen worden geoptimaliseerd om de financiële en operationele autonomie van de Rekenkamer te waarborgen.

1.7.1 Begroting

De Rekenkamer heeft sinds de inwerkingtreding van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 volledige autonomie verkregen in haar financiële dienstuitvoering. Vanaf het dienstjaar 2024 dient de Rekenkamer als zelfstandig staatsorgaan een eigen begroting in bij het Ministerie van Financiën en Planning, waarna deze door De Nationale Assemblée (DNA) wordt goedgekeurd.

1.7.2 Operationele uitgaven

De operationele uitgaven van de Rekenkamer omvatten onder andere lonen, salarissen en sociale premies. De realisatie van deze uitgaven is lager uitgevallen dan begroot, voornamelijk omdat het gewenste aantal indiensttredingen niet is behaald. De post Gebruik van Goederen en Diensten werd

voor 74% gerealiseerd, terwijl de post voor Sociale Uitkeringen volledig onbenut bleef, vanwege onduidelijkheden in de financiële uitvoeringsrichtlijnen.

De realisatie van de kapitaaluitgaven is in vergelijking met het dienstjaar 2023 aanzienlijk toegenomen. De benutting van de kapitaalmiddelen bedroeg 73% in 2024. De totale operationele uitgaven bedroegen ad SRD 32.903.369,62 (zegge: tweeëndertigmiljoen negenhonderddrieduizend driehonderd negenen-zestig en 62/100).

1.7.3 Programma's

0534 Audit en Verantwoording

De Rekenkamer heeft in 2024 diverse trainingen georganiseerd voor onder andere de auditstaf. De kosten voor deze trainingen bedroegen in totaal SRD 500.000,00. Deze trainingen richtten zich op essentiële thema's zoals, "risico-analyse en materialiteit", "witwassen en fraude" (verzorgd door Forensic Consulting Bussum BV) en "Basis Controleleer" (verzorgd door Sheoratan Register Accountants NV).

Deze trainingen waren gericht op het versterken van de kennis en vaardigheden van het auditteam, met name op het gebied van risicobeheer, fraudedetectie en de grondbeginselen van controleprocessen. Dit draagt bij aan transparantie en verantwoording in het openbaar bestuur, wat van cruciaal belang is voor een efficiënt en doelmatig beheer van overheidsmiddelen.

0533 Audit en Verantwoording

Op het gebied van cyber security heeft de Rekenkamer meer dan SRD 400.000,00 geïnvesteerd in 2024. Deze investering was gericht op het versterken van de beveiliging van digitale systemen en het beschermen van gevoelige informatie tegen cyberdreigingen. Gezien de toenemende digitalisering en de risico's van cyberaanvallen, is het van cruciaal belang dat de Rekenkamer over robuuste cyberbeveiligingsmaatregelen beschikt. Een sterke cyber security-infrastructuur is van groot belang voor het vertrouwen van stakeholders en het effectief uitvoeren van de taken van de Rekenkamer in een steeds digitaler wordende omgeving.

Ook werd een investering van ongeveer SRD 560.000,00 gedaan voor de aanschaf en upgradering van laptops. Deze investering was noodzakelijk om de technologische infrastructuur van de organisatie te moderniseren en de operationele efficiëntie te verbeteren. De laptops zijn essentieel voor het auditteam en andere medewerkers om hun werkzaamheden, zoals financiële audits en data-analyse, effectief en efficiënt uit te voeren. Door te zorgen voor up-to-date apparatuur kan de Rekenkamer beter voldoen aan de eisen van moderne auditprocessen en digitale beveiligingsstandaarden.

Er is verder ook geïnvesteerd in software oplossingen ter verbetering van de productiviteit, alignment en efficiëntie binnen de organisatie. Deze software biedt geavanceerde tools voor documentbeheer, communicatie, data-analyse en tijdregistratie, wat bijdraagt aan een gestroomlijnd personeelsbeheer.

Deze investeringen ondersteunen de digitalisering van de werkprocessen en dragen bij aan een professionele en toekomstbestendige werkomgeving.

Naast de uitgaven aan inventaris, zoals laptops en ander inventaris, is er geïnvesteerd in de ontwikkeling en het onderhoud van de website, wat bijdraagt aan transparantie en toegankelijkheid van informatie voor het publiek.

0770 Stakeholder Engagement Strategy

In het kader van het eerdergenoemde 70-jarig bestaan van de Rekenkamer van Suriname op 3 mei 2024 zijn er diverse activiteiten georganiseerd, waaronder een workshop en een receptie in Ballroom Prince. Hieraan namen het volledige personeel van de Rekenkamer, vertegenwoordigers van zes gerenommeerde rekenkamers uit onder meer Aruba, Brazilië, Curaçao, Sint-Maarten, Guyana, en Nederland, alsmede vertegenwoordigers van de IDI, IDB, SOAB en de ambassadeurs van Nederland en Noorwegen deel. Vervolgens is een Stakeholders Engagement Workshop gehouden in Courtyard by Marriott, waarbij belangrijke stakeholders en sleutelfunctionarissen van diverse ministeries aanwezig waren. Het doel van deze workshop de rol, taken en toekomstperspectieven van de Rekenkamer nader toe te lichten, alsmede het informeren van deelnemers over het mandaat, de onderzoeksmethoden, veelvoorkomende bevindingen en de rapportageplicht van de Rekenkamer. De totale raming van SRD 600.000,00 van het beleidsprogramma Stakeholder Engagement Strategy is volledig besteed aan deze activiteiten.

0284 Capiteitsopbouw Rekenkamer

Ten laste van het beleidsprogramma "Capaciteitsopbouw Rekenkamer", met een geraamd bedrag van SRD 8.500.000,00, is ongeveer 45% van het budget besteed aan de aanschaf van dienstvoertuigen, wat essentieel is voor het realiseren van de doelstellingen van het programma.

1.7.4 Middelen

De vastgestelde middelenbegroting is niet aangesproken, vanwege het feit dat er in 2024 een vertraging is opgetreden in het verkrijgen van donormiddelen.

1.7.5 Realisatie

De overheidsbijdrage aan de begroting van de Rekenkamer is voor 63,28% benut, met een totaal verbonden bedrag van SRD 40.927.612,17. De totale raming voor 2024 bedroeg SRD 67.372.000,00 hetgeen gedurende het afgelopen dienstjaar ná aanneming van de Suppletore begroting 2024 verminderde tot een bedrag van SRD 64.672.000,00. Van de financiële middelen die administratief verbonden zijn, is een groot deel vooralsnog niet door de Centrale Betaaldienst van het Ministerie van Financiën en Planning op de bankrekening van de Rekenkamer gestort. Enkele noodzakelijke uitgaven, zoals voor de aanschaf van kantoorinventaris, dienstvoertuigen, ICT-hardware en een additioneel kantoorpand, zijn daardoor niet gerealiseerd.

In tabel 3 is de begrotingsuitvoering van de Rekenkamer voor het dienstjaar 2024 weergegeven.

Tabel 3: Begrotingsuitvoering van de Rekenkamer voor het dienstjaar 2024

Bureau Rekenkamer van Suriname						
Status Begroting 2024						
Codeerblok	Begroting 2024	Totaal Goedgekeurd	Saldo Begroting 2024	Totaal Verbonden	% Verbonden	Saldo Ko
610 Lonen en salarissen	19.000.000,00	19.000.000,00	-	18.249.141,16	96,05%	750.858,84
611 Sociale premies	1.800.000,00	1.800.000,00	-	1.679.893,70	93,33%	120.106,30
Totaal Salarissen	20.800.000,00	20.800.000,00	-	19.929.034,86	95,81%	870.965,14
612 Gebruik van goederen en diensten	9.622.000,00	9.622.000,00	-	7.165.986,75	74,48%	2.456.013,25
616 Sociale uitkeringen	250.000,00	250.000,00	-	-	0,00%	250.000,00
Totaal Lopende Kosten	30.672.000,00	30.672.000,00	-	27.095.021,61	88,34%	3.576.978,39
620 Inventaris	3.000.000,00	3.000.000,00	-	1.319.805,01	43,99%	1.680.194,99
621 Transportmiddelen	5.000.000,00	5.000.000,00	-	4.488.543,00	89,77%	511.457,00
624 Gebouwen	-	-	-	-	0,00%	-
Totaal Kapitale Kosten	8.000.000,00	8.000.000,00	-	5.808.348,01	72,60%	2.191.651,99
Totaal Operationele Kosten	38.672.000,00	38.672.000,00	-	32.903.369,62	85,08%	5.768.630,38
0284 Capaciteitsopbouw	8.500.000,00	8.500.000,00	-	3.758.400,00	44,22%	4.741.600,00
0285 Strengthening Corporate Governance of SAI's in Caribbean Countries	2.200.000,00	-	2.200.000,00	-	0,00%	-
0533 Beheer en onderhoud informatie systemen	3.500.000,00	3.500.000,00	-	1.456.384,94	41,61%	2.043.615,06
0770 Stakeholder Engagement Strategy	600.000,00	600.000,00	-	600.000,00	100,00%	-
0771 Verbetering Quality Assurance and Quality Control	850.000,00	850.000,00	-	-	0,00%	850.000,00
0534 Audit en verantwoording	10.350.000,00	10.350.000,00	-	2.209.457,61	21,35%	8.140.542,39
Totaal Programma's	26.000.000,00	23.800.000,00	2.200.000,00	8.024.242,55	30,86%	15.775.757,45
Algehele Dienst	64.672.000,00	62.472.000,00	2.200.000,00	40.927.612,17	63,28%	21.544.387,83

Bron: Rekenkamer van Suriname

Financieel jaarverslag van de Rekenkamer

De Rekenkamer heeft via het Bureau haar financieel jaarverslag, haar ontvangen en uitgegeven begrotingsmiddelen gepresenteerd. Dit jaarverslag voldoet aan alle vereisten behorende bij een rechtspersoon sui generis. Het jaar 2022 is het eerste verantwoordingsjaar in de regeerperiode 2020 - 2025 geweest en zal dienen als vergelijkingsdata bij het jaarverslag van 2023.

Het jaar 2024 wordt het eerste gecontroleerde jaarverslag, waarin ook de voorbereidingen zullen worden getroffen om de verslaggevingsnorm van de International Financial Reporting Standards (IFRS) toe te passen. De controle geschiedt door een externe accountant.

De publicatie hiervan zal plaatsvinden op de website van de Rekenkamer.

1.8 Vooruitblik op 2025

De processen met betrekking tot de opmaak, goedkeuring en bekrachtiging van staatsbesluiten zullen in 2025 worden voortgezet. Het gaat in deze om het Reglement van Orde van de Rekenkamer, de Wet Rechtspositie van de Rekenkamer en het staatsbesluit van de organisatie, werkwijze, voorschriften en regelgeving van het Bureau. Intussen is het advocatenkantoor/ Consultancy Coster advocaten in de arm genomen om hierbij bijstand te verlenen. Mogelijk zullen er ook andere consultancy bedrijven aangetrokken worden om te helpen deze zaken verder gestalte te geven.

Met betrekking tot de begrotingsuitvoering zal in 2025, na goedkeuring van de begroting voor dat dienstjaar, duidelijkheid komen over de uitvoeringsrichtlijnen die het Ministerie van Financiën en Planning zal vaststellen. Hoewel de Rekenkamer begrotingsmatig reeds zelfstandig is en een ruimere begroting heeft ingediend, blijft de vraag of zij de benodigde middelen tijdig zal ontvangen om haar jaarplanning daadwerkelijk te kunnen realiseren. Dit is met name van belang in het kader van de verzelfstandiging, capaciteitsversterking en intensivering van haar werkzaamheden.

In 2025 zal ook gewerkt worden om de beleidsdoelen te realiseren. In dat kader zal er alles in het werk gesteld worden om de huisvesting en alles dat daarmee samenhangt te verbeteren, omdat dit een randvoorwaarde is voor de verdere groei van de Rekenkamer. De groei vereist verruiming van de werkaccommodatie om de geplande uitbreiding van het personeel te kunnen waarborgen en de noodzakelijke nieuwe afdelingen, vanwege de verzelfstandiging onderdak te bieden. In dit kader zijn reeds enkele panden geïdentificeerd en bezichtigd. Voorts zijn er ook gesprekken gaande met het Ministerie van Financiën en Planning ten aanzien van de financiering.

2 Samenwerking en Institutionele Versterking

In het kader van de Internationale samenwerking maakt de Rekenkamer als lid deel uit het van de INTOSAI en CAROSAI. In 2024 was de samenwerking met het regionale orgaan CAROSAI frequent, waarbij het management en het personeel zowel online als fysiek deel heeft genomen aan trainingen, webinars, workshop, seminars en presentaties. De Rekenkamer wenst eveneens meer bilaterale samenwerkingsverbanden met andere internationale organisaties (lees: rekenkamers) aan te gaan. Tot slot worden de trainingen en webinars die het personeel heeft gevolgd, nader belicht.

In overeenstemming met het motto van INTOSAI, *“Mutual Experience Benefits All”*, is de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen INTOSAI-lidlanden en de bevindingen en inzichten die daaruit voortvloeien, een garantie dat de audit binnen de publieke sector voortdurend meegaat met nieuwe ontwikkelingen.

Ondanks de financiële beperkingen heeft de Rekenkamer getracht haar uitgestippeld beleid gericht op internationale betrekkingen uit te voeren. Onder andere is het programma inzake training in financial audits gecontinueerd, waarbij de nadruk wordt gelegd op de controle van de jaarrekeningen.

2.1 Activiteiten van de Rekenkamer in verband met haar 70-jarig bestaan

Nieuwjaarsdiner

Aan het begin van het jaar heeft de Rekenkamer een nieuwjaarsdiner georganiseerd voor haar personeel. Dit in het kader om de inzichten van het nieuw dienstjaar aan te kondigen.

Educatief uitstapje naar Peperpot Nature Park

In verband met het 70-jarig jubileum van de Rekenkamer werd op 23 februari 2024 een educatief uitstapje georganiseerd om de teamgeest te bevorderen te Peperpot Nature Park.

A High-level Seminar in het kader van het 70-jarig bestaan

Op 03 mei 2024 vierde de Rekenkamer haar 70-jarig jubileum samen met verschillende stakeholders van binnen- en buitenland in Ballroom Prince. De twee hoofdactiviteiten voor deze dag waren een high-level seminar s' morgens en later een receptie. Voor deze activiteiten waren naast lokale gasten ook buitenlandse gasten uitgenodigd. De *High-level Seminar* had als thema: *“Supreme Audit Institutions and Good Governance”*.

In het programma kregen de *‘keynote speakers’* de gelegenheid om binnen het thema van ‘SAIs and Good Governance’ vanuit verschillende invalshoeken een presentatie te houden en hierdoor een bijzondere bijdrage te leveren aan het seminar.

Na de presentaties ontstond een levendige discussie/interactie met de aanwezigen. Het ochtendprogramma werd afgesloten met een lunch.

De president van de Republiek Suriname te midden van collegeleden, het managementteam en personeel van de Rekenkamer, aanwezig op het High-level seminar op 3 mei 2024.

De receptie als onderdeel van het avondprogramma werd geopend met speeches van de directeur, de voorzitter en de minister van Buitenlandse Zaken International Business en Internationale Samenwerking als vertegenwoordiger van de president. Bijzonder van deze avond was de hulding van de jubilarissen van de Rekenkamer. 'De groep bestond uit jubilarissen: die 10 tot 20 jaar werkzaam zijn bij de Rekenkamer en de overheid, en jubilarissen die reeds 25 jaar in dienst zijn bij de Rekenkamer en de overheid. De avond werd opgeluisterd door een culturele groep en een lokale muziekgroep. Beide activiteiten kunnen als zeer geslaagd beschouwd worden, en mag de Rekenkamer terugzien op een zeer geslaagde 70-jarig jubileum.

Groep jubilarissen met 20 - 25 dienstjaren

Groep jubilarissen met 10 - 15 dienstjaren

2.2 Institutionele Versterking

Training Internationaal en Nationaal

X EUROSAI – OLACEF Joint Conference in Mexico in de periode 09 tot en met 10 juli 2024

De voorzitter, directeur en secretaris van de Rekenkamer hebben op 09 en 10 juli 2024 deelgenomen aan de 10e OLACEF-EUROSAI-conferentie met als hoofdthema: “Audits for Resilient Futures” en is gehouden in Mexico City, (Mexico). Dit evenement sluit aan bij de strategische speerpunten van de Rekenkamer, namelijk: goed bestuur, transparantie, verantwoording en integriteit.

De deelname van de delegatie van de Rekenkamer heeft bijgedragen aan de wereldwijde discussie over veerkrachtige auditpraktijken. De strategieën en kennis die werden opgedaan, zullen van cruciaal belang zijn bij het aanpakken van de uitdagingen en zullen bijdragen aan de ontwikkeling van de nodige

maatregelen voor een veerkrachtige toekomst van het land. Er vonden verschillende sessies plaats, waarbij er gediscussieerd werd over onderwerpen zoals: *"Building Resilience: Addressing Climate Change Through Public Audiences"* en *"Enhancing Public Auditing: Integrating Resilience and Sustainability Practices"*.

INTOSAI Development Initiative (IDI)_Inter-Parliamentary Union (IPU) Workshop

De Rekenkamer werd uitgenodigd voor deelname aan de IDI - IPU workshop met als thema ***"Engaging the public in strengthening accountability through key institutions"***. Deze werd gehouden in St. Lucia in de periode van 26 tot en met 28 november 2024 en de voorzitter, de heer drs. S. Bhoendie, heeft hieraan deelgenomen.

Deze workshop had als doel om de rekenkamers en parlementen (en regeringen) in het Caribisch gebied te ondersteunen bij het versterken van hun samenwerking en bij hun rol in het bevorderen van de verantwoordingsplicht. Dit wordt gedaan door middel van capaciteitsopbouw op het gebied van stakeholdersbetrokkenheid en onafhankelijkheid van de rekenkamers, het verbeteren van de benutting van auditrapporten door parlementen en het vergroten van publieke betrokkenheid bij toezicht en verantwoording.

Daarnaast richtte de workshop zich op het ontwikkelen van gezamenlijke strategieën en actieplannen om de effectiviteit van controlemechanismen te verbeteren en de autonomie en middelen van beide instellingen te versterken. Deze workshop biedt de Rekenkamer van Suriname een kans om haar rol als onafhankelijke controle-instantie te versterken en effectiever bij te dragen aan goed bestuur en verantwoordingsplicht in het land.

SOAB 30-jarig bestaan

De voorzitter van de Rekenkamer heeft op uitnodiging van de Stichting Overheids Accountants Bureau (SOAB) de viering van hun 30ste verjaardag op 21 oktober 2024 bijgewoond. Gedurende deze periode heeft de voorzitter ook de Algemene Rekenkamer van Curaçao een werkbezoek gebracht.

Voorzitter Bhoendie op een werkbezoek aan de Algemene Rekenkamer van Curaçao

Vierde Strategy, Performance Measurement and Reporting (SPMR) Workshop

In februari 2025 organiseerde het INTOSAI Development Initiative (IDI) de vierde ronde van de Strategie, Prestatiemeting en Rapportage workshop in Willemstad, Curaçao. Deze workshop bracht hoofden en teamleiders van rekenkamers uit de Bahama's, Belize, Curaçao, Grenada, Jamaica en Suriname samen om hun strategische management te versterken.

Vanuit de Rekenkamer namen de voorzitter, de heer drs. S. Bhoendie, de secretaris, mevrouw drs. N. Vredeberg, MBA, en de directeur, de heer drs. N. Chen Poun Joe, MSc MBA, deel aan deze workshop.

Een goed gedefinieerde strategie is cruciaal voor de prestaties van een rekenkamer. Zonder een duidelijke strategie kunnen instellingen inefficiënt en ongecoördineerd worden, wat hun vermogen om transparantie en verantwoording te waarborgen, ondermijnt. Tijdens de workshop bespraken de deelnemers de nadelen van werken zonder strategisch plan, zoals frustratie en organisatorische chaos.

De workshop richtte zich op verschillende belangrijke elementen van strategische planning:

- Prestatiemeting: Gebruik van het Supreme Audit Institution Performance Measurement Framework (SAI PMF) om prestaties te beoordelen.
- Resultatenkader: Ontwikkeling van een gestructureerd kader om langetermijn impact te waarborgen.
- Stakeholderanalyse: Afstemming van strategieën met nationale prioriteiten en publieke verwachtingen.

Onder begeleiding van IDI werkten de deelnemers aan het verbeteren van besluitvormings- en overheidsstructuren, het prioriteren van middelen voor maximale efficiëntie en het versterken van risicomanagement. Deze workshop was slechts de eerste stap; de rekenkamers zullen nu hun strategische plannen verfijnen en overgaan tot operationele planning, prestatie monitoring en rapportage.

Een belangrijk aspect van de workshop was de mogelijkheid voor rekenkamers om van elkaar te leren. Deelnemers wisselden ideeën uit, deelden uitdagingen en werkten samen aan oplossingen die zijn afgestemd op hun nationale contexten. Deze peer-learning benadering bevorderde een gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid voor het verbeteren van governance en verantwoording in de regio.

Door de opgedane kennis en vaardigheden kan de Rekenkamer bijdragen aan grotere transparantie en verantwoording binnen de overheid, wat essentieel is voor goed bestuur en vertrouwen van het publiek.

Deze workshop markeert een belangrijke stap in de voortdurende inspanningen van de Rekenkamer om haar rol als toezichhouder te versterken en bij te dragen aan de ontwikkeling van het land.

Tweedaagse training: risicoanalyse en witwassen

Het managementteam en de auditors van de Rekenkamer hebben op 27 en 28 juni 2024 een 2-daagse training gevolgd, verzorgd door prof. dr. Peter Diekman, RA. Tijdens de training werd uitgebreid ingegaan op de onderwerpen risicoanalyse, materialiteit en witwassen.

Deze training zal de Rekenkamer ondersteunen bij het versterken van het risicobeheer, het verbeteren van de auditkwaliteit en het vergroten van kennis over witwaspraktijken. Auditors en het managementteam hebben geleerd om risico's beter te analyseren en signalen van witwaspraktijken te herkennen, hetgeen bijdraagt aan financiële transparantie en integriteit. Daarnaast heeft deze training de toepassing van internationale standaarden bevordert en de institutionele capaciteit versterkt, waardoor de Rekenkamer haar toezichhoudende rol effectiever kan vervullen.

Anti-Corruption seminar

De Franse ambassade in Suriname en Guyana organiseerde een Anti-Corruptie seminar in de periode 02 tot en met 05 juli 2024. Een delegatie van de Rekenkamer heeft deelgenomen aan dit seminar, met als thema "*Fighting Corruption and International Criminal Cooperation*", dat werd georganiseerd door de International School of Anti Corruption en de French Anti Corruption Agency met medewerking van het Ministerie van Justitie en Politie. Aan de orde kwamen onder andere de basiselementen met betrekking tot corruptiebestrijding. Namens de Rekenkamer participeerden de voorzitter, de directeur, de secretaris en één adjunct-secretaris.

IDI HRM workshop

De rekenkamers in het Caribisch gebied zijn door INTOSAI Development Initiative (IDI) in de gelegenheid gesteld deel te nemen aan de introductie van het Together Initiative. Het doel van het Together Initiative is om rekenkamers te ondersteunen bij het verbeteren van de structuren met betrekking tot het beheer van hun personeelsbestand, ethiek, gender en inclusiviteit. Binnen dit traject zal een geïntegreerde review assessment van het Human Resource Management (HRM) raamwerk worden uitgevoerd. Het doel van deze review is om strategische input te verkrijgen voor de ontwikkeling van HRM-systeem en om inzichten en aanbevelingen te bieden de algehele strategie binnen de Rekenkamer te ondersteunen. Dit ter bevordering van beter bestuur van rekenkamers en draagt met betrekking tot verantwoording, integriteit en beleid ook bij aan verbetering in de publieke sector.

Het traject duurt een jaar exclusief de implementatie van het HRM actieplan. De E-learning course met betrekking tot HRM grondbeginselen voor rekenkamers is reeds achter de rug. Vervolgens staan voor het jaar 2025 op schema de geïntegreerde herziening van HRM-systemen en -praktijken, onderlinge toetsing in de HRM alsook planning workshop. De medewerkers van de Rekenkamer die deelnemen aan dit initiatief zijn de Directeur, een Adjunct-Secretaris, de HR-manager en een Junior HR-medewerker.

2.3 Samenwerkingsprogramma Rekenkamer Suriname en Algemene Rekenkamer Nederland

In het dienstjaar 2024 heeft de Rekenkamer verder vormgegeven aan de samenwerking met de buitenlandse actoren met betrekking tot het Makandra-programma, waarvan het eerste traject begin januari 2025 is afgerond. In dit kader zijn er gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland om met een nieuw traject te starten. Hierbij zijn ook gesprekken gevoerd met Algemene Rekenkamer Nederland (AR) over de voortzetting van de samenwerking na afloop van het 1ste traject. Intussen zijn deze gesprekken in een vergevorderd stadium beland en zijn er reeds enkele projecten geïdentificeerd.

In dit dienstjaar heeft de Rekenkamer het traject van de doelmatigheids- en doeltreffendheids-onderzoeken (DDO) in samenwerking met de AR voortgezet. De eerste twee pilotonderzoeken zijn ondertussen afgerond en gerapporteerd aan DNA in december 2024.

Verloop van het Makandra-programma

In april 2024 waren de trainers van de AR wederom in Paramaribo om de auditors van de Rekenkamer te begeleiden bij de uitvoering van het DDO.

In september van het verslagjaar hebben de auditors (8) van de Rekenkamer de training over de rapportagefase in Den Haag mogen volgen en hebben zij ook kennis opgedaan over de uitvoeringstechnieken bij de AR.

Op 04 oktober 2024 hebben de twee DDO-teams na hun terugkeer uit Nederland presentaties gehouden voor het College, het management en de overige auditors. De presentaties behelsden de stand van zaken met betrekking tot de onderzoeken alsook de ervaringen die zijn opgedaan in Nederland. Ook werd ingegaan op het verloop van het traject van de onderzoeken met name de rapportage en afronding.

Op 10 december 2024 was het zover dat de eerste van de twee finale DDO-rapporten aan de voorzitter van DNA aangeboden werd door de voorzitter van de Rekenkamer in aanwezigheid van de secretaris en de teamleider van dit onderzoek. Dit onderzoek was gericht op *de 'betaalbaarheid en bereikbaarheid van de NVB-bussen in Suriname'*. Het tweede rapport over de *'Exportbevordering in het Caribisch*

gebied werd op vrijdag 20 december 2024 eveneens in ontvangst genomen door de voorzitter van DNA.

Presentatie Onderzoeksresultaten

Als sluitstuk presenteerde het team dat belast was met het onderzoek bij de NVB op vrijdag 20 december 2024 de resultaten middels een PowerPointpresentatie aan leden van de vaste commissie van het Ministerie van TCT in DNA. De presentatie van het tweede rapport over de Exportbevordering in het Caribisch gebied vond plaats op 15 januari 2025, en wel aan leden van de vaste commissie van het Ministerie van LVV in DNA.

De constructieve samenwerking met de AR ter verbetering van de onderzoeksmethodieken van de Rekenkamer wordt in 2025 voortgezet. Voorts vindt de samenwerking ook op collegeniveau plaats middels een bestuursoverleg door beide colleges en de uitvoering van een IntoSAINT workshop in april 2025.

2.4 Stakeholders Engagement Strategy

Het is de Rekenkamer met medewerking van het Kabinet van de President gelukt om haar verslag van 2023 te presenteren aan de regeringsvergadering, waarbij de president en nagenoeg de voltallige ministerraad aanwezig waren. Dit is een unicum in de geschiedenis van de Rekenkamer. Hopelijk mag ervan worden uitgegaan dat deze brede ministeriële aanwezigheid de impact van het verslag heeft vergroot.

Tijdens de Academische week van DNA, die gehouden is van 08 - 10 mei 2024, mocht de leiding van de Rekenkamer de resultaten van de verschillende onderzoeken van 2023 aan het groter publiek presenteren, wat onder andere ook meer 'exposure' heeft gegeven aan de organisatie.

Het Stakeholders Engagement traject is verder voortgezet middels de presentaties van de onderzoeksresultaten van de twee DDO-onderzoeken in DNA, nadat de rapporten waren aangeboden aan de Voorzitter van DNA. Het doel van dit engagement-programma is om de impact van de Rekenkamer binnen de samenleving te vergroten. Het ultieme streven is dat onderzoeken van de Rekenkamer moeten leiden tot verbetering van het financieel gebeuren binnen de publieke sector.

Stakeholders Engagement Workshop in het kader van het 70-jarig jubileum

Op 18 december 2024 heeft de Rekenkamer een Stakeholders Engagement Workshop georganiseerd voor haar lokale stakeholders. Het thema was: *“Bevordering van transparantie en efficiëntie binnen de administratieve processen”*.

Doel van de Workshop

Deze workshop had tot doel om samen met de sleutelfunctionarissen van de verschillende ministeries in discussie te gaan over de rol van de Rekenkamer bij het bevorderen van goed openbaar bestuur, de werkzaamheden van de Rekenkamer en de toekomstperspectieven. De doelgroep van deze workshop bestond uit de hoofden van de financiële afdeling, de interne controle en afdeling personeelszaken van de ministeries. De workshop bood deze sleutelfunctionarissen een platform om hun kennis over de processen die bijdragen aan een transparant en efficiënt financieel beheer te vergroten, en is gezien de opkomst en interacties een groot succes geworden. De workshops met medewerkers van de verschillende ministeries zal ook in 2025 gecontinueerd worden.

Team Rekenkamer Suriname en haar stakeholders

Van links naar rechts:

mevrouw M. Muler-Voorn CAAA (CLAD), mevrouw drs. Natasha H. Vredeberg MBA (secretaris Rekenkamer), de heer drs. S. Bhoendie, (voorzitter Rekenkamer), mevrouw drs. S. Bonjaski MMA (ondervoorzitter Rekenkamer) en de heer René. Abrahams (MinFin) bij de Stakeholders Engagement workshop van de Rekenkamer op 18 december 2024

2.5 Tripartite overleg

Overleg tussen DNA, het MinFin, de Rekenkamer en de CLAD

Het doel van het tripartite overleg is een betere samenwerking die moet leiden tot beter functionerende (efficiëntere en effectievere) instituten: het Parlement, de Rekenkamer en de CLAD. Met betrekking tot de behandelde onderwerpen tijdens dit overleg zijn er besluiten genomen, waaronder de synchronisatie

van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 en de herziening van de Comptabiliteitswet 2019. De participanten waren vertegenwoordigers van het MinFin, de Rekenkamer, de CLAD en de commissie Staatsuitgaven van DNA.

Op 28 februari 2024 werd het tripartite overleg tussen de Rekenkamer, de CLAD en het MinFin voortgezet. Deze meeting had betrekking op de herziening van de Comptabiliteitswet 2019 en de Rekenkamer wenste haar standpunt in deze duidelijk kenbaar te maken. Onder andere werd de synchronisatie van de Rekenkamerwet 2019 en de Comptabiliteitswet 2019 aan de orde gesteld, waarbij de adviseur van het MinFin dieper inging op de noodzaak tot herziening van deze wetten. Ook ten aanzien van de werking van IFMIS werden opnieuw kanttekeningen geplaatst en vragen gesteld door zowel de Rekenkamer als de CLAD, omdat dit vraagstuk behoorlijk complex is.

Op vrijdag 02 augustus 2024 is het tripartite overleg voortgezet op het Ministerie van Financiën en Planning met de verdere bespreking van de vorderingen in verband met de indiening van de herziene Ontwerp Comptabiliteitswet 2024 en de aanpassing van Rekenkamerwet 2019.

De vorderingen met betrekking tot het indienen van het Slot der Rekeningen van 2001 tot en met 2021 zijn besproken, evenals de stand van zaken met betrekking tot de afronding van de controle van de BR's en jaarverslagen van het dienstjaar 2022 door de CLAD. Dit, omdat de Rekenkamer deze controlerapporten nog moet ontvangen van de CLAD om te reviewen.

Gedurende het overleg met de vaste Commissie Staatsuitgaven van DNA, de Rekenkamer, de CLAD en MinFin is van gedachten gewisseld over de route voor het vaststellen van het Slot der Rekeningen over de dienstjaren 2001 - 2021 conform de oude Comptabiliteitswet (G.B. 1952 no. 111).

2.6 United Nations Convention against Corruption

In het kader van *“Suriname als beoordelende Staat bij United Nations Convention against Corruption (UNCAC) Review van de Dominicaans Republiek”* werd door de minister van Justitie en Politie een schrijven gericht aan de voorzitter van de Rekenkamer om deskundigen voor te dragen. In dit kader hebben de heer drs. N. Chen Poun Joe MSc MBA en mevrouw drs. A. Kalidien MPA, namens de Rekenkamer deelgenomen in de werkgroep.

3 Financiële administratie van de staat

In het kader van haar toezicht- en controletaak geeft de Rekenkamer in dit hoofdstuk de financiële cijfers van de Staat over het dienstjaar 2024 weer. Het gaat hierbij om de ontvangsten, de uitgaven, de staatsschuld en de uitbetaalde salarissen.

3.1 Overheidsontvangsten in het dienstjaar 2024

In het dienstjaar 2024 waren de totale ontvangsten van de staat Suriname begroot op SRD 38.591.146.000,00. De onderverdeling van de ontvangsten was als volgt:

- Belastingmiddelen
- Niet-belastingmiddelen
- Donormiddelen
- Leningsopbrengsten
- Ontvangsten buiten de vastgestelde begroting

In tabel 4 zijn de begrote en gerealiseerde overheidsontvangsten voor het dienstjaar 2024 weergegeven.

Tabel 4.: Overzicht begrote en gerealiseerde ontvangsten dienstjaar 2024

(Bedragen (x SRD 1.000))

	Vastgestelde begroting	Realisatie	%
	I	II	(II/I)*100
Belastingmiddelen (1)	26.547.157	24.479.009	92%
Niet-belastingmiddelen (2)	16.266.084	9.043.508	56%
Donormiddelen (3)	442.510	57.608	13%
Leningsopbrengsten (4)	9.989.371	4.286.054	43%
Ontvangsten buiten de vastgestelde begroting (5)	0	871.688	-
Totale ontvangsten (1+2+3+4+5)	53.245.122	38.737.867	73%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per februari 2025

De tabel hierboven toont aan dat er een realisatie is van 92% van de begrote belastingmiddelen. Bij de andere ontvangsten was er echter een onderrealisatie, waarbij de norm van 90%³, niet is bereikt. Er is ook sprake geweest van ontvangsten die buiten de vastgestelde begroting zijn gerealiseerd.

In tabel 5 zijn de begrote en ontvangen bedragen van zowel de directe als de indirecte belastingen voor het dienstjaar 2024 weergegeven.

³ De 90%-norm betekent dat de Rekenkamer als maatstaf hanteert dat 90% van de begroting gerealiseerd moet worden.

Tabel 5: Belastingontvangsten dienstjaar 2024

(Bedragen (x SRD 1.000))

Code	Belastingmiddelen	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Verschil realisatie en vastgestelde begroting	Percentage (%)	% Realisatie/Begroot * 100
	Directe belastingen					
51010	Inkomstenbelasting (incl. Loonbelasting)	11.712.585	10.163.656	(1.548.929)	-13%	84%
51020	Vermogensbelasting	36.544	8.086	(28.458)	-78%	22%
51021	Huurwaardebelaasting	30.100	3.412	(26.688)	-89%	11%
51030	Loterijbelasting	8.000	10.085	2.085	26%	126%
51031	Dividendbelasting	18.348	914.351	896.003	4883%	4983%
51032	Casinobelasting	75.000	56.230	(18.770)	-25%	750%
51034	Bronbelasting	38.000	20.574	(17.426)	-46%	54%
	Sub totaal Directe belastingen	11.918.577	11.176.394	(742.183)	-6%	94%
Code	Belastingmiddelen	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Verschil realisatie en vastgestelde begroting	Percentage (%)	% Realisatie/Begroot * 100
	Indirecte belastingen					
51130	Omzetbelasting	725.251	27.287	(697.964)	-96%	4%
51140	Accijns op Alcoholvrije dranken	313.238	229.756	(83.482)	-27%	73%
51141	Accijns op Gedistilleerd	279.264	161.002	(118.262)	-42%	58%
51142	Accijns op Bier	360.000	247.150	(112.850)	-31%	69%
51143	Accijns op Rooktabak en Sigaretten	300.681	210.070	(90.611)	-30%	70%
51161	Verbruiksbelasting op motorbrandstoffen	750.000	1.399.208	649.208	87%	187%
51162	Belasting op Publieke Vermakelijkheden	20.000	15.924	(4.076)	-20%	80%
51170	Invoerrechten	5.222.816	4.051.523	(1.171.293)	-22%	78%
51171	Uitvoerrechten op hout	720.995	498.269	(222.726)	-31%	69%
51173	Statistiekrechten	386.335	223.775	(162.560)	-42%	58%
51175	Belasting Toegevoegde Waarde (BTW)	5.550.000	6.238.650	688.650	12%	112%
	Sub totaal Indirecte belastingen	14.628.580	13.302.615	(1.325.965)	-9%	91%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per februari 2025

De tabel hierboven laat zien dat er bij de directe belastingen een realisatie van 94% is, terwijl er bij de indirecte belastingen ook een realisatie is, en wel van 91%.

De Niet-Belastingmiddelen (NBM), die door middel van enige dienstverlening vanuit de diverse ministeries, directoraten of staatsorganen worden verkregen, waren voor het dienstjaar 2024 in totaal begroot op SRD 16.266.084.000.

In tabel 6 zijn de begrote en ontvangen NBM voor het dienstjaar 2024 per ministerie, directoraat of staatsorgaan weergegeven.

Tabel 6: Niet-Belastingmiddelen in het dienstjaar 2024

(Bedragen (x SRD 1.000))

Nr.	Ministeries/ directoraten/ staatsorganen	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Vershil	Ontvangen t.o.v. geraamd Percentage (relatief)
		I	II	II-I	II/I*100
1	Justitie en Politie	49.203	0	-49.203	0
2	Binnenlandse Zaken	40.008	25.535	-14.473	64%
3	Human Resource Management	657	170	-487	26%
4	Defensie	681	9	-672	1%
5	Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking	249.176	194.889	-54.287	78%
6	Financiën	3.205.498	18.348	-3.187.150	1%
7	Belastingen	1.408.073	1.731.315	323.242	123%
8	Planning en Ontwikkelingsfinanciering	122	29	-93	24%
9	Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	1.239	335	-904	27%
10	Landbouw, Veeteelt en Visserij	46.510	34.730	-11.780	75%
11	Mijnbouw	3.842.200	3.583.237	-258.963	93%
12	Water	5	0	-5	0
13	Energie	4.613.279	3.363.021	-1.250.258	73%
14	Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken	6.663	2.845	-3.818	43%
15	Administratief en Technisch Beheer	710	0	-710	0
16	Volksgezondheid	1.478	4.909	3.431	332%
17	Bouw- en Stedebouwkundige Werken	10.641	11.157	516	105%
18	Civiel Technische Werken	780	1.894	1.114	243%
19	Openbaar Groen en Afvalbeheer	1.428	1354	-74	95%
20	Onderzoek en dienstverlening	10.900	4873	-6.027	45%
21	Transport	456.520	0	-456.520	0
22	Grondbeleid en Bosbeheer	2.290.950	54.129	-2.236.821	2%
23	De Nationale Assemblée	24	40	16	167%
24	Hof van Justitie	1.100	739	-361	67%
25	Openbaar Ministerie	28.239	9.950	-18.289	35%
	Totaal niet-belastingmiddelen	16.266.084	9.043.507	-7.222.577	56%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per februari 2025

Bovenstaande tabel geeft weer dat er in het dienstjaar 2024 een realisatie van 56% van de NBM was. Bij enkele ministeries/directoraten zoals Justitie en Politie, Administratief en Technisch Beheer, Water en Transport was het gerealiseerd bedrag ten opzichte van het begroot bedrag nihil. Anderzijds is er sprake van een overrealisatie bij het Ministerie van Volksgezondheid evenals bij de directoraten Belastingen, Bouw- en Stedebouwkundige Werken, Civiel Technische Werken en bij DNA.

Donormiddelen⁴ zijn de donoropbrengsten die zijn ontvangen in staatskas of een bankrekening van de Staat in het desbetreffende begrotingsjaar waarop de verantwoording betrekking heeft.

⁴ Richtlijnen voor departementale en niet-departementale jaarverslagen voor het dienstjaar 2024: Ministerie van Financiën en Planning - Centrale Begrotingsboekhouding.

In tabel 7 zijn de begrote en ontvangen donormiddelen in het dienstjaar 2024 per ministerie, directoraat of staatsorgaan weergegeven.

Tabel 7: Donormiddelen in het dienstjaar 2024

(Bedragen (x SRD 1.000))

Nr.	Ministeries/ directoraten/ staatsorganen	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Verschil	Percentage (relatief)
		I	II	II-I	II/I*100
1	Justitie en Politie	8.360	0	-8.360	0%
2	Defensie	5.396	0	-5.396	0%
3	Planning en Ontwikkelingsfinanciering	11.485	11.054	-431	96%
4	Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	4.400	0	-4.400	0%
5	Mijnbouw	20.000	0	-20.000	0%
6	Water	102.500	0	-102.500	0%
7	Energie	9.120	0	-9.120	0%
8	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	200	0	-200	0%
9	Algemeen Vormend Onderwijs	96.000	0	-96.000	0%
10	Volksgezondheid	26.011	36.063	10.052	139%
11	Civiel Technische Werken	108.000	0	-108.000	0%
12	Grondbeleid en Bosbeheer	41.610	9.452	-32.158	23%
13	Ruimtelijke Ordening en Milieu	5.078	0	-5.078	0%
14	De Nationale Assemblée	1.650	0	-1.650	0%
15	Openbaar Ministerie	500	1.039	539	208%
16	Rekenkamer	2.200	0	-2.200	0%
	Totaal donormiddelen	442.510	57.608	-384.902	13%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per februari 2025

Bovenstaande tabel toont aan dat er in het dienstjaar 2024 in vier gevallen sprake is van een realisatie van het begrote bedrag. In twee gevallen is er sprake van overrealisatie, bij een staatsorgaan was er een realisatie groter dan 200%, terwijl er bij andere staatsorganen sprake was van een onderrealisatie.

Leningsopbrengsten worden ontvangen in staatskas of een bankrekening van de Staat in het desbetreffende begrotingsjaar waarop de verantwoording betrekking heeft⁵.

In tabel 8 zijn de begrote en ontvangen leningen in het dienstjaar 2024 per ministerie, directoraat of staatsorgaan weergegeven.

⁵ Richtlijnen voor departementale en niet-departementale jaarverslagen voor het dienstjaar 2024: Ministerie van Financiën en Planning - Centrale Begrotingsboekhouding.

Tabel 8: Leningsopbrengsten in het dienstjaar 2024

(Bedragen (x SRD 1.000))

Nr.	Ministeries/ directoraten/ staatsorganen	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Verschil	Percentage (relatief)
		I	II	II-I	II/I*100
1	Buitenlandse Zaken International Business en Internationale Samenwerking	40.000	0	-40.000	0%
2	Financiën	150.000	0	-150.000	0%
3	Planning en Ontwikkelingsfinanciering	6.482.000	3.695.207	-2.786.793	57%
4	Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	100.000	-	-100.000	0%
5	Landbouw, Veeteelt en Visserij	120.696	183.463	62.767	152%
6	Mijnbouw	75.000	0	-75.000	0%
7	Water	99.600	0	-99.600	0%
8	Energie	429.153	19.409	-409.744	5%
9	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	482.229	0	-482.229	0%
10	Algemeen Vormend Onderwijs	100.000	0	-100.000	0%
11	Beroeps Onderwijs	144.270	0	-144.270	0%
12	Cultuur	224.766	0	-224.766	0%
13	Volksgezondheid	162.888	12.040	-150.848	7%
14	Civiel Technische Werken	1.378.769	375.935	-1.002.834	27%
	Totaal leningmiddelen	9.989.371	4.286.054	-5.703.317	43%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per februari 2025

Bovenstaande tabel is een weergave van de leningsopbrengsten in het dienstjaar 2024. Bij het Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij is het bedrag hoger dan begroot.

Bij de overige ministeries is er sprake van onderrealisatie of is het gerealiseerd bedrag nihil.

In het dienstjaar 2024 had het Directoraat Belastingen ontvangsten buiten de begroting van SRD 871.688.000,00. Ontvangsten buiten de begroting bij het Directoraat Belastingen zijn belastingen die reeds geïnd zijn, maar nog niet aan een ontvangscategorie zijn toebedeeld door de Belastingdienst. Deze ontvangsten worden geboekt op de "Tussenrekening 51035 Nog aan te wijzen belasting". Deze code dient geen geraamde bedragen te bevatten⁶.

3.2 Uitgaven van de staat in het dienstjaar 2024

De Comptabiliteitswet, G.B. 1952 no. 111, zoals gewijzigd bij S.B. 2015 no. 133, is komen te vervallen bij de inwerkingtreding van de Comptabiliteitswet 2019 (S.B. 2019 no. 98). Als gevolg hiervan is met ingang van het begrotingsjaar 2022 een nieuwe inrichting van de Staatsbegroting ingegaan, waarbij er nieuwe richtlijnen zijn gepresenteerd over de samenstelling, verslaglegging en verantwoording voor de begroting.

⁶ Bron: Centrale Begrotingsboekhouding februari 2025

Deze nieuwe inrichting van de begroting is van toepassing op alle departementen en niet-departementen (staatsorganen).

In deze paragraaf zal informatie worden verschaft over de overheidsuitgaven in het begrotingsjaar 2024, waarbij het verplichtingenstelsel geldend is voor de administratieve vastlegging.

De indeling van de begroting:

- **Titel I:** Apparaatsuitgaven (Operationele Uitgaven): Deze worden onderverdeeld in Lopende Uitgaven en Kapitaaluitgaven
- **Titel II:** Programma's
- **Titel III:** Middelenbegroting
- **Titel IV:** Parastatalen

De inrichting van de Staatsbegroting presenteert de overheidsuitgaven volgens de '**Vastgestelde begroting**', welke is opgesplitst in verplichtingen en uitgaven.

In de verplichtingen worden de bedragen geregistreerd voor het *aangaan van verplichtingen* die zijn vastgelegd in de begrotingswet en in de uitgaven worden de bedragen geregistreerd voor het *verrichten van uitgaven* die zijn opgenomen in de begrotingswet.

De Departementen en Staatsorganen dienen zich maandelijks te verantwoorden middels een verantwoordingsstaat aan de afdeling Centrale Begrotingsboekhouding (CBB), waarin ook de '**Realisatie**' wordt verwerkt welke eveneens is opgesplitst in verplichtingen en uitgaven.

De bedragen van de vastgestelde begroting en de realisatie over het dienstjaar 2024 worden hieronder gepresenteerd. De bedragen betreffen voorlopige cijfers die zijn gehaald uit het Excel-bestand "Samenvattend overzicht uitgaven 2024 per categorie december 2024", die de Rekenkamer op 14 februari 2025 ontvangen heeft van de afdeling CBB.

In tabel 9 zijn de desbetreffende bedragen weergegeven per ministerie/directoraat/staatsorgaan, uitgedrukt in absolute en relatieve cijfers.

Tabel 9: Overzicht van de Totale Uitgaven (Operationele Uitgaven en Programma's) met bedragen van vastgestelde begroting en realisatie per ministerie/ directoraat/ staatsorgaan over het dienstjaar 2024

(bedragen x SRD 1000)

#	Ministerie/Directoraat/ Staatsorgaan	Operationele uitgaven+Programma's				Realisatie verplichting n t.o.v. vastgestelde begroting verplichting n	Realisatie uitgaven t.o.v. vastgestelde begroting uitgaven
		Vastgestelde Begroting		Realisatie			
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven		
1	Justitie en Politie	3,017,008	3,098,207	398,947	2,732,964	13%	88%
2	Binnenlandse Zaken: Binnenlandse Zaken	1,030,276	1,056,140	1,002,920	912,671	97%	86%
3	Binnenlandse Zaken: Human Resource	155,336	144,610	136,145	132,946	88%	92%

Operationele uitgaven+Programma's							
#	Ministerie/Directoraat/ Staatsorgaan	Vastgestelde Begroting		Realisatie		Realisatie verplichting n t.o.v. vastgestelde begroting verplichting n	Realisatie uitgaven t.o.v. vastgestelde begroting uitgaven
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven		
4	Regionale Ontwikkeling & Sport: Regionale Ontwikkeling	950,546	1,100,608	1,023,188	1,027,654	108%	93%
5	Regionale Ontwikkeling & Sport: Agrarische Ontwikkeling Binnenland	60,913	49,891	48,012	46,318	79%	93%
6	Regionale Ontwikkeling & Sport: Duurzame Ontwikkeling Afro-Surinamers Binnenland	105,116	83,590	68,791	67,719	65%	81%
7	Regionale Ontwikkeling & Sport: Duurzame Ontwikkeling Inheemsen	26,853	20,789	18,722	16,389	70%	79%
8	Regionale Ontwikkeling & Sport: Sportzaken	137,719	142,206	128,399	121,162	93%	85%
9	Defensie	1,040,483	1,137,959	1,028,060	971,373	99%	85%
10	Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking	628,474	628,474	354,194	399,966	56%	64%
11	Financiën & Planning: Financiën	21,316,800	21,033,540	11,106,534	8,568,872	52%	41%
12	Financiën & Planning: Belastingen	421,960	458,822	322,178	288,246	76%	63%
13	Financiën & Planning: Planning en Ontwikkelingsfinanciering	6,592,259	6,592,259	6,559,058	3,765,814	99%	57%
14	Economische Zaken Ondernemerschap en Technologische Innovatie	460,297	460,477	212,694	208,321	46%	45%
15	Economische Zaken Ondernemerschap en Technologische Innovatie	1,717,134	1,717,134	1,042,427	542,429	61%	32%
16	Landbouw, Veeteelt en Visserij	49,542	55,555	49,455	48,256	100%	87%
17	Natuurlijke Hulpbronnen: Algemeen Beheer	153,150	148,237	23,298	23,059	15%	16%
18	Natuurlijke Hulpbronnen: Mijnbouw	399,378	398,278	134,439	125,591	34%	32%
19	Natuurlijke Hulpbronnen: Water	781,831	781,831	261,580	237,126	33%	30%
20	Natuurlijke Hulpbronnen: Energie	305,993	305,993	172,177	123,025	56%	40%
21	Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken	4,431,569	4,431,569	3,163,922	3,038,587	71%	69%
22	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	270,290	268,290	33,121	30,257	12%	11%
23	Onderwijs & Volksontwikkeling: Administratief en Technisch Beheer	2,020,429	1,964,819	936,587	530,095	46%	27%
24	Onderwijs & Volksontwikkeling: Algemeen Vormend onderwijs	2,284,341	2,322,841	1,987,570	1,982,517	87%	85%
25	Onderwijs & Volksontwikkeling: Beroepsontwikkeling	445,616	427,616	275,975	241,283	62%	56%
26	Onderwijs & Volksontwikkeling: Hoger en wetenschappelijk onderwijs	445,089	440,089	347,119	345,463	78%	78%
27	Onderwijs & Volksontwikkeling: Cultuur	3,942,217	3,832,977	3,072,476	1,939,193	78%	51%
28	Volksgesondheid	168,732	138,732	48,638	38,177	29%	28%
29	Openbare Werken: Bouw- en Stedenbouwkundige Werken	2,618,211	2,533,211	746,805	529,477	29%	21%
30	Openbare Werken: Civieltechnische Werken	309,760	689,760	635,775	430,056	205%	62%
31	Openbare Werken: Openbaar Groen en Afvalbeheer	252,254	302,254	229,728	135,889	91%	45%
32	Openbare Werken: Onderzoek en Dienstverlening	279,867	56,458	29,797	12,790	11%	23%
33	Transport, Communicatie & Toerisme: Toerisme	260,516	80,457	47,990	33,044	18%	41%
34	Transport, Communicatie & Toerisme: Algemene en Administratieve Zaken	2,124,489	612,875	409,118	299,198	19%	49%
35	Transport, Communicatie & Toerisme: Transport	606,118	60,969	48,782	4,517	8%	7%
36	Transport, Communicatie & Toerisme: Communicatie	107,506	90,900	87,611	72,756	81%	80%
37	Grondbeleid en Bosbeheer: Algemeen Beheer	189,468	145,622	85,294	75,585	45%	52%
38	Grondbeleid en Bosbeheer: Grondbeleid en Bosbeheer	36,324	36,324	25,682	13,186	71%	36%
39	Ruimtelijke Ordening en Milieu: Milieu	65,013	65,014	39,843	20,808	61%	32%
40	Het Kabinet van de President	1,102,164	1,129,164	1,107,365	720,245	100%	64%
41	Het Kabinet van de Vice President	420,160	420,160	219,093	219,093	52%	52%

#	Ministerie/Directoraat/ Staatsorgaan	Operationele uitgaven+Programma's				Realisatie verplichtinge n t.o.v. vastgestelde begroting verplichtinge n	Realisatie uitgaven t.o.v. vastgestelde begroting uitgaven
		Vastgestelde Begroting		Realisatie			
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven		
42	De Nationale Assemblée	266,748	266,748	231,403	212,611	87%	80%
43	Het Hof van Justitie	223,387	208,602	0	169,391	0%	81%
44	Het Openbaar Ministerie	75,366	81,615	66,066	68,114	88%	83%
45	Rekenkamer van Suriname	29,191	61,872	20,979	38,407	72%	62%
	Totale uitgaven	62,325,893	60,083,538	37,987,956	31,560,640	61%	51%

Bron: Afdeling Centrale Begrotingsboekhouding 2024

In bovenstaande tabel is de realisatie van de verplichtingen en uitgaven afgezet tegen de verplichtingen en uitgaven in de begrotingswet (vastgestelde begroting).

De vastgestelde begroting in het begrotingsjaar 2024 is circa SRD 62,3 miljard voor de totale verplichtingen en circa SRD 60,1 miljard voor de totale uitgaven.

De realisatie in het begrotingsjaar 2024 is circa SRD 37.9 miljard voor de totale verplichtingen en circa SRD 31,6 miljard voor de totale uitgaven.

De totale realisatie enerzijds van verplichtingen en anderzijds van de uitgaven, zijn 61% respectievelijk 51% van de totale vastgestelde begroting.

Realisatiecijfers

De ministeries/directoraten met de hoogste realisatieverplichtingen in het dienstjaar 2024 zijn:

- Het Directoraat Financiën (SRD 11.1 miljard); dat is 29% van de totale verplichtingen.
- Het Directoraat Planning en Ontwikkelingsfinanciering (SRD 6.6 miljard); dat is 17% van de totale verplichtingen.
- Het Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken (SRD 3.1 miljard); dat is 8% van de totale verplichtingen.

De hoogste realisatie-uitgaven in het dienstjaar 2024 zijn:

- Het Directoraat Financiën (SRD 8.6 miljard); dat is 27% van de totale uitgaven.
- Het Directoraat Planning en Ontwikkelingsfinanciering (SRD 3.8 miljard); dat is 12% van de totale uitgaven.
- Het Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken (SRD 3 miljard); dat is 10% van de totale uitgaven.

3.3 Geregistreeerde leningen en stand staatsschuld

Geregistreeerde leningen

De documenten die ten bewijze van een geldelijke schuldverplichting of van een waarborgverplichting ten laste van de staat zijn opgemaakt, worden door de administrateur-generaal ter registratie aangeboden aan de Rekenkamer. Dit in gevolge de *Wet van 30 september 2020*, houdende nadere wijzigingen van de *Wet op de Staatsschuld* (S.B. 2002 no. 27, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2019 no. 134). De schatkistpapieren, financieringsovereenkomsten (contracten), beleggingen/ herbeleggingen/ aflossingen van schatkistpapieren, doorleenovereenkomsten en schatkistpromessen zijn conform *artikel 29 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* door de Rekenkamer geregistreerd.

In de bijlagen 2 tot en met 5 van dit verslag zijn de aangeboden geregistreeerde beleggingen, herbeleggingen/ aflossingen van de schatkistpapieren, doorleenovereenkomsten, promissory notes en de schatkistpromessen, de financierings- en kredietovereenkomsten en de akten van garantiestellingen en amendatory contracten in een overzicht weergegeven, evenals de nietig verklaarde en vervallen *promissory notes* en schatkistpapieren.

In het dienstjaar 2024 is door het Bureau voor de Staatsschuld aan de Rekenkamer een aantal van zesendertig (36) staatsobligatie herkapitalisatie, drieëntwintig (23) financieringsovereenkomsten/ contracten, vier (4) kredietovereenkomsten en vier (4) promissory notes ter registratie aangeboden.

Binnenlandse en buitenlandse staatsschuld in het dienstjaar 2024

De totale binnenlandse en buitenlandse staatsschuld bedroeg per december 2024 respectievelijk SRD 21.696,7 miljoen om SRD 100.655,6 miljoen (USD 2.846,9 miljoen). In onderstaande tabel volgt een overzicht van de totale binnenlandse en de buitenlandse staatsschuld per maand over 2024.

Tabel 10: Stand binnenlandse en buitenlandse staatsschuld over het dienstjaar 2024

Maand	Binnenlandse staatsschuld		Buitenlandse staatsschuld	
	Bedrag (in mln. SRD)	Bedrag (in mln. SRD)	Bedrag (in mln. USD)	Bedrag (in mln. USD)
Januari	24.641,4	95.514,8	2.600,5	
Februari	24.073,2	92.105,8	2.598,7	
Maart	23.074,3	92.710,4	2.629,9	
April	22.731,1	88.396,3	2.619,8	
Mei	21.787,8	84.404,3	2.625,7	
Juni	21.786,2	81.866,8	2.643,7	
Juli	21.315,1	77.101,0	2.663,1	
Augustus	20.801,1	77.997,2	2.674,7	
September	21.375,2	84.367,9	2.714,4	
Oktober	21.693,7	94.887,1	2.714,1	
November	21.341,3	95.276,1	2.674,2	
December	21.696,7	100.655,6	2.846,9	

*: voorlopige cijfers

Bron: Bureau van de Staatsschuld

3.4 Uitbetaalde salarissen in het dienstjaar 2024

Met uitbetaalde salarissen wordt bedoeld de gerealiseerde bedragen betreffende de salarissen uitbetaald in een bepaalde periode. De netto uitbetaalde salarissen over het dienstjaar 2024 bedroegen in totaal SRD 8.838.010.026,75 voor ambtenaren in dienst van de overheid. Voor landsdienaren in overheidsziekenhuizen bedroegen de uitbetaalde salarissen SRD 545.785.922,25 en voor de overige instanties bedroegen die SRD 39.264.907,61. Aan onderstanden en pensioenen is in totaal SRD 2.699.010.716,67 uitbetaald. De tabellen 11, 12, 13 en 14 geven een overzicht van het totaal aan uitbetaalde salarissen over het dienstjaar 2024 verdeeld naar de verschillende ministeries, ziekenhuizen en instituten.

Tabel 11: Netto uitbetaalde salarissen aan ambtenaren over het dienstjaar 2024

Nr.	Ministeries	Bedrag in SRD	Percentage
1	Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken	60.427.445,95	0,68%
2	Binnenlandse Zaken	1.230.390.329,43	13,92%
3	Buitenlandse zaken, International Business en Internationale Samenwerking	49.818.049,39	0,56%
4	Defensie	597.645.144,67	6,76%
5	Financiën en Planning	209.480.163,49	2,37%
6	Economische zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	68.462.647,08	0,77%
7	Justitie en Politie	1.905.631.832,28	21,56%
8	Landbouw, Veeteelt en Visserij	180.148.989,43	2,04%
9	Natuurlijke Hulpbronnen	96.254.778,47	1,09%
10	Onderwijs, Wetenschap en Cultuur	2.444.842.766,48	27,66%
11	Regionale Ontwikkeling en Sport	836.222.403,54	9,46%
	Sportzaken	85.806.713,82	0,97%
12	Grondbeleid en Bosbeheer	98.246.265,42	1,11%
13	Ruimtelijke Ordening en Milieu	9.933.957,36	0,11%
14	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	322.646.859,33	3,65%
15	Openbare Werken	388.315.048,65	4,39%
16	Transport, Communicatie en Toerisme	157.677.550,39	1,78%
17	Volksgezondheid	96.059.081,57	1,09%
	Totaal	8.838.010.026,75	100%

Bron: Rekenkamer van Suriname/ CEBUMA

Tabel 12: Netto uitbetaald aan Ziekeninrichtingen dienstjaar 2024

Nr.	Ziekeninrichting	Bedrag in SRD	Percentage
1	Academisch Ziekenhuis Paramaribo	345.167.103,84	63,24%
2	Mungra Medisch Centrum	43.217.057,18	7,92%
3	P.C.S.	54.460.652,20	9,99%
4	'S Lands Hospitaal	97.884.133,17	17,93%

Nr.	Ziekeninrichting	Bedrag in SRD	Percentage
5	Streekziekenhuis Marwina	5.056.975,86	0,93%
	Totaal	545.785.922,25*	100%

Bron: Rekenkamer van Suriname/(CEBUMA)

*Noot: De netto uitbetaalde bedragen van de ziekeninrichtingen zijn op basis van de verzamelstaten van CEBUMA opgenomen. Deze bedragen zijn exclusief de extra looncomponenten die de ziekeninrichtingen ontvangen zoals toelagen, koopkrachtversterking etc.

Tabel 13: Netto uitbetaald aan Pensioenen en Onderstanden dienstjaar 2024

NR.	Pensioenen en Onderstand	Bedrag in SRD	Percentage
1	Onderstand	79.179.848,07	2,93%
2	Pensioen	2.619.830.868,60	97,07%
	Totaal	2.699.010.716,67	100%

Bron: Rekenkamer van Suriname/ CEBUMA

Tabel 14: Netto uitbetaald aan Overige Instellingen dienstjaar 2024

NR.	Overige Instellingen	Bedrag in SRD	Percentage
1	Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS)	16.900.981,99	43,04%
2	Financiën Pensioenfonds	10.966.188,64	27,93%
3	Gecommitteerden	4.144.194,42	10,55%
4	Surinaamse Televisie Stichting (STVS)	7.253.542,56	18,47%
	Totaal	39.264.907,61	100%

Bron: Rekenkamer van Suriname/ CEBUMA

Aantal geregistreerde ambtenaren in het dienstjaar 2024

Het ambtenarenbestand wordt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BIZA) bijgehouden. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken geeft aan dat het aantal landsdienaren (ambtenaren inclusief arbeidscontractanten) 50.989 bedroeg per 31 december 2024 (49.107 landsdienaren per februari 2024).

Uit de verkregen informatie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (zie bijlage 6 van het verslag) betreffende het aantal in- en uitstromende ambtenaren en het aantal geregistreerde ambtenaren in dienst van de overheid in het dienstjaar 2024, is het volgende aan de Rekenkamer gerapporteerd:

- Het aantal indiensttredingen over het dienstjaar 2024 op basis van de beschikbare data bedroeg 622 landsdienaren.
- Het aantal aan gepensioneerd en vervroegd uitdienst getreden landsdienaren op basis van de Centraal Personeelsadministratie (CPA) bedroeg 884 landsdienaren per 31 december 2024.
- Het aantal landsdienaren (inclusief arbeidscontractanten) bedroeg per 31 december 2024 50.989 landsdienaren.

- Het aantal verplicht geregistreeerde ambtenaren per 31 december 2024 bedroeg 51.696. Het aantal landsdienaren vertegenwoordigt 96% van het totaal aan ambtenaren dat zich verplicht zou moeten registreren.

In tabel 15 is opgenomen een overzicht van het aantal geregistreeerde onderstandgenietenden en gepensioneerden.

Tabel 15: Aantal onderstandgenietenden in het dienstjaar 2024

NR.	Pensioenen en Onderstand	Aantal	Percentage
1	Onderstanden	2.367	6.84%
2	Pensioenfonds	32.213	93.16%
	Totaal	34.580	100%

Bron: Rekenkamer van Suriname/ CEBUMA

In tabel 16 is een overzicht van het aantal in- en uitstroom en geregistreeerde onderstandgenietenden en gepensioneerden.

Tabel 16: Aantal in- en uitstroom ambtenaren en de geregistreeerde ambtenaren in 2024

Nr.	Omschrijving	Aantal landsdienaren
1	Instroom van ambtenaren	622
2	Uitstroom van ambtenaren	884
3	Aantal landsdienaren in dienst van de overheid	50.989
4	Aantal verplicht geregistreeerde ambtenaren	51.696

Bron: Rekenkamer van Suriname/Ministerie van BIZA

4 Rechtmatigheidsonderzoek

De Rekenkamer voert de controle uit in overeenstemming met Hoofdstuk XVI, artikel 149 tot en met 152 van de Grondwet van de Republiek Suriname S.B. 1987 no. 116 (zoals gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38), en artikel 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019.

In het dienstjaar 2024 heeft de Rekenkamer haar rechtmatigheidsonderzoeken voortgezet, waarbij de rechtmatigheid van de besluiten van de staat wordt getoetst door het gehele proces van besluitvorming te onderzoeken. Het onderzoek wordt uitgevoerd met behulp van richtlijnen op basis van internationale standaarden. Alle rapporten zijn te vinden op de Rekenkamer website.

4.1 De problematiek inzake controle van de jaarverslagen van 2022 en 2023 c.q. begrotingsrekeningen 2022 en 2023 in samenhang met de uitvoering van de Comptabiliteitswet 2019

Ingevolge artikel 60 van de Comptabiliteitswet 2019 (S.B. 2019 no. 98) dient door de minister van Financiën en Planning op uiterlijk 15 juni van het volgend jaar drie documenten naar de Rekenkamer te verzenden, en wel:

- 1) een financieel jaarverslag van de Staat;
- 2) een saldibalans van de Staat als bedoeld in artikel 59 leden 3 en 4; en
- 3) een samenvattend rapport, als bedoeld in artikel 62 lid 5, aan de Rekenkamer, inclusief de accountantsverklaring.

Voorts geeft de Comptabiliteitswet aan dat ingevolge artikel 63 lid 1, de minister van Financiën en Planning aan de CLAD de opdracht geeft om onderzoek te doen van de centrale administratie van de Staatskas, het financieel jaarverslag van de Staat en de saldibalans van de Staat. De controle van de Rekenkamer vindt dus plaats, *nadat* de controle van CLAD op vorengenoemde zaken ook is afgerond en daarover heeft gerapporteerd.

De Rekenkamer heeft op 9 juni 2023 het financieel jaarverslag van de Staat over het dienstjaar 2022 ontvangen en heeft deze ook dienovereenkomstig bestudeerd.

Conform voornoemd artikel 60 zijn de saldibalans van de Staat en het samenvattend rapport toen niet ontvangen. Er was ook geen verklaring meegestuurd, waarom deze documenten toen niet waren verzonden. Bovendien was het voor de Rekenkamer ook niet duidelijk of de CLAD haar deel van voornoemd onderzoek reeds had verricht. Dit bleek naderhand dus nog niet te hebben plaatsgevonden. Als conclusie was duidelijk dat het ontvangen jaarverslag niet voldeed aan de gestelde richtlijnen vanuit de Comptabiliteitswet 2019.

Deze conclusie werd versterkt door hetgeen in het ontvangen jaarverslag op pagina 3 is aangegeven dat *“In het Jaarverslag van de Staat ontbreekt in tegenstelling tot de begrotingsuitvoeringsinformatie, de financiële informatie. Er kan met het laatste geen aanvang worden gemaakt, zolang er niet optimaal gebruik gemaakt wordt van FREEBALANCE”*. Naar aanleiding van het bovenstaande, vroeg de Rekenkamer zich gelijk af *“wat de bron is van de gepresenteerde cijfers in dit jaarverslag”*.

De Rekenkamer heeft op 23 juni 2023 meteen een schrijven gericht aan de minister van Financiën en Planning, waarin zij gevraagd heeft om nader geïnformeerd te worden binnen welk termijn zij het juiste verslag c.q. rapport(en) zal ontvangen om haar onderzoek, ingevolge artikel 60 van de Comptabiliteitswet 2019, daadwerkelijk te kunnen opstarten.

Als reactie op ons eerder schrijven, is op 16 augustus 2023 een brief ontvangen van het ministerie voornoemd, waarin aan de Rekenkamer is medegedeeld, dat wij het financieel jaarverslag zoals dat aan ons gepresenteerd is, als een *“prototype”* te beschouwen. Daarin is ook bevestigd dat de controle van de jaarverslagen door de CLAD nog niet had plaatsgevonden, en dat eventuele correcties waartoe de controle aanleiding geeft nog in het jaarverslag van de Staat moeten worden verwerkt. Tevens is vermeld dat het nog niet mogelijk was een saldbalans te produceren, zo ook van het genoemde samenvattend rapport. Het ontbreken van een centrale administratie van de Staatskas, die alle departementale kassen en bankrekeningen van de Staat moet omvatten lag hieraan ten grondslag. In het schrijven is de Rekenkamer ook voorgehouden dat de gedachten meer uitgingen van een *“Rapport van feitelijke bevindingen onderzoek financieel jaarverslag van de Staat.”* En dat het ontvangen van het juiste verslag c.q. rapport(en) is verwezen naar het toen lopende tripartite overleg, met als belangrijke agendapunt het verantwoordingsproces BR 2022.

Inderdaad zijn er diverse momenten van tripartite overleg geweest in 2024 tussen de Rekenkamer, het Ministerie van Financiën en Planning en de CLAD, alsmede overlegmomenten van vorengenoemde instituten met leden van de vaste commissie Financiën van DNA, maar die hebben helaas niet kunnen leiden tot een gewenste overgangsregeling, waarmee de Rekenkamer in afwijking van de Comptabiliteitswet haar controle op de BR 2022 heeft kunnen voorbereiden. Er is in 2024 ook geen herziene jaarverslag 2022 van de Staat ontvangen. Het jaarverslag 2023 van de Staat is op 23 mei 2024 ontvangen. Maar ook dit jaarverslag van de Staat is in hetzelfde format als van 2022.

Op 3 januari 2025 heeft de Rekenkamer het eerste accountantsverslag van de CLAD inzake controle op het jaarverslag 2022 van het Ministerie van Defensie ontvangen. Het accountantsverslag 2022 van het Hof van Justitie is op 8 januari 2025 door de Rekenkamer ontvangen en op 18 februari 2025 het accountantsverslag van de CLAD inzake controle op het jaarverslag 2022 van het Kabinet van de Vice-President.

Op grond van de eerdergenoemde verslagen heeft de Rekenkamer op 12 maart 2025 reeds een oriëntatiegesprek gevoerd met de CLAD. De Rekenkamer is van start gegaan om de review controlewerkzaamheden op deze drie verantwoordingsrapporten van de CLAD uit te voeren, waarbij

de toegepaste methodologie van de CLAD ook meegenomen zal worden. De Rekenkamer zal wel de reviewwerkzaamheden uitvoeren op de ontvangen rapporten vanuit de CLAD, maar kijkt naar het Ministerie van Financiën en Planning en DNA voor werkbare oplossingen inzake toepassing van de Comptabiliteitswet 2019.

In de paragrafen hierna worden samenvattingen van de volgende onderzoeken weergegeven:

1. Een samenvatting van het rapport over de “Rechtmatigheid van Benoemingen over de dienstjaren 2021 - 2022, een onderzoek bij het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme”.
2. Een samenvatting van het rapport over de “Rechtmatigheid van Toekenning Gratificatie bij het Ministerie van Justitie en Politie, dienstonderdeel Korps Politie Suriname dienstjaar 2022”.
3. Een samenvatting van het rapport over de “Rechtmatigheid van Subsidies verstrekt door het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting over het dienstjaar 2022. Het betreft hierbij een Follow-up onderzoek van een eerder uitgevoerd onderzoek in 2018.
4. De onderzoeken die nog in uitvoering zijn.

4.2 Rechtmatigheid van Benoemingen over de dienstjaren 2021-2022. Een onderzoek bij het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme

Inleiding

Dit onderzoek van de Rekenkamer betreft een controle naar de rechtmatigheid van de in 2021 en 2022 toegekende benoemingen door het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme. Het onderzoek is in de periode februari tot juni 2024 uitgevoerd, waarbij het procesverloop van benoemingen is onderzocht en/of dit volgens wet- en regelgeving is uitgevoerd. Op basis van de bevindingen van het controlewerk, is de Rekenkamer tot een eindoordeel gekomen over de rechtmatigheid van de benoemingen van het ministerie voornoemd.

Bevindingen

Volgens verkregen informatie van het ministerie bestaat de het personeelsbestand uit 78 landsdienaren, die hun benoemingen hebben gehad in de dienstjaren 2021 en 2022. Echter, het ministerie kon de dossiers van 3 landsdienaren niet overleggen.

De belangrijkste bevindingen van het onderzoek zijn:

- Benoemingen van het directoraat Transport worden niet uitgevoerd door de afdeling Personeelszaken van het ministerie.
- Bij de toetsing van het benoemingsproces, of deze daadwerkelijk bestaat, kon dit niet voltrokken worden, omdat de personeelsdossiers niet zijn voorzien van alle documenten.
- Er zijn gevallen geconstateerd, waarbij landsdienaren die vallen onder het lager kader, zoals schoonmaakster, administratief medewerkers en buscontroleur zonder de vereiste opleidingen en/of functie-eisen worden benoemd tot Beleidsadviseur 1^e klasse of Hoofd Beleidsmedewerker.

- Aan Brandweerlieden op de benoemingslijst van het Korps Luchthaven Brandweer Zorg en Hoop zijn benoemingen toegekend, die niet voldoen aan de vastgestelde opleidingsnorm voor de Luchthaven Brandweer.
- Onvolledige dossiers, die niet zijn voorzien van de benodigde documenten zoals vereiste diploma's, voordrachten, missives, getekende raadsvoorstellen, getekende beschikkingen, etc.
- Het benoemingsproces van het ministerie is niet beschreven.

Conclusies

De conclusies die aan de hand van de bevindingen zijn getrokken, zijn als volgt:

- De rechtmatigheid van de benoemingen is niet gewaarborgd.
- Het ministerie houdt zich wel aan een vereiste door het opvragen van de functiebeschrijvingen bij het Onderdirectoraat Personeelsontwikkeling van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (voorheen CSFE), maar handhaaft niet wat in de functiebeschrijvingen staat.
- De benoemingen voldoen niet aan de juiste functie-eisen en ervaring volgens de functiebeschrijvingen.
- De nauwkeurigheid en de volledigheid van de personeelsadministratie op het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme is niet bewezen.
- Luchthaven-brandweerlieden tewerkgesteld op de locatie Zorg en Hoop, voldoen niet aan de eisen van benoembaarheid. De vereiste opleidingen worden niet aangeboden.

Aanbevelingen

De Rekenkamer beveelt het ministerie het volgende aan:

- De wettelijke eisen van benoembaarheid strikt na te leven, zoals opgenomen in artikel 21 lid 2 van de Personeelwet (S.B. 1985 no. 41): *“Ambtshalve geschiedt de benoeming in een andere functie alleen in gevallen waarin de nieuwe functie in overeenstemming is met de opleiding en de bekwaamheid van de landsdienaar...”*.
- Personeelsdossiers bij te werken met de relevante en actuele documenten van desbetreffende landsdienaren.
- Het aanbieden van de specifieke opleidingen bestemd voor het Korps Luchthaven Brandweer Zorg en Hoop, die hoge prioriteit te geven, zodat benoemde luchthavenbrandweerlieden terecht benoemd kunnen worden naar de navolgende rang/ functie conform de bij 's landsdienst vastgestelde formatie.
- Het overzichtelijk opmaken van personeelsdossiers. Deze aanbeveling is reeds gedaan in de rapporten van de controle van BR 2020 en BR 2021 van het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme.
- Het proces van benoemingen schriftelijk vast te leggen, waardoor de eenduidigheid en rechtmatigheid van de benoemingen gewaarborgd blijven.

Nawoord Rekenkamer

Tijdens de exit meeting met de directeur zijn de resultaten van het onderzoek besproken. Vervolgens heeft het ministerie het volledige conceptrapport gekregen voor een schriftelijke reactie, maar helaas heeft het ministerie tot op heden niet gereageerd.

4.3 Rechtmatigheid van toekenning Gratificatie bij het Ministerie van Justitie en Politie. Dienstonderdeel Korps Politie Suriname dienstjaar 2022

Inleiding

Dit onderzoek van de Rekenkamer betreft een controle naar de rechtmatigheid van de in 2022 uitgekeerde gratificaties door het Korps Politie Suriname (KPS).

In de begroting van 2022 van het Ministerie van Justitie en Politie is er voor de post Bonussen en Gratificaties een bedrag groot SRD 2.000.000 (zegge: tweemiljoen Surinaamse Dollars) geraamd.

Bevindingen

- Het proces voor het toekennen van gratificaties is niet beschreven.
- Er is voldoende functiescheiding tussen de afdelingen Rechtspositie, DIV en Salarisadministratie geconstateerd
- Er is een achterstand met betrekking tot het verwerken van gratificaties binnen de personeelsadministratie van het Korps Politie.
- Het proces voor het toekennen van een gratificatie is identiek voor zowel het burgerpersoneel als het politiepersoneel.
- Er is geen afstemming tussen de personeelsadministratie en de salarisadministratie over het toekennen van gratificaties en het opstellen van de desbetreffende beschikkingen.
- Het is gebleken dat de administratie van het Korps Politie over het algemeen niet up-to-date is door het langdurige proces van bevorderingen en benoemingen die lopen via het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Conclusies

- Het proces van de toekenning van gratificatie vanaf voorbereiding tot en met toekenning met de nodige controlerende functies is opgezet. Echter, de afdeling Interne Controle van het Ministerie van Justitie en Politie voert geen controles uit bij de uitvoering van dit proces bij het KPS.
- De personeelsdossiers worden niet gecontroleerd op juistheid.
- Het risico op fouten bij het uitvoeren van het proces bij de toekenning van gratificaties is aanwezig.

Aanbevelingen

- De personeelsdossiers dienen regulier gecontroleerd te worden op juistheid.
- Werkprocessen dienen schriftelijk vastgelegd te worden.
- Aanwijzen van meerdere functionarissen die belast worden met de berekening van het gratificatiebedrag en de opmaak van de conceptbeschikking.

- Bij het uitblijven van Interne Controle zal het KPS op eigen verzoek het Ministerie van Justitie en Politie moeten benaderen voor het verrichten van controles binnen het Korps.
- Alle ingekomen stukken dienen tijdig verwerkt te worden, zodat de administratie up-to-date is.

Nawoord Rekenkamer

De Rekenkamer heeft een schriftelijke reactie ontvangen van het Ministerie van Justitie en Politie.

De wnd. directeur Operationele Diensten bevestigt de inhoud van het rapport, waarbij hij te kennen heeft gegeven volledig toegewijd te zijn bij het bevorderen van een cultuur van verantwoording en transparantie binnen het ministerie.

4.4 Rechtmatigheid van Subsidies verstrekt door het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting dienstjaar 2022 (Follow up)

Inleiding

Dit onderzoek betreft een onderzoek naar de rechtmatigheid van de in 2021 verstrekte subsidies door het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting (SOZAVO) en heeft het karakter van een follow-up onderzoek dat in 2018 is uitgevoerd.

Deze controle wordt uitgevoerd in overeenstemming met Hoofdstuk XVI, artikel 149 van de Grondwet en artikel 2 lid 2 en artikel 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 (G.B. 2019 no. 102).

In het 'Jaarverslag van de Staat 2022' (Realisatiecijfers) is subsidie verleend aan drie overheidsstichtingen voor een bedrag ad SRD 3.236.000,00 en aan 23 particuliere sociale instellingen voor een totaalbedrag ad SRD 4.534.000,00.

Bevindingen

- De afdelingen Controledienst van het onderdirectoraat Kategoriaal Maatschappelijk Werk (KMW) waaronder subsidies vallen en de Interne Controle van het Ministerie van SOZAVO voeren geen controles uit bij de subsidie-ontvangende instellingen, ondanks het feit dat beide afdelingen goed bemenst zijn. Het risico hierbij is dat er onjuiste/ onvolledige informatie wordt gedeeld met het ministerie. Het ministerie verklaarde dat de afdeling Controledienst wel sporadisch controles uitvoert, echter, er zijn geen rapporten daarvan ontvangen door de Rekenkamer.
- Het subsidieproces is wel beschreven, maar niet voorzien van een autorisatie van het bevoegd gezag.
- Er is onvoldoende functiescheiding geconstateerd, met als gevolg overbelasting van de beleidsmedewerker van het Onderdirectoraat KMW, waardoor de kans op fouten wordt vergroot. Dit risico is zelfs groter, omdat tijdens het onderzoek niet kon worden vastgesteld met welke diepgang de door de beleidsmedewerker opgestelde beschikking en onderliggende stukken worden gecontroleerd door haar directe leidinggevenden.
- De Centrale Betaaldienst (CBD) van het Ministerie van Financiën en Planning heeft wel de gelden conform de goedgekeurde subsidiebeschikking aan de juiste instelling vrijgemaakt en het juiste bedrag is uitbetaald.

- Uit het interview is gebleken dat de ondertekening van de conceptbeschikking (door OD KMW, Directeur SOZAVO) veelal plaatsvindt zonder vooraf de onderliggende stukken te controleren.

Bevindingen voortvloeiende uit de controle van de administratie van de geselecteerde sociale instellingen:

1. Kinder- en Jongeren Telefoon (KJT)

- In het dossier van KJT is er geen definitieve namenlijst van het personeel van het jaar 2021 aangetroffen. De voorlopige namenlijst van personeel van het jaar 2022 is wel aangetroffen, maar de namenlijst bevat geen volledige naam, geen identiteitsnummer, geen datum van indienstneming, onvolledige vermelding opleiding van personeelsleden.
- Er is geen kopie van de salarisslip van de maand december aangetroffen.
- Kasboeken van de maanden mei en juni 2021 ontbreken.
- Er is geen opgave van de liquiditeitsbehoefte over het jaar 2022 aangetroffen.
- Tijdens de plaatselijke waarneming is gebleken dat het gebouw van de instelling al jaren gesloten is. Op grond hiervan kan uit voorzichtigheid geconcludeerd worden dat de instelling anno 2024 niet meer operationeel is, aangezien er geen verantwoording is overgelegd van de ontvangen subsidie in het dienstjaar 2022. In 2023 tot en met medio 2024 is er ook geen subsidie meer aangevraagd door de instelling.
- De laatste verantwoording van KJT dateert van 2021, opgemaakt door de instelling.

2. Esther Stichting

- In het dossier van de Esther Stichting ontbreken belangrijke persoonsgegevens zoals identiteits- en contactnummer, woonadres en email-adres, zowel bij de bestuurssamenstelling als bij het dagelijks bestuur/ directie.
- De vereiste definitieve namenlijst van de bewoners van het jaar 2021 is niet aangetroffen in het dossier.
- Bij de vereiste definitieve namenlijst van het personeel van het jaar 2021 en de voorlopige namenlijst van het personeel van 2022, ontbreken persoonsgegevens zoals geboortedatum, voornaam, identiteitsnummer, datum van indiensttreding. Bij drie (3) personen is de functie en de afdeling onbekend.
- Bij de vereiste salarisafschriften over de periode januari-december 2021 en kopieën van salarisslips van december 2021, blijkt dat de salarisstaat van zeven (7) personen die een voorschot hebben opgenomen, is ingediend, en één (1) van een portier. Er is ook geen documentatie van medewerkers die uitbetaald worden door de stichting zelf.

3. Stichting Prasoro voor het Kind in Nood

- Van het vereiste kasboek over de periode januari-december 2021 zijn de maanden februari, maart, april en september gecontroleerd. Gebleken is dat er maandelijks minimaal vier (4) keren tankkosten in rekening is gebracht ten name van het Hoofd Algemene Zaken; op 1 april is er twee (2) keren getankt voor respectievelijk SRD 320 en SRD 300. Op 2, 7, 10, 13, 17, 24, 27 september en 1 oktober is er 5x SRD 500, 1x SRD 400, 1x SRD 200, 1x SRD 350) getankt. Ook belkaarten en autobandkosten zijn opgenomen ten name van het Hoofd Algemene Zaken. Ten name van de dorps-coördinator, zoals genoemd in de administratie, (een uitleenkracht) zijn er ook maandelijks tankkosten opgenomen. Het is onduidelijk wie als chauffeur van de instelling fungeerde.
- Van de vereiste verantwoording en alle uitgaven over de periode januari-december 2020 en januari - december 2021 is alleen de maand april 2021 gecontroleerd, namelijk middels afstemming van de verantwoording met de salarisstaat). De verantwoording van de post 'nettolonen en salarissen' van april 2021 is aangesloten met de salarisstaat van dezelfde periode. Echter, de verantwoording geeft een nettoloon aan van SRD 21.195,17 voor april, terwijl de salarisstaat SRD 22.220,03 aangeeft. De ingehouden loonbelasting en AOV-bedrag correspondeert wel (salarisstaat en verantwoording). De pensioenpremie volgens de verantwoording bedraagt SRD 1.121,46, terwijl de salarisstaat een bedrag van SRD 556,98 aangeeft voor de maand april.
- Afstemming van de totale uitgaven van de maand april 2021 uit de verantwoording met de totale uitgaven uit het kasboek geeft een verschil aan. De totale uitgaven volgens de verantwoording van de maand april 2021 bedragen SRD 20.604,66 (excl. lonen en salarissen), terwijl de totale uitgaven volgens het kasboek in dezelfde maand SRD 14.844,89 bedraagt.
- Van het vereiste (recente) overzicht van de liquide middelen (Kas/Bank) is de maand april aangetroffen, maar het betreft slechts een overzicht van het saldo (Excel pdf); er is geen bankafschrift aangetroffen.

4. Stichting Heilpedagogisch Centrum Matoekoe

- De salarisstaat van de Stichting Heilpedagogisch Centrum Matoekoe, post 'Lonen en Salarissen' en post 'Loonbelasting & AOV' is afgestemd met de verantwoording over de periode januari tot en met juni van het dienstjaar 2021. Er zijn kleine verschillen in de administratie geconstateerd, die wel verklaard zijn door de instelling.

5. Stichting Lotjeshuis

- Van de vereiste verantwoording (financieel verslag) en alle uitgaven over de periode januari - december 2020 en januari - december 2021, is het banksaldo per 31 december 2021 uit het financieel verslag afgestemd met de bankafschriften. Volgens het financieel verslag correspondeert deze wel met de bankafschriften.
- De post 'Netto-lonen en Salarissen' in het financieel verslag correspondeert niet met de salarisstaat. Er kon geen verklaring verkregen worden, vanwege een gecrashte computer.

6. Kinderhuis Ramoth

- De verantwoording van de uitgaven over de periode januari - december 2021 is afgestemd met de salarisstaat van het jaar 2021. Het blijkt dat deze niet correspondeert met de verantwoording. Een verklaring hiervan vanuit de instelling is uitgebleven.
- Voor de posten 'Special Efforts' en 'Sundry' die in het kasboek gehanteerd worden, kon het auditteam geen deugdelijke toelichting vinden.

7. Stichting In de Ruimte

- In de jaarrekening is te zien dat de instelling bij zowel de Royal Bank of Canada (heden Republic Bank Suriname) als bij de Surinaamse Postspaarbank (SPSB) een bankrekening bezit, terwijl er alleen een overzicht van de bankafschriften van RBC-bank is aangetroffen.
- De begroting van de instelling heeft geen toelichting.
- De instelling beschikt wel over een externe controleur.

8. Kennedy Stichting

- De verantwoording voor het jaar 2021 is opgemaakt. Er zijn geen bijzonderheden aangetroffen.
- Tijdens het veldonderzoek is het auditteam opgevallen dat financiële afspraken met ouders niet schriftelijk zijn vastgelegd.

9. Mr. Huber Stichting (MHS)

- In algemene informatie van MHS is vermeld dat de instelling geen externe controleur heeft, maar er is wel een verantwoording voor het jaar 2021 aangetroffen.
- Tijdens het veldonderzoek zijn er geen bijzonderheden geconstateerd.

10. Stichting Mijnzorg

- De begroting van de instelling heeft geen toelichting.
- De bankafschriften van de SPSB-rekening over de maanden november en december zijn niet aangetroffen.

Conclusies

- De administratie van de instellingen wordt niet in alle gevallen nauwkeurig bijgehouden, waardoor documenten vaak niet met elkaar afstemmen.
- Er is geen rechtsgeldig subsidieproces binnen het ministerie.
- Er kon geen dossiercontrole plaatsvinden bij Stichting Mijnzorg.
- Er vindt geen controle ter plekke plaats door het ministerie bij de subsidie ontvangende instellingen, waardoor er niet met zekerheid vastgesteld kan worden of het opgegeven aantal personeelsleden/ bewoners en/of pupillen juist is, terwijl dit aantal als basis dient voor de bepaling c.q. berekening van het aangevraagde subsidiebedrag.

Aanbevelingen

- In de opzet van het subsidieproces dient ook de verplichting te worden meegenomen dat er regelmatig adequate controle moet worden verricht door de afdelingen Controledienst en de Interne Controle van het Ministerie van SOZAVO bij de instellingen voor de juistheid van de ingeleverde data en om eveneens na te gaan als de instelling wel operationeel is. Het advies is ook om voortaan een externe accountantscontrole in te huren als verplichte subsidievoorwaarde.
- Uit een eerder onderzoek uitgevoerd in 2018 blijkt dat dit advies reeds was gegeven aan het ministerie, echter, het blijkt dat deze aanbeveling van de Rekenkamer na vijf jaren toch niet is geïmplementeerd.
- De controle van de subsidieaanvragen door meer dan één (1) functionaris te laten uitvoeren en dit vast te leggen in de desbetreffende functieomschrijvingen.
- In een eerder uitgevoerd onderzoek in 2018, blijkt dat dit reeds was aanbevolen aan het ministerie, echter, het blijkt dat deze aanbeveling van de Rekenkamer na vijf jaren niet is geïmplementeerd.
- In de opzet van het subsidieaanvraagproces, de verplichting op te nemen dat de subsidieaanvragen ook bij de instellingen ter plaatse eerst worden gecontroleerd op juistheid, voordat de subsidie door het Ministerie van SOZAVO wordt toegekend aan de instelling.
- Een review uit eerder onderzoek uitgevoerd in 2018, wijst echter uit dat na vijf jaren er nog steeds geen wijziging heeft plaatsgevonden in dit proces.
- Het Ministerie van SOZAVO moet zorgen voor voldoende functiescheiding, zodat het risico op fouten wordt gemitigeerd. Ook dient er een adequate controle plaats te vinden op de onderliggende stukken bij de goedkeuring van de subsidie-aanvragen door leidinggevendenden op hiërarchisch niveau.
- Een review uit eerder onderzoek uitgevoerd in 2018, was reeds aanbevolen aan het ministerie om te zorgen voor adequate functie-scheiding binnen de afdeling KMW.
- Uit de controles dienen rapporten voort te vloeien met de resultaten van de verrichte controles door de twee controle-afdelingen van het ministerie, zodat deze beschikbaar gesteld kunnen worden aan de externe controle-instituten die een wettelijke taak hebben om onderzoek te doen bij de departementen van Algemeen Bestuur en alle overige rekenplichtigen.
- Het ministerie dient erop toe te zien dat alle subsidie-ontvangende instellingen hun administratie nauwkeurig bijhouden om discrepanties te voorkomen en deze tijdig moeten indienen ter verkrijging van subsidie. Tevens dient de verantwoording van het ontvangen subsidiebedrag aan het ministerie van SOZAVO, het Ministerie van Financiën en Planning en de Rekenkamer conform de Comptabiliteitswet (zoals laatstelijk herzien bij S.B. 2019 no. 98) consequent opgevolgd te worden.
- Aan de Esther Stichting wordt aanbevolen om de administratie centraal bij te houden ter voorkoming van verlies van data en voor de goede orde van zaken, en o.a. de AOV/ koopkrachtversterkingsmiddelen voor de rekening van de bewoner te laten.

- Aan de Stichting Heilpedagogisch Centrum Matoekoe wordt aanbevolen om de ontvangen bonnen meteen te scannen ter voorkoming van verlies van bewijsmateriaal, omdat deze bonnen gauw vervagen.
- Het besluit van het bevoegd gezag, met name de vastgestelde voorwaarden om in aanmerking te komen voor subsidie, dient strikt nageleefd te worden door de ministeries van SOZAVO en Financiën en Planning en ook de instellingen die subsidie-aanvragen en die ook dienovereenkomstig ontvangen. In het bijzonder geldt dat voor de volledigheid van de persoonsgegevens van bestuursleden, directie en het personeel.

Nawoord Rekenkamer

Volgens het schrijven van de minister is het conceptrapport doorgenomen door de deskundigen van het ministerie en zij hebben geen commentaar hierop.

4.5 Onderzoeken die in het dienstjaar 2024 zijn gestart maar nog niet afgerond zijn

Onderstaand treft men een korte omschrijving van de doelstellingen van de onderzoeken die in 2024 zijn opgestart, maar nog in de uitvoerende en/of afrondende fase zijn. De rapporten inzake deze onderzoeken zullen in 2025 worden gepubliceerd.

- **Rechtmatigheidsonderzoek naar het beheer en onderhoud van dienstvoertuigen bij de departementen van Algemeen Beheer.**

In het dienstjaar 2024 is de Rekenkamer gestart met een rechtmatigheidsonderzoek naar het beheer en onderhoud van dienstvoertuigen bij de departementen van Algemeen Beheer. Dit betreft een follow-up onderzoek, waarbij wordt nagegaan in welke mate de ministeries maatregelen hebben getroffen naar aanleiding van de bevindingen en aanbevelingen in de rapporten van de Rekenkamer over het onderzoek dat is uitgevoerd over het dienstjaar 2018.

Voornoemd onderzoek in 2019 richtte zich namelijk ook op de rechtmatigheid van het beheer en onderhoud van dienstvoertuigen in de gewichtsklasse tot en met 2000 kg⁷ op alle ministeries in het dienstjaar 2018. Het betrof dienstvoertuigen op 'vier wielen', dus geen voertuigen en voertuigen op twee (2) wielen (fietsen, bromfietsen etc.). In navolging op het onderzoek van 2019 is er een follow-up onderzoek opgestart in 2024 op alle departementen van de overheid.

Het follow-up onderzoek is een cruciaal onderdeel van het auditproces; het toont aan dat de gecontroleerde en de Rekenkamer (auditor) zich inzetten voor kwaliteitsverbetering en zorgt ervoor dat de auditbevindingen en aanbevelingen niet worden genegeerd of vergeten, maar tijdig en effectief worden gecommuniceerd en opgelost. Bij een follow-up onderzoek wordt nagegaan of de door de

---

1. muv van vrachtauto's

gecontroleerde genomen corrigerende maatregelen adequaat en duurzaam zijn, en of zij de gewenste resultaten hebben opgeleverd.

Doelstelling van het onderzoek was om aan belanghebbenden inzicht te verschaffen in het wettelijk beheer van dienstvoertuigen van de overheid. Deze informatie moet ertoe leiden dat er maatregelen worden getroffen die bewerkstelligen dat het beheer en onderhoud van voertuigen wordt uitgevoerd volgens de vastgestelde wettelijke voorschriften, dan wel dat de wettelijke voorschriften worden aangepast aan de huidige maatschappelijke omstandigheden.

De Rekenkamer heeft voor dit onderzoek de focus gelegd op drie (3) belangrijke processen, te weten:

1. het inventarisatieproces;
2. het onderhoudsproces; en
3. het afschrijvingsproces.

- **Rechtmatigheid van het toekennen van pensioenen aan gepensioneerde ambtenaren of hun nabestaanden door het Pensioenfonds Suriname.**

In september 2024 is de Rekenkamer gestart met een onderzoek bij het Pensioenfonds Suriname. Het onderzoek heeft tot doel om de rechtmatigheid vast te stellen van het proces vanaf de aanvraag tot en met de toekenning van pensioenen aan ambtenaren, weduwen, weduwnaars en wezen, alsook de rechtmatigheid te toetsen van het in 2023 uitgekeerd pensioen en de toetsing van het bestand naar volledigheid en juistheid.

Het onderzoek heeft tot doel om:

1. de rechtmatigheid vast te stellen van het proces van aanvraag tot toekenning van de uitkering aan gepensioneerden, weduwen, weduwnaars en wezen.
2. de rechtmatigheid te toetsen van het in 2023 uitgekeerd bedrag aan gepensioneerden, weduwen en weduwnaars en wezen.
3. de volledigheid van het bestand toetsen.

- **Rechtmatigheid van de uitkering van financiële bijstand aan zwakke huishoudens en mensen met een beperking**

In de Wet Staatsbegroting 2023 (S.B. 2023 no. 46) van het Ministerie is voor de programma's Financiële Bijdrage aan mensen met een beperking (Code 2415) en Financiële Bijdrage aan sociaal zwakke huishoudens (Code 2416) een bedrag van respectievelijk, SRD 297.390,00 om SRD 179.196,00 opgebracht.

Dit onderzoek heeft tot doel de controle naar de rechtmatigheid van de financiële bijstand door het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting (SOZAVO) aan zwakke huishoudens en mensen met een beperking in het dienstjaar 2023, waarbij er onderzocht zal worden:

- of de uitkering van financiële bijstand aan zwakke huishoudens en burgers met een beperking rechtmatigheid is verlopen;
- of de ontvanger gerechtigd is de uitkering te ontvangen;
- of aan de ontvanger het juiste bedrag is uitgekeerd;
- of de juiste procedure is gevolgd.

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

“Is de uitkering van de financiële bijstand aan zwakke huishoudens en mensen met een beperking volgens de geldende wettelijke voorschriften en besluiten geschied en zijn de juiste procedures hierbij gevolgd”?

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen, te weten:

1. Is het proces vanaf de aanvraag tot en met de uitkering van de financiële bijstand aan zwakke huishoudens en mensen met een beperking schriftelijk vastgelegd?
2. Stemt het uitgekeerde bedrag aan mensen met een beperking en aan zwakke huishoudens overeen met de vastgestelde criteria?
3. Stemt de aanvraag af met de vastgestelde criteria voor het in aanmerking komen van financiële bijstand aan mensen met een beperking en aan zwakke huishoudens?
4. Bezit de ontvanger van de financiële uitkering de Surinaamse nationaliteit?
5. Welke interne beheersingsmaatregelen heeft het ministerie getroffen om het juiste uitkeringsbedrag te garanderen en om fouten zoveel mogelijk te minimaliseren of te voorkomen?
6. Wordt de wetgeving alsook de besluiten c.q. richtlijnen inzake uitkering van de financiële bijstand vanuit het bevoegd gezag, nageleefd?

Met dit onderzoek zal de Rekenkamer middels het uitbrengen van een rapport van bevindingen, De Nationale Assemblée (DNA), de regering en de Surinaamse gemeenschap informeren, in welke mate het proces van de uitkering van de financiële bijstand op een rechtmatige wijze in het dienstjaar 2023 is geschied.

- **Rechtmatigheid van de verstrekking van subsidies door het Ministerie van Onderwijs Wetenschap en Cultuur (MINOWC) aan het Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs (HWO).**

Het Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs (HWO) dient afgestudeerden af te leveren met zodanige kennis en vaardigheden dat zij kunnen worden ingezet in het arbeidsproces om de ontwikkeling van ons land te helpen waarborgen. Tevens moeten zij het hoofd kunnen bieden aan de nationale economische, sociale, culturele, politieke en milieu gerelateerde uitdagingen. Het HWO moet zich in het bijzonder als collectief, maximaal toewijden aan research en relevante toepasbare technologische kennis genereren en verspreiden ter stimulering en bevordering van duurzame sociale, economische,

culturele en fysieke welvaart en welzijn (Bron: S.B. 2023 no. 46). Met het verstrekken van subsidies ondersteunt de Surinaamse overheid diverse onderwijsinstellingen, teneinde tegemoet te komen in de exploitatiekosten.

Dit onderzoek is van belang, omdat er een aanzienlijk financieel belang met de subsidieverstrekking is gemoeid en een zestal instellingen hierbij betrokken zijn. Met name de Anton de Kom Universiteit (AdeKus), de Academie voor Kunst en Cultuur Onderwijs (AHKCO), het Instituut voor Opleiding Leraren (IOL), het Conservatorium Suriname, de Lerarenopleiding Beroepsonderwijs (LOBO) en het Polytechnic College Suriname (PTC). In de begroting 2023 (S.B. 2023 no. 46) van het Ministerie Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC) is voor een totaalbedrag ad SRD 243.500.000,00 aan subsidies opgenomen voor de Anton de Kom Universiteit van Suriname, en SRD 14.500.000,00 voor PTC. Van de overige instellingen zal het subsidiebedrag blijken tijdens het veldonderzoek.

Het onderzoek heeft tot doel om de rechtmatigheid vast te stellen van de verleende subsidies door het Ministerie van MINOWC aan de ontvangende instellingen over het begrotingsjaar 2023.

De doelstelling is uitgewerkt in de volgende controlevraag:

“Zijn de in 2023 verstrekte subsidies aan hoger onderwijsinstellingen rechtmatig totstandgekomen?”

De deelvragen luiden als volgt:

- Hoe verloopt het proces vanaf de aanvraag tot de uitbetaling van subsidie?
- Aan welke criteria (voorwaarden) moeten de instellingen voldoen om in aanmerking te komen voor subsidie?
- Op welke manier wordt er binnen het ministerie controle uitgeoefend om de rechtmatigheid van de subsidie te waarborgen?
- Hebben de subsidie-ontvangende instellingen voldaan aan de vereiste voorwaarden om de verstrekte subsidies te ontvangen en is de subsidie rechtmatig besteed?”
- Is de subsidie opgebracht in de begroting van het dienstjaar 2023 en zijn de uitbetaalde subsidies in overeenstemming met de subsidiebeschikkingen uitbetaald?

- **Rechtmatigheid van de uitgifte van domeingronden door het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer, in het dienstjaar 2023**

Dit onderzoek betreft een controle naar de rechtmatigheid van de in 2023 uitgegeven domeingronden door het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer en heeft het karakter van een follow-up onderzoek, welke eerder is uitgevoerd in 2018.

Het onderzoek heeft tot doel om de rechtmatigheid vast te stellen van de uitgifte van domeingrond door het Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer over het dienstjaar 2023, waarbij er wordt getoetst:

1. Of de domeingrond(en) toegewezen mocht(en) worden;
2. Of de ontvanger gerechtigd was de toegewezen grond te krijgen;
3. Of voor de uitgifte het juiste bedrag in rekening wordt gebracht;

4. Of de juiste procedure is gevolgd;
5. Of de aanbevelingen van de Rekenkamer van het in 2018 uitgevoerd rechtmatigheidsonderzoek, inzake gronduitgifte over dienstjaar 2017 zijn geïmplementeerd en de nodige maatregelen zijn getroffen;
6. Het uitbrengen van een rapport van bevinding;

De Regering, De Nationale Assemblée, en de gemeenschap zullen omstandig geïnformeerd worden over de bevindingen.

De Centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

“Is de toewijzing/ uitgifte van domeingrond volgens de geldende wettelijke voorschriften en besluiten geschied en zijn de juiste procedures hierbij gevolgd?”

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen, te weten:

1. Is het proces van de uitgifte/toewijzing domeingrond schriftelijk vastgelegd?
2. Betreft de uitgegeven grond domeingrond in grondhuur?
3. Is de grondaanvraag schriftelijk ingediend aan de minister?
4. Is de aanvraag in het Advertentieblad van de Republiek Suriname gepubliceerd?
5. Is de aanvraag middels aanplakking op het Domeinkantoor en het relevant Districtscommissariaat bekend gemaakt?
6. Is de grondhuurder een in Suriname woonachtige Surinamer?
7. Zijn de juiste bedragen in de bereidsverklaring, zoals advertentiekosten, zegelrecht, leges, administratiekosten en ontsluitingskosten opgenomen?
8. Vermeldt de grondhuurbeschikking de vereiste gegevens, met name:
  - de bestemming van de grond;
  - de verschuldigde jaarlijkse grondhuurvergoeding;
  - de grondhuurtermijn;
  - een verwijzing naar een figuratieve kaart van een landmeter in Suriname; alsook
  - de naam van de grondhuurder, de ligging en grootte van het perceel, de voorwaarden waaronder grondhuur wordt verleend en een tijdschema voor verwezenlijken van het doel van de uitgifte ?
9. Is het juiste bedrag van de jaarlijkse grondhuurvergoeding vastgelegd?
10. Is de juiste grondhuurtermijn van 40 jaren gegeven?
11. Is de overschrijving van grondhuur, binnen de in de beschikking aangegeven periode van vier (4) maanden, geschied?
12. Is het proces voor de uitgifte van domeingrond zodanig ingericht, teneinde foutieve informatie c.q. berekeningen te minimaliseren of te voorkomen?
13. Welke interne beheersingsmaatregelen heeft het ministerie getroffen om de juiste informatie c.q. berekeningen te garanderen en om fouten zoveel mogelijk te minimaliseren of te voorkomen?
14. Wordt de wetgeving alsook besluiten c.q. richtlijnen inzake uitgifte domeingrond vanuit het bevoegd gezag nageleefd?

4.6 Publicaties in het dienstjaar 2024

Gelet op de wet Rekenkamer Suriname 2019, heeft de Rekenkamer de definitieve rapporten inzake rechtmatigheidsonderzoeken welke verricht zijn in de dienstjaren 2020 tot en met 2023 in het dienstjaar 2024 aangeboden aan DNA en gepubliceerd op de website van de Rekenkamer.

Onderstaand treft men een overzicht van de aangeboden rapporten.

Briefno.	Finaal rapport	Minister van
Dienstjaar 2020		
0142.20	Rechtmatigheid van het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Defensie in het jaar 2018	Defensie
0144.20	Rechtmatigheid van het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, Directoraat Onderwijs in het dienstjaar 2018	Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
0153.20	Rechtmatigheid op het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Financiën en Planning, Directoraat Planning en Ontwikkelings Financiering	Financiën en Planning
0189.20	Rechtmatigheid van het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur, Directoraat Cultuur in het dienstjaar 2018	Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
0190.20	Rechtmatigheid van het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Volksgezondheid in het dienstjaar 2018	Volksgezondheid
0192.20	Rechtmatigheid van het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Arbeid in het dienstjaar 2018	Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken
0204.20	Rechtmatigheidsonderzoek van de zater-, zon- en feestdagenvergoeding uitgekeerd aan de bewakers op de openbare scholen van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur in het dienstjaar 2018	Onderwijs, Wetenschap en Cultuur
0227.20	Rechtmatigheid op het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij in het dienstjaar 2018	Landbouw, Veeteelt en Visserij
Dienstjaar 2021		
0025.21	Rechtmatigheid van het beheer van dienstvoertuigen bij dienstonderdeel Bestuurlijke- en Administratieve Aangelegenheden van het Kabinet van de President van de Republiek Suriname sin het dienstjaar 2018	De Directeur van het Bestuurs- en Administratief Kabinet van de President van de Republiek Suriname
0040.21	Rechtmatigheid op het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting in het dienstjaar 2018	Sociale Zaken en Volkshuisvesting
0045.21	Rechtmatigheid op het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Regionale Ontwikkeling	Regionale Ontwikkeling en Sport
0105.21	Rechtmatigheid van vrijstelling invoerrechten op bedrijfsmiddelen bij het Ministerie van Financiën, Directoraat der Belastingen	Financiën en Planning
Dienstjaar 2021		
0171.21	Rechtmatigheid van het beheer en regulier onderhoud van dienstvoertuigen bij het Ministerie van Openbare Werken, afdeling Autowerkplaats in het dienstjaar 2018	Openbare Werken
0172.21	Rechtmatigheid van het beheer van dienstvoertuigen bij het Ministerie van Openbare Werken, Directoraat Openbaar Groen dienstjaar 2018	Openbare Werken
0173.21	Rechtmatigheid van het beheer van dienstvoertuigen bij het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen in het dienstjaar 2018	Natuurlijke Hulpbronnen
0175.21	Rechtmatigheid op het beheer van dienstvoertuigen op het Ministerie van Financiën, het Directoraat der Belastingen dienstjaar 2018	Financiën en Planning
0179.21	Rechtmatigheid van het beheer van dienstvoertuigen bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Onderdirectoraat Administratieve Diensten dienstjaar 2018	Binnenlandse Zaken
Dienstjaar 2022		
0241.22	Rechtmatigheid van aanbestedingen bij het Ministerie van Openbare Werken, Transport en Communicatie, Directoraat Civieltechnische Werken in het dienstjaar 2018	Openbare Werken

Briefno.	Finaal rapport	Minister van
0474.22	Rechtmatigheidsonderzoek van de Niet-Belastingmiddelen van het Directoraat Transport en Communicatie inzake dienstjaren 2018 en 2019	Transport, Communicatie en Toerisme
Dienstjaar 2023		
0038.23	Rechtmatigheidsonderzoek "Sociaal - Economisch Pakket: Besteding van het COVID-19 Fonds aan de bus- en boot vergunninghouders", bij het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme voor de periode april 2020 - juni 2021	Transport, Communicatie en Toerisme
0068.23	Rechtmatigheid ter verantwoording van ontvangsten van buitenposten bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking, begrotingsjaar 2018, Consulaat-Generaal Amsterdam	Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking

5 Doelmatig- en doeltreffendheidsonderzoeken

De Rekenkamer voert haar controle uit in overeenstemming met hoofdstuk XVI, *artikel 149 tot en met 152 van de Grondwet* van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no. 116, zoals gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38). Volgens artikel 30 lid 1 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 (S.B. 2019 no. 102) ziet de Rekenkamer er verder op toe dat de vorderingen en verplichtingen van de staat met de vereiste voortvarendeheid worden geliquideerd en dat alle gelden en goederen van de staat doelmatig worden beheerd.

In het laatste kwartaal van het dienstjaar 2023 heeft de Rekenkamer haar werkzaamheden verruimd met een voor haar nieuw type van onderzoek, met name doelmatigheids- en doeltreffendheids-onderzoeken (DDO), waarbij o.a. de doeltreffendheid van het beleid van de regering wordt getoetst, oftewel: heeft het beleid van de regering geleid tot realisatie van het doel dat is gesteld? Met dit nieuw type onderzoek markeert de Rekenkamer de realisatie van één van haar strategische doelstellingen, namelijk om zelfstandig en onafhankelijk haar doelmatig- en doeltreffendheidsonderzoeken te verrichten. Het onderzoek is uitgevoerd onder supervisie van de Algemene Rekenkamer van Nederland (AR) en volgens de richtlijnen van internationale auditstandaarden. Onderstaand treft u de samenvatting van de twee voornoemde onderzoeken.

De volledige rapporten zijn geplaatst op de website van de Rekenkamer van Suriname

5.1 Nationaal Vervoer Bedrijf Suriname

Hoe bereikbaar en betaalbaar is het Openbaar Vervoer in Suriname

5.1.1 Waarom dit onderzoek

De overheid vindt het van groot belang dat burgers zich kunnen verplaatsten, ook als ze ver buiten de verstedelijkte gebieden wonen. In dat kader heeft de overheid het openbaar vervoer in het leven geroepen, dat in opdracht van de minister van Transport, Communicatie en Toerisme (TCT) verzorgd wordt door het Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB). Het feit dat het NVB een belangrijke maatschappelijke functie vervult, blijkt wel uit het feit dat het bedrijf duizenden mensen dagelijks vervoert.

De afgelopen jaren kreeg het NVB te maken met bushouders, die in opdracht van het NVB rijden, maar soms genoodzaakt waren het werk neer te leggen, vanwege het feit dat zij niet op tijd dan wel niet volledig werden uitbetaald. Ook dreigden er in het jaar 2021 bezuinigingsmaatregelen (zoals het afbouwen van subsidies) na de afspraken van de Surinaamse regering met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) om de schulden van de staat te saneren (en/of te herschikken).

Als gevolg hiervan stelde het Ministerie van TCT als een van de beleidsmaatregelen voor om de objectsubsidie voor parastatale bedrijven af te bouwen en over te stappen naar subjectsubsidie. De centrale vraag was of er ingekort zou worden op de subsidies voor het openbaar vervoer. Dit alles

leidde bij de Rekenkamer tot de vraag of het Ministerie van TCT en het NVB nog wel in staat zou zijn om zorg te dragen voor goed openbaar vervoer in geheel Suriname.

5.1.2 Wat hebben we onderzocht?

Centraal in dit onderzoek staat het beleid van de minister van Transport, Communicatie en Toerisme (TCT) ten opzichte van het Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB). Dit beleid stelt zich ten doel de ontsluiting van de woon- en leefgemeenschappen in heel Suriname te realiseren, waarbij het openbaar vervoer met behulp van de diensten van het NVB bereikbaar en betaalbaar moet zijn voor alle Surinamers.

In dit onderzoek beperken we ons slechts tot het openbaar vervoer te land (busvervoer). Bereikbaarheid en betaalbaarheid van de diensten van NVB zijn cruciaal voor de regering en staan daarom centraal in dit onderzoek.

Het onderzoek heeft antwoord gegeven op de volgende vragen:

Hoofdvraag

Is de minister van TCT met het gevoerd beleid voor NVB in staat geweest de dienstverlening voor passagiers betaalbaar en bereikbaar te houden, gedurende de periode 2021 - 2023?

Deelvragen

- 1. Heeft de minister concrete doelstellingen geformuleerd voor het beleid, gericht op de betaalbaarheid en bereikbaarheid van de NVB-dienstverlening?*
- 2. Wat is het beleid van de minister met betrekking tot de betaalbaarheid en bereikbaarheid van de dienstverlening voor het NVB?*
- 3. Heeft het beleid van de minister voor het NVB geleid tot een dienstverlening die betaalbaar en bereikbaar is?*
- 4. Waarom is het beleid van de minister voor het NVB wel of niet betaalbaar en/of bereikbaar voor eenieder?*

5.1.3 Betaalbaar Openbaar Vervoer

Openbaar vervoer moet beschikbaar zijn voor iedere Surinamer, ook voor mensen met minder beschikbare financiële middelen. Het publieke (bus)transport moet dus betaalbaar zijn.

De tarieven van het NVB zijn lager dan die van de PLO

Uit het onderzoek is gebleken dat het tarief van de NVB inderdaad lager is dan het tarief van de PLO op min of meer dezelfde trajecten in de periode 2021, 2022 en 2023. Dit kan worden verduidelijkt aan de hand van de overzichten waarin de tarieven van het NVB en de PLO worden gepresenteerd van de negentien doublerende trajecten.

Tabel 17: Gemiddeld tarief op 19 doublerende trajecten

Gemiddeld tarief NVB en PLO	Oktober 2021	Oktober 2022	Oktober 2023
PLO	36,11	36,11	50,38
NVB	20,26	20,26	20,26
Verschil tarief NVB t.o.v. PLO in %	- 44%	- 44%	- 60%

Bron: NVB/ Rekenkamer

Voor reizigers kosten de bussen van NVB structureel minder dan die van de PLO en die verschillen zijn in de loop van de tijd toegenomen.

De gemiddelde Surinamer kan de NVB-tarieven makkelijker betalen

Voor de betaalbaarheid van het openbaar vervoer is niet alleen het tarief van buskaartjes als zodanig van belang, maar ook of Surinamers zich een dergelijke prijs kunnen veroorloven. Hieronder worden de door NVB gehanteerde gemiddelde tarieven bij de 19 doublerende trajecten weergegeven als deel van het beschikbaar inkomen in de periode 2021, 2022 en 2023. Onder het beschikbaar inkomen wordt verstaan het inkomen dat men heeft voor levensonderhoud. Een relatieve stijging van kosten voor de bus zou ervoor kunnen zorgen dat de betaalbaarheid van het busvervoer in gevaar komt.

In de volgende tabel laten we zien hoe we het beschikbaar inkomen van de gemiddelde Surinamers hebben vastgesteld:

Tabel 18: Nationaal inkomen per capita

	Jaar 2020	Jaar 2021	Jaar 2022	Jaar 2023
Bruto Nationaal Inkomen per jaar tegen marktprijzen	34.345.607	51.294.323	81.755.918	122.359.024
Midjaarlijkse bevolking ⁸	608.900	616.500	624.900	633.650
Nationaal inkomen per Capita (per hoofd) in SRD per maand	4.700,50	6.933,50	10.902,50	16.091,83

Bron: ABS/ Centrale Bank van Suriname (CBvS)/ Stichting Planbureau Suriname

Het gemiddelde NVB-tarief op de 19 doublerende trajecten is met SRD 20,26 constant gebleven in de periode 2021 - 2023. In diezelfde tijdspanne is het nationaal inkomen per capita juist sterk gestegen. Dit betekent dat de betaalbaarheid van het openbare busvervoer niet achteruit is gegaan. Sterker nog, de prijs van de buskaart als aandeel van het gemiddeld beschikbaar inkomen, is zelfs lager geworden. Voor de gemiddelde Surinamer is een NVB-kaartje op deze trajecten theoretisch dus beter betaalbaar geworden als we rekening houden met de stijging van het beschikbaar inkomen.

⁸ Midjaarlijkse bevolking is de schatting van de bevolking of sub-bevolking per 1 juli van een bepaald jaar (<https://statistics-suriname.org/wp-content/uploads/2019/02/Bevolkingsstatistieken.docx>)

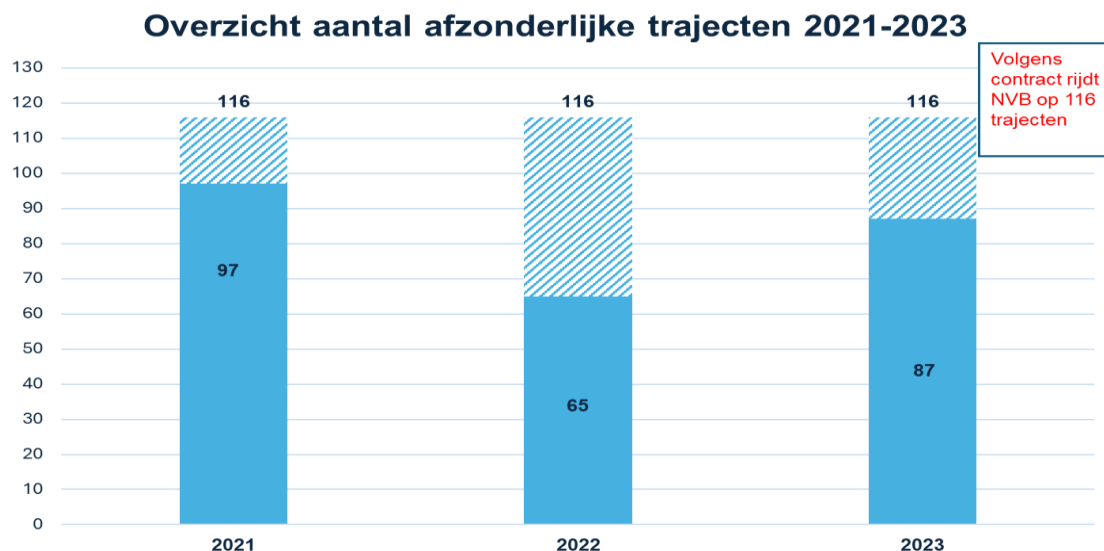
5.1.4 Bereikbaar Openbaar Vervoer

Met betrekking tot de bereikbaarheid van de NVB-bussen voor alle Surinamers in de periode van 2021-2023, zien wij dat die sterk achteruit is gegaan. We merken dat in het aantal afzonderlijke trajecten waar NVB-bussen rijden, maar ook in het aantal ressorten dat ze aandoen. Voor een deel komt dat doordat bushouders niet tijdig hun subsidie ontvangen.

NVB-bussen rijden op lang niet alle afgesproken trajecten

Uitgaande van de door het NVB afgesloten contracten voor vijf jaar met individuele bushouders, hebben wij kunnen vaststellen dat er in het jaar 2020 in totaal 174 contracten zijn afgesloten. Volgens deze contracten zou NVB op 116 bustrajecten moeten rijden, maar het aantal daadwerkelijk gereden trajecten is aanzienlijk minder en is in de loop van de tijd per saldo afgenomen.

De grafiek hieronder schetst de ontwikkeling van de trajecten die volgens de contracten onderhouden zouden moeten worden ten opzichte van de trajecten die in de maanden oktober van de jaren 2021 - 2023 daadwerkelijk zijn gereden. Het verschil daartussen zijn de trajecten die NVB niet heeft onderhouden.

Bron: NVB/ Rekenkamer

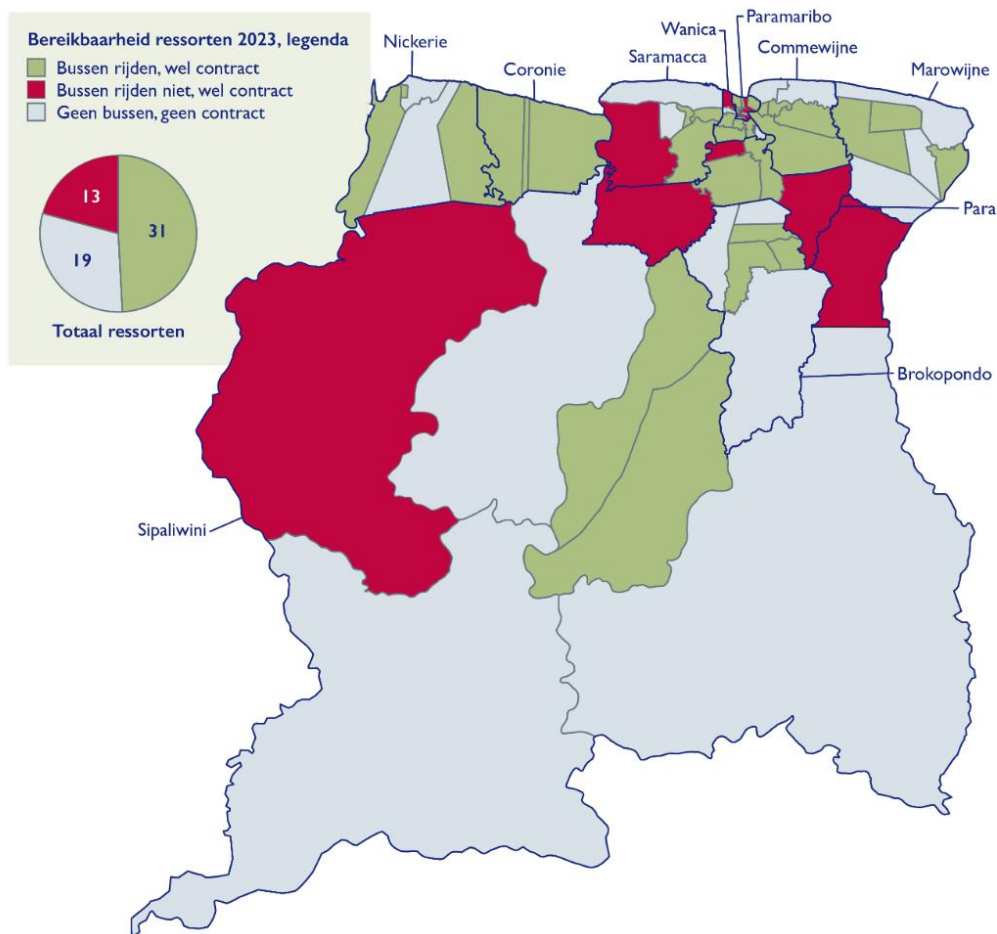
Grafiek 1: Het aantal afgesproken trajecten (gearceerd), afgezet tegen het aantal daadwerkelijk gereden trajecten (blauw)

Uit de grafiek blijkt dat er in oktober 2021 op 19 (116 minus 97) oftewel op 16 % van de afgesproken trajecten geen enkel bus reed. In oktober 2022 gebeurde dat zelfs op 51 (116 minus 65) oftewel op 44 % van de trajecten. In 2023 herstelde dit weer enigszins: toen reden er in oktober op 29 (116 minus 87) oftewel 25% van de trajecten geen bussen. Per saldo nam het aantal gereden trajecten in de onderzoeksperiode af met 10 %.

NVB-bussen doen lang niet alle ressorten aan

In een uitgestrekt land als Suriname is het voor mens en economie belangrijk dat er ook gebieden buiten de kustvlakte worden ontsloten door het openbaar vervoer. Uit de door ons bestudeerde rittenstaten blijkt dat wel alle tien districten busvervoer hebben, maar dat het NVB binnen die districten niet alle ressorten bereikt. In 2023 is het opgevallen dat het NVB minder ressorten bereikte dan was afgesproken in de contracten. Op de kaart van Suriname ziet dat er als volgt uit.

Niet alle ressorten waren in 2023 bereikbaar met de bus, ook niet als er een contract gold

5.1.5 Niet tijdig uitbetalen van subsidie

Een belangrijke verklaring voor het feit dat NVB niet op alle afgesproken trajecten rijdt, is de dikwijls late ontvangst van subsidies. Dit wordt bevestigd door alle betrokken partijen. Ook het Ministerie van Financiën en Planning dat verantwoordelijk is voor de uitbetaling van subsidies erkent dat er liquiditeitsproblemen zijn. Hoewel NVB ook inkomsten uit de kaartverkoop genereert, is dit parastataal bedrijf voor een groot deel toch afhankelijk van overheidssubsidies, omdat veel van de te onderhouden trajecten niet winstgevend zijn. Deze subsidies zijn dus cruciaal voor het in stand houden van de dienstverlening.

Wanneer de bushouders de subsidies niet tijdig ontvangen en zij niet in staat zijn de kosten te dekken uit de inkomsten, zijn zij soms noodgedwongen om te stoppen met de diensten omdat zij hun personeel (chauffeurs) niet kunnen uitbetalen, geen brandstof kunnen aanschaffen of de bussen niet kunnen onderhouden. Dit leidt tot het onderbreken van de dienstverlening en brengt dus de continuïteit van het openbaar vervoer in gevaar.

Ook over de totstandkoming van het subsidiebedrag bestaat er tussen partijen onduidelijkheid. Het NVB vraagt op jaarbasis subsidie aan naar behoefte bij het Ministerie van TCT. En via het Ministerie van Financiën en Planning zou het NVB op kwartaalbasis de subsidiebedragen moeten ontvangen, nadat het zijn verantwoording heeft ingediend. Het Ministerie van Financiën en Planning bepaalt de wijze en hoogte waarop de subsidie wordt uitbetaald. Uit het onderzoek is gebleken dat het Ministerie van TCT en het NVB geen zicht hebben hoe het Ministerie van Financiën en Planning de uiteindelijke hoogte van de subsidiebedragen bepaalt. Door het niet tijdig overmaken van de subsidiegelden aan het NVB, raken bushouders, zoals eerder aangegeven, in financiële problemen.

5.1.6 Conclusies en Aanbevelingen

Op basis van ons onderzoek stellen we vast dat de minister van TCT erin is geslaagd de betaalbaarheid van het openbaar busvervoer in de periode 2021-2023 op peil te houden, maar dat de bereikbaarheid is afgenomen, onder meer door de late ontvangst van de subsidies. Hieronder sommen wij de belangrijkste conclusies op en vervolgens een aantal aanbevelingen voor de minister van TCT.

Conclusies:

- De betaalbaarheid van het openbaar busvervoer is in de periode 2021 - 2023 niet verslechterd.
- De bereikbaarheid van het openbaar busvervoer is verslechterd, onder meer door de late ontvangst van de subsidies in 2021 - 2023.
- Er is veel onduidelijkheid tussen de bij het openbaar busvervoer betrokken partijen.

Aanbevelingen

Dit alles brengt de Rekenkamer tot een aantal aanbevelingen om te helpen de tekortkomingen weg te werken. Daarbij staat centraal dat de coördinatie en sturing tussen het Ministerie van TCT, het NVB en het Ministerie van Financiën en Planning moet worden verbeterd om ervoor zorg te dragen dat de Surinaamse bevolking dagelijks gebruik kan maken van bereikbaar en betaalbaar openbaar busvervoer. In het bijzonder bevelen we de minister van TCT het volgende aan:

- Formuleer samen met het NVB werkbare concrete doelstellingen voor de betaalbaarheid en bereikbaarheid van het openbaar vervoer in Suriname.
- Maak duidelijke afspraken met het NVB over welke trajecten gereden moeten worden.
- Zorg voor bindende afspraken met het Ministerie van Financiën en Planning over het tijdig uitbetalen van subsidies aan de bushouders, zodat zij de trajecten kunnen blijven onderhouden.

5.2 Suriname als voedselschuur van het Caribisch gebied

Het resultaat van 10 jaren exportbevorderingsbeleid van landbouwproducten

5.2.1 Waarom dit onderzoek

De Surinaamse regering heeft voor het eerst in 2010 de ambitie uitgesproken om Suriname tot de voedselschuur te maken van het Caribisch gebied; een doelstelling die door achtereenvolgende regeringen is onderschreven. De overheid heeft hiervoor echter pas in 2013 beleid hiertoe ontwikkeld. Het Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV) is verantwoordelijk voor het beleid dat de export van landbouwproducten bevordert.

De Rekenkamer heeft onderzoek gedaan om te achterhalen in hoeverre het beleid van het Ministerie van LVV vanaf 2013, dus 10 jaar later, effectief is geweest bij het behalen van de doelstelling om Suriname de voedselschuur van het Caribisch gebied te maken.

5.2.2 Wat hebben we onderzocht

In dit onderzoek hebben wij ons gericht op de effectiviteit van het beleid van het Ministerie van LVV met betrekking tot de bevordering van de export van landbouwproducten naar het Caribisch gebied.

In het onderzoek geven we antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

Hoofdvraag

Heeft het beleid van het Ministerie van LVV in de periode 2013-2022 bijgedragen aan een toename van de export van landbouwproducten naar het Caribisch gebied?

Deelvragen

- 1. Heeft het ministerie concrete doelen geformuleerd met betrekking tot de exportbevordering van landbouwproducten naar het Caribisch gebied?*
- 2. Welke maatregelen heeft het ministerie genomen om deze doelen te verwezenlijken?*
- 3. Hebben deze maatregelen geleid tot een toename van de export van landbouwproducten naar het Caribisch gebied?*
- 4. Indien de maatregelen niet hebben geleid tot een toename van voornoemde export, wat zijn de oorzaken daarvan?*

5.2.3 Ontwikkeling van de export van Surinaamse landbouwproducten

In dit onderzoek hebben we de focus gelegd op de ontwikkeling van de export van landbouwproducten naar het Caribisch gebied, over een periode van tien jaar, vanaf 2013. In de periode 2013-2022 heeft Suriname diverse landbouwproducten afgezet op de wereldmarkt. Deze producten worden opgesplitst in 4 categorieën, namelijk: 1.) rijst, 2.) groenten en knollen, 3.) fruit⁹, 4.) verwerkte groenten, vruchten en andere plantendelen.

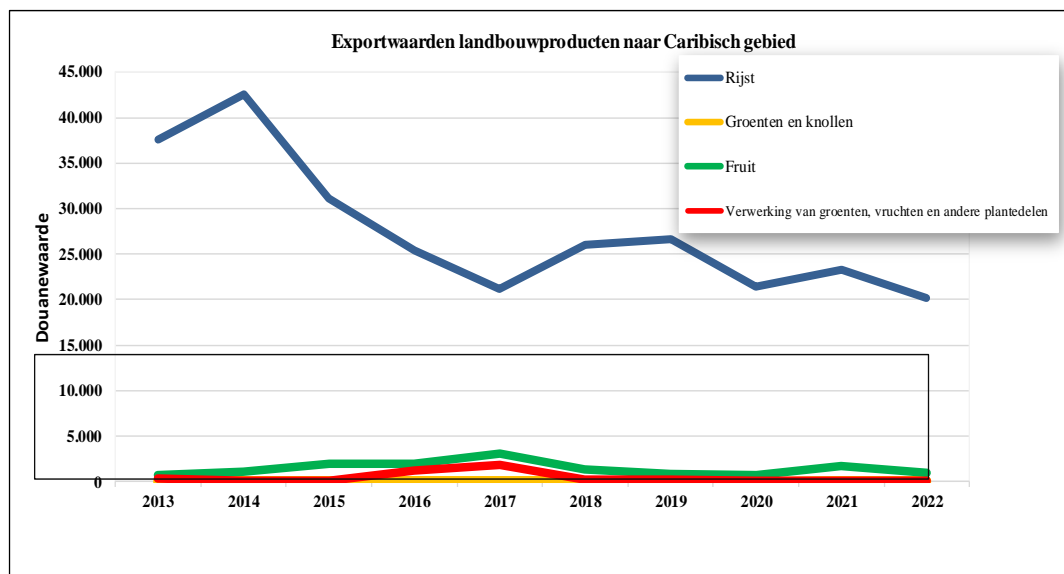
---

⁹ Fruit inclusief export van bananen

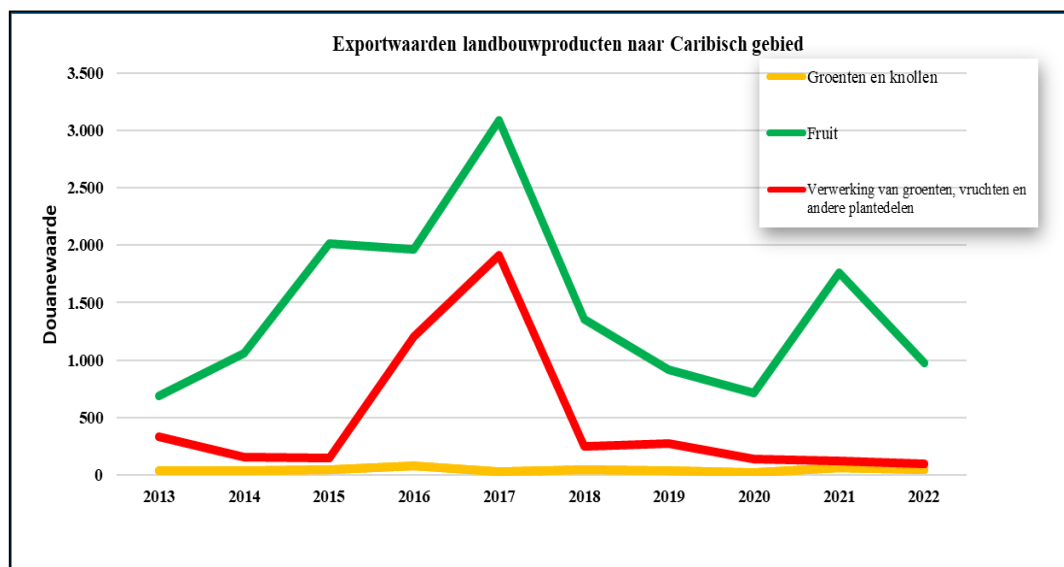
De volgende figuur laat de 4 categorieën landbouwproducten volgens de douanewaarden (in Amerikaanse dollars) over de periode 2013 - 2022 zien. Figuur 2a is een verduidelijking van de categorieën 2, 3 en 4 hierboven genoemd.

Figuur 2: Grafische weergave exportwaarde van landbouwproducten x USD 1.000,-

Bron: exportdata-afdeling landbouwstatistiek (Min van LVV)

Figuur 2a: Verduidelijking 3 categorieën landbouwproducten

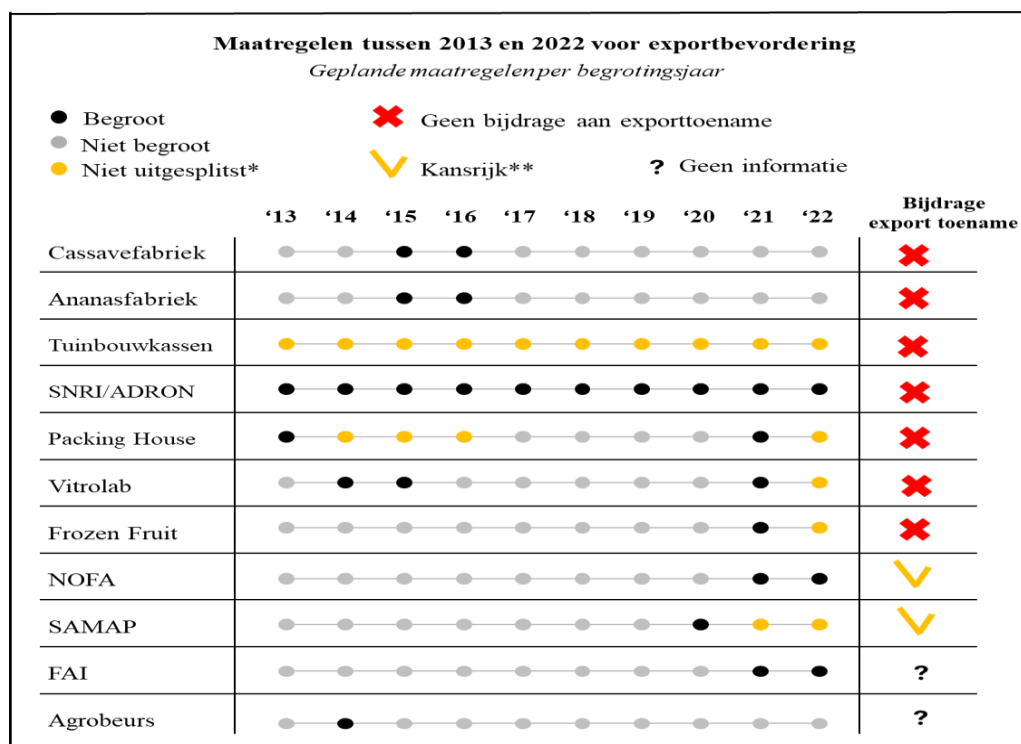
Bron: exportdata-afdeling landbouwstatistiek (Min van LVV)

Er is tussen 2013 en 2022 geen sprake van een structurele toename van de export van landbouwproducten naar het Caribisch gebied. Volgens de exportdata is er voor alle Surinaamse landbouwproducten samen, in de periode 2013 - 2022 per saldo zelfs sprake geweest van een daling van de exportwaarde. De hierboven getoonde ontwikkeling laat zien dat de Surinaamse overheid er niet in is geslaagd om Suriname in tien jaar tijd tot de voedselschuur van het Caribisch gebied te maken.

Natuurlijk zijn hiervoor ook externe factoren aan te wijzen, die buiten de directe invloedssfeer van de Surinaamse overheid lagen. Zo had COVID-19 een negatief effect op de export van landbouwproducten, omdat er gedurende de pandemie niet alleen minder veldwerk mogelijk was, maar er was ook sprake van een beperkt transport van goederen. Daarnaast hadden wij de klimatologische omstandigheden niet mee, waardoor de productie te lijden had van droogte en wateroverlast.

5.2.4 Effectiviteit van exportbevorderingsmaatregelen

Voorafgaand aan ons onderzoek was het niet duidelijk welke maatregelen het exportbeleid voor landbouwproducten vanwege het Ministerie van LVV precies omvat. Dit is voor de periode 2013 - 2022 nergens in een overkoepelend document vastgelegd. Om een goed beeld te krijgen van de door het ministerie getroffen maatregelen, heeft de Rekenkamer zelf een overzicht gemaakt van alle maatregelen die expliciet zijn genomen om de export van landbouwproducten te bevorderen. Hierin zijn de elf genoemde maatregelen vastgelegd, die betrekking hebben op de bevordering van de export van landbouwproducten.

Bron: Rekenkamer van Suriname m.b.v. resultaat uit het onderzoek

Figuur 3: Overzicht van de effectiviteit van maatregelen voor de exportbevordering

*Niet uitgesplitst: het exacte begrote bedrag van de maatregel is niet aangegeven

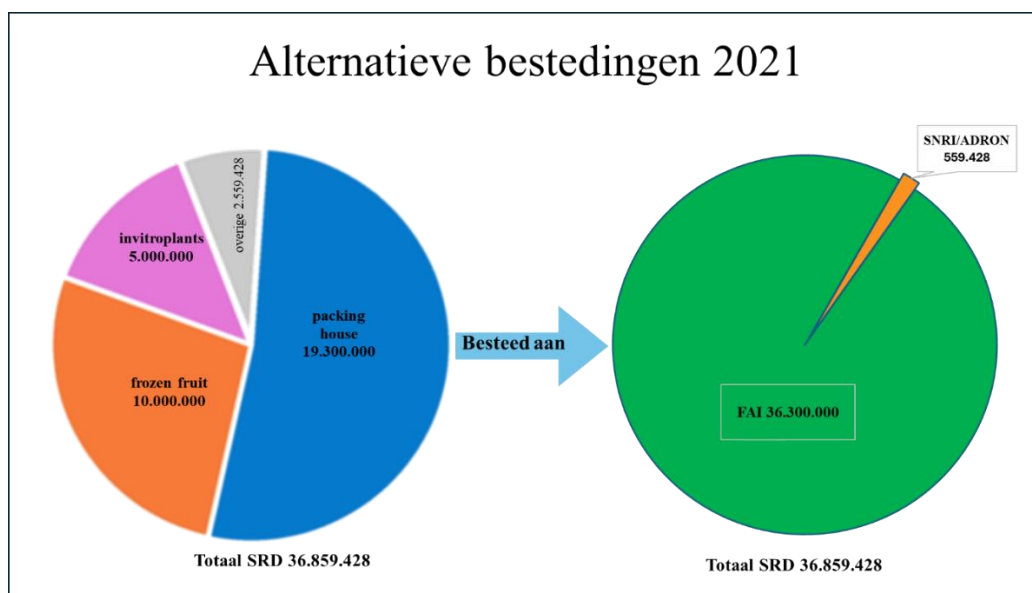
**Kansrijk: vermoedelijk succesvol of veelbelovend

Uit het onderzoek van de Rekenkamer blijkt dat van de elf exportbevorderingsmaatregelen bij 7 maatregelen geen sprake is van een exporttoename. Wel zijn er overheidsplannen om zelf een faciliteit op te zetten of over te nemen om de export te verhogen, zoals het zelf bouwen van een fabriek voor

het verwerken van cassave of het verpakken van landbouwproducten voor de export. Voor 2 stimulerende financiële maatregelen, namelijk het verstrekken van leningen (NOFA) en grants (SAMAP) aan landbouwers (exporteurs), geldt dat de Rekenkamer het kansrijk acht dat deze een bijdrage kunnen leveren, maar dat de effecten nog moeten blijken. Bij de overige twee maatregelen kon het resultaat niet worden vastgesteld.

5.2.5 Alternatieve bestedingen

De Rekenkamer constateerde ook dat een aanzienlijk deel van de beschikbare middelen is gebruikt om de bestaande export te behouden. De minister van LVV nam in het dienstjaar 2021 een ingrijpend besluit door een aanzienlijk deel van de financiële middelen voor exportbevordering te gebruiken om het bestaande exportbedrijf Food and Agricultural Industries N.V. (FAI) te behouden. Hoewel hierdoor geld niet aan andere exportmaatregelen kon worden uitgegeven, heeft dit ervoor gezorgd dat een groot deel van de bananenexport niet is weggevallen.

Bron: Begrotingsrekening 2021 en document specificatie verevende cijfers 2021

Figuur 4: Alternatieve bestedingen 2021

5.2.6 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies:

Op basis van ons onderzoek stellen wij vast dat de pogingen van achtereenvolgende ministers van LVV om Suriname tot de voedselschuur van het Caribisch gebied te maken tot dusver geen succes hebben gehad. Maatregelen om de export te bevorderen hebben nauwelijks effect gehad en de export van landbouwproducten naar het Caribisch gebied is per saldo zelfs gedaald.

Conclusies (puntsgewijs):

- Het beleid van achtereenvolgende ministers van LVV heeft nauwelijks bijgedragen aan een toename van de export.

- Uit macrocijfers blijkt dat de export van landbouwproducten naar het Caribisch gebied gedurende de onderzoeksperiode per saldo is afgenomen.
- Een aanzienlijk deel van beschikbare middelen is besteed om bestaande export te behouden.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies van dit onderzoek kan de Rekenkamer de volgende aanbevelingen aan de minister van LVV voorleggen:

- Formuleer concrete (specifieke en meetbare) doelen voor de beoogde resultaten van het exportbeleid voor landbouwproducten.
- Zorg voor een gedegen documentatie van geplande en uitgevoerde maatregelen opdat het mogelijk wordt om deze goed te evalueren.
- Zet in op meer stimulerende financiële maatregelen voor exporteurs in plaats van maatregelen waarmee de overheid zelf landbouwexportbedrijven opricht of overneemt.

6 Realisatie Beleidsdoelen regering

In het kader van haar wettelijke taakstelling conform de artikelen 149 tot en met 152 en 156 van de Grondwet S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38 en de Wet Rekenkamer Suriname (S.B. 2019 no. 102), heeft de Rekenkamer het mandaat om toezicht uit te oefenen op het beleid van de regering.

De Rekenkamer heeft in gevolge het vorenstaande nadere informatie en documentatie opgevraagd aan de ministers ten aanzien van de gerealiseerde beleidsdoelen van het dienstjaar 2024 naar aanleiding van de vastgestelde beleidsdoelen in de jaarrede van de President van de Republiek Suriname die van doorslaggevend belang zijn voor de maatschappij en ook onderdeel zijn van de Sustainable Development Goals (SDG'S) van de Verenigde Naties.

Conform de Grondwet artikel 156 lid 3 is de President van de Republiek Suriname gehouden jaarlijks, uiterlijk de eerste werkdag in oktober, de begroting in een of meerdere wetvoorstellen aan te bieden aan De Nationale Assemblée. Bij deze gelegenheid wordt ook in buitengewone vergadering de jaarrede uitgesproken. De jaarrede omvat het voorgenomen beleid van de regering voor het komend dienstjaar. De ministers die naar aanleiding van het vorenstaande een schrijven hebben ontvangen zijn: Binnenlandse Zaken, Economische Zaken Ondernemerschap en Technologische Innovatie, Financiën en Planning, Grondbeleid en Bosbeheer, Justitie en Politie, Landbouw Veeteelt en Visserij, Natuurlijke Hulpbronnen, Openbare Werken, Onderwijs Wetenschap en Cultuur, Sociale Zaken en Volkshuisvesting, Transport Communicatie en Toerisme en Volksgezondheid.

Onderstaand is een overzicht weergegeven van de beleidspunten uit de jaarrede per ministerie en de informatie met betrekking tot de realisatie verkregen van de verschillende ministeries.

Matrix beleidsevaluatie dienstjaar 2024

No	Beleid	Realisatie	Opmerking
1	Justitie en Politie		
	Politie		
	Reorganisatie van het Korps Politie Suriname, versterking van de korpsleiding alsook het benoemen van een Korpschef.	- Korpschef is benoemd in februari 2024.	
	De politionele diensten zullen in 2024 voorzien worden van noodzakelijk materieel en persoonlijke equipment, om effectiever te kunnen opereren.	- Diverse investeringen zijn gepleegd met betrekking tot materieel en equipment - Reorganisatie korps - Samenwerking met Franse politie met betrekking tot	

No	Beleid	Realisatie	Opmerking
		<p>grensoverschrijdende criminaliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorbereidingen met betrekking tot nieuwbouw politiebureau reeds aangevangen. 	
Justitie			
	Verdere modernisering en verzelfstandiging van de Rechterlijke Macht	Verdere institutionele verzelfstandiging van de Rechterlijke Macht middels aanname en uitvoering van de 'Wet Rechtpositie Rechterlijke Macht 2019'	
	Besloten om dit jaar, in samenwerking met de Anton de Kom Universiteit, wederom een Post-academische Masteropleiding tot Wetgevingsjurist te laten verzorgen		
	Voor zowel het Hof van Justitie en het Openbaar Ministerie zullen RAIO- opleidingen worden gestart	In samenwerking met de EU is de RAIO-opleiding sedert 2022 opgestart om het tekort aan rechters terug te dringen. Verder ook de opleiding voor schrijffjuristen en Griffiepersoneel.	
Openbaar Ministerie			
	Voor zowel het Hof van Justitie en het Openbaar Ministerie zullen RAIO- opleidingen worden gestart	<p>Opzetten van het slachtoffer loket bij het Openbaar Ministerie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitalisering van de vuurwapen bestanden. - Digitalisering van de bestanden bij parketwacht. - Leadership development program voor het managementteam van het OM. - Leadership development program voor de afdelingshoofden. - De RAIO-opleiding voor officier van Justitie is van start gegaan. 	

No	Beleid	Realisatie	Opmerking
		- Het proces is weer begonnen om gevonniste personen over te brengen naar Brazilië.	
2	Sociale Zaken en Volkshuisvesting		
	Voor het dienstjaar 2023 is de steun voor Sociale Woningbouw, renovatie, herstel en reparatie, opgetrokken van SRD 30.000 naar SRD 54.000.	- Het subsidiebedrag voor renovatie herstel en reparatie is verhoogd van 54.000 naar 100.000	
	Woningbouwproject Koela 2.0 is van start gegaan.	- Het Koela project ondervindt stagnatie vanwege het uitblijven van financiële middelen wel zijn er voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd zoals terreinplanning en technische haalbaarheidsstudies.	
	Het Landelijk Woningbouwprogramma van de overheid wordt geïnitieerd. Er zal ook een model worden uitgewerkt voor de vraag naar sociale woningbouw aangezien er een duidelijke vraag is geconstateerd.		Het landelijke woningbouw programma valt rechtstreeks onder verantwoordelijkheid van de Kabinet van de President en niet de minister van Sozavo.
3	Openbare Werken		
	Met betrekking tot het watertransportbeleid wordt het uitdiepen van de vaargeul van de Surinamerivier voortgezet.	- Suriname riverdredging project: - Optimalisering van de vaargeul - Uitvoering baggerwerkzaamheden - Capital-maintance dredging: - Transparante Financiële afhandeling - (Usd 32.070.044,23)	
4	Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie		
	Overleg inzake de verschillende handelsmissies om marktvergroting voor het Surinaams product		Volgens het schrijven van de minister van EZ: de handelsmissies naar de Dominicaans Republiek, Panama, VS

No	Beleid	Realisatie	Opmerking
	<p>en dienstverlening te realiseren zoals naar de Dominicaans Republiek, Panama, de VS en Europa.</p>		<p>en Europa zijn onder leiding van de minister van BIBIS uitgevoerd en derhalve niet opgenomen in de begroting van de minister van EZ. In augustus 2024 was er een presidentiële delegatie naar de Dominicaanse Republiek, de minister van BIBIS was met de President afgereisd. De minister van EZ was hierbij niet betrokken.</p>
5	Binnenlandse Zaken		
	<p>De beleidsvoornemens zijn o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De (her) registratie van ambtenaren. 		
	<ul style="list-style-type: none"> - Het traject van Public Sector Reform. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het Public Sector Reform traject is succesvol uitgevoerd waarbij 96% van de ambtenaren is geregistreerd. 	<p>Het Public Sector Reform (PSR) traject is een meerjarenproject en is ongoing in 2025. Voor 2024 werd de nadruk gelegd op onder andere de herregistratie van ambtenaren, om-, her-, bijscholing van ambtenaren, herplaatsing van overtollige ambtenaren in 2025 ligt de focus op onder andere omschrijving integrale en uniforme functieweging van alle functies en rangen bij de overheid.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - Introductie van nieuwe stimuluspakketten, en de herplaatsing van landsdienaren/ambtenaren naar de private sector, c.q. zich vestigen als zelfstandige ondernemer. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stimuluspakket 1: Ambtenaren die de leeftijd van minimaal 55 jaren hebben bereikt en een diensttijd van minimaal 35 jaren hebben vervuld. - Stimuluspakket 2: Landsdienaren die, ongeacht hun leeftijd, een diensttijd hebben vervuld van 0 tot en met 5 jaren. - Stimuluspakket 3: Landsdienaren die de wens te kennen geven gebruik te willen maken van de "24 maanden regeling" - 	

No	Beleid	Realisatie	Opmerking
		voorheen bekend als de "18 maanden regeling.	
6	Landbouw Veeteelt en Visserij		
	Het Agrarisch Kredietfonds, NOFA. Wordt in het leven geroepen.	- Het Agrarisch Kredietfonds is ingesteld (NOFA) en wordt beheerd door Trustbank Amanah.	
	- Fonds voor Micro, Kleine en Middelgrote Ondernemingen wordt opnieuw gelanceerd.		
	- Het SAMAP-project, helpt meer dan 400 boeren, aan agrarische inputs, en hebben anderen, diverse trainingen mogen volgen.		
	- Het Suriname Agricultural Technology Cooperation Center is in uitvoering.	- Suriname Agricultural Technology Cooperation Center Project in samenwerking met China opgezet, het betreft een trainingscentrum.	
	- Het IDB Agricultural Competitiveness Program behelst de bouw van het labcomplex, residu- en veterinaire, alsmede het Clusterlab.	- Residu en veterinaire Lab alsmede het Clusterlaboratorium.	
	- In Nickerie is door FAI, 200 hectaren land beschikbaar gesteld om bembepanters te faciliteren voor productie van groente en fruit.	- 200 hectaren voor bembepanters mbt innovatie en diversificatie.	
	- Het opzetten van een verwerkingsunit voor markoesateelt.	- Verwerkingsunit voor markoesateelt uit schenking India (op het terrein van Melkcentrale)	
	- Samenwerkingsrelatie opgestart, met het agrarisch onderzoeksinstituut Embrapa. (Brazilië).	- Samenwerking met Brazilië op het gebied van landbouw.	
	- Een kokospalmbedrijf Pommeroon te Coronie		Kokospalmbedrijf Pommeroon te Coronie is "on hold"

No	Beleid	Realisatie	Opmerking
	gelanceerd voor de uitbreiding van kokosteelt.		
	- Het ananasproject is gestart in La Poole en in Cabendadorp wordt ook een survey gehouden, onder de ananastelers.		
7	Financiën en Planning		
	Het traject van hervormingen en verzelfstandiging van de Belastingdienst en de hervorming van het belastingstelsel.	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt in twee trajecten uitgevoerd: - Herziening en modernisering van het fiscaal stelsel - Reorganisatie van de belastingdienst. 	
	Het monitoren en evalueren van de uitvoering van de BTW wet.		
	De inning van Belastingen efficiënter laten plaatsvinden.	<ul style="list-style-type: none"> - De inning van achterstallige belastingen. Achterstanden in de inkomsten-, loon-, vermogen-, casino- en huurwaarde belasting zijn ingelopen. 	
	Realiseren van een stabiele wisselkoers en de Inflatie terugbrengen naar 35% of lager.	<ul style="list-style-type: none"> - Stabiele wisselkoers gerealiseerd. Inflatie over het dienstjaar 2024 bedraagt 31%. 	
	Modernisering van de Treasury afdeling zodat kas- en bank-gelden en cashflows beter worden beheerst.	<ul style="list-style-type: none"> - Digitalisering: Implementeren van geavanceerde systemen voor cash-management, risicobeheer etc. - Data-analyse: gebruik van data-analyse om financiële trends te voorspellen. - Introductie van de Cash Forecasting and Analytical Tool (CFAT) voor nauwkeurigere kasprojecties. - Ontwikkelen van een nieuw rekeningschema (COA) dat wordt geïntegreerd in IFMIS. 	

No	Beleid	Realisatie	Opmerking
		<ul style="list-style-type: none"> - Creëren van een interface tussen het CBvS systeem en het IFMIS van het Ministerie van Financiën en Planning. 	
	<p>Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de versterking van de douane en de douaneleiding.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Versterking en opbouw kennis (stagemogelijkheden voor ongeveer 12 douaneambtenaren) - Versterking en opbouw kennis Belastingdienst en Douane Suriname terzake Management & Leiderschap. - Ondersteuning bij de implementatie risicomangement en paperless bij de douane. 	
	<p>Makandra project belastingdienst</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Belastingdienst Nederland en Suriname werken samen met als hoofddoel de Large Tax Payers Unit op te zetten en te implementeren. - Verder zijn stages aangeboden in Nederland voor 5 tot 7 (controle) medewerkers van de Surinaamse Belastingdienst voor een periode. 	
8	Volksgezondheid		
	<p>Functionele samenwerking tussen Suriname en Brazilië op het gebied van Volksgezondheid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking met Agencia Brasileira Cooperaçao de volgende projecten; - Cross border Cooperation towards malaria Eliminaion. - Strengthening the response to the Emergence of Chaas Disease in Suriname - Hiv/AIDS/Tuberculose Collaboration. - Healthcare Facility for Malaria program. 	

No	Beleid	Realisatie	Opmerking
	Investeren in aanschaf van medische apparatuur, apparaten, midde-len- en medicamentenvoorziening.	- Aanschaf van medische apparatuur, middelen en medicamenten voorziening.	
9	Natuurlijke Hulpbronnen		
	Spaar en stabilisatie is operationeel		Het ministerie heeft geen inzicht in stortingen en verdeling van middelen. Bij de extractieve industrie is het gedeelte van de winning bij NH, maar de verdeling van de inkomsten niet. Dit is nl geen aangelegenheid van NH.
	Olie- exploitatie blok 58		Total energies heeft het definitieve investeringsbesluit genomen, maar de details over de specifieke beleidsstappen die verwacht worden van NH zijn niet duidelijk.
	Gas exploitatie		De studiegroep heeft adviezen uitgebracht, maar NH is niet op de hoogte van welke al in het beleid zijn omgezet. De studiegroep is afkomstig van President en rapporteren niet aan NH.
	Bauxietsector		Suralco en andere investeerders tonen interesse, maar de rol van het bauxiet instituut en de voortgang van de commissie ontwikkeling west-Sur Bakhuis gebied is onduidelijk. NH kan geen mededelingen doen over de voortgang van een presidentiële commissie. Het BIS blijft vooralsnog zijn taken vervullen. Zeker omdat er ook in andere delen van SUR er bauxiet voorkomt. Er wordt tegelijkertijd gewerkt aan de incorporatie in Delfstoffen Autoriteit Suriname.
9	Natuurlijke Hulpbronnen - Spaar en stabilisatie is operationeel		Het ministerie heeft geen inzicht in stortingen en verdeling van middelen. Bij de extractieve industrie is het gedeelte van de winning bij NH, maar de verdeling van de

No	Beleid	Realisatie	Opmerking
			inkomsten niet. Dit is nl geen aangelegenheid van NH.
	- Olie- exploitatie blok 58		Total energies heeft het definitieve investeringsbesluit genomen, maar de details over de specifieke beleidsstappen die verwacht worden van NH zijn niet duidelijk.
	- Gas exploitatie		De studiegroep heeft adviezen uitgebracht, maar NH is niet op de hoogte van welke al in het beleid zijn omgezet. De studiegroep is afkomstig van President en rapporteren niet aan NH.
	- Bauxietsector		Suralco en andere investeerders tonen interesse, maar de rol van het bauxiet instituut en de voortgang van de commissie ontwikkeling west-Suriname Bakhuis gebied is onduidelijk. NH kan geen mededelingen doen over de voortgang van een presidentiële commissie. Het BIS blijft vooralsnog zijn taken vervullen. Zeker omdat er ook in andere delen van Suriname er bauxiet voorkomt. Er wordt tegelijkertijd gewerkt aan de incorporatie in Delfstoffen Autoriteit Suriname.

De overige ministers hebben nog niet gereageerd op het schrijven van de Rekenkamer.

Op basis van de door de Rekenkamer opgevraagde informatie over de gerealiseerde beleidsdoelstellingen over het jaar 2024 vanuit het Ministerie van Financiën en Planning, specifiek in het kader van het herstructurerings traject van het IMF-EFF programma, is het onderstaande ontvangen.

Het herstructureringstraject die Suriname doorlopen heeft in het kader van het IMF-EFF programma ziet er als volgt uit:

Jaar	Crediteur	Omschrijving
2022	Paris Club crediteuren	Fase 1 overeenkomst getekend in juni die betrekking heeft op achterstanden tot en met 2021 en schuldenlast betalingen 2022 - 2024. Bilaterale overeenkomst afgerond in 2022 - 2023.
2023	India	Afgerond in maart en juni herschikking van credit-lines en buyers credit. De herschikking van de credit-lines vond plaats op 15 maart 2023 voor een bedrag van USD 8,69 miljoen en de herschikking van buyers credit vond plaats op 2 juni 2023 voor een bedrag van USD 23,6 miljoen.
	Oppenheimer Bondholders	In december gefinaliseerd met een cut van 29 procent op de herschikte Eurobond en de creatie van een VRI-instrument. De totale leensom na herschikking bedroeg USD 660 miljoen.
2024	ABN-AMRO	In maart gefinaliseerd met een cut van 25 procent en herschikking op commerciële gronden als bij de bondholders zonder een VRI-instrument. De schuld bij ABN-AMRO was per september 2023 ca. EUR 20 miljoen. De herschikkingsovereenkomst werd getekend op 26 maart 2024 voor een bedrag van EUR 15,98 miljoen.
	Paris Club crediteuren	Fase 2 overeenkomst getekend in oktober die betrekking heeft op herschikking schuld per 1 januari 2025. Bepaald is dat bij de uitbetaling van de VRI aan de bondholders in de toekomst, partijen wederom bij elkaar zullen komen om na te gaan als schuldenlast betaling versneld, zoals dat is aangegeven in de oorspronkelijke overkomsten zullen plaatsvinden. Bilaterale overeenkomsten nog niet gefinaliseerd met afzonderlijke crediteuren.
	China	De eerste fase van herschikking van de leningen van Eximbank van China zijn in november en december 2024 gefinaliseerd. Het gaat hierbij om 3 type bilaterale schulden te weten buyer's credit, preferential buyer's credit en concessionele leningen. De debt service 2022-2024 na herschikking bedraagt: <ul style="list-style-type: none"> • Buyer's Credit: USD 35,3 miljoen • Preferential Buyer's Credit: USD 18,4 miljoen • Concessionele Leningen: CNY 471,5 miljoen
	Industrial and Commercial Bank China (ICBC)	In november is het proces afgerond en gefinaliseerd, waarbij de totale schuld inclusief achterstanden zijn geherstructureerd zoals de bilaterale schulden zijn geherstructureerd. De leensom na herschikking bedraagt USD 59.5 miljoen.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Bij de binnenlandse crediteuren zag het herschikkingsproces er als volgt uit:

Jaar	Crediteur	Omschrijving
2023	CBvS	De geconsolideerde schuld, ondertekend in juli, is volledig geherstructureerd en achterstallige voorschotten zijn afgelost. De hoofdsom van de geconsolideerde schuld is vastgesteld op SRD 8,4 miljard met een looptijd van 30 jaren.
	DSB	De eerste herstructurering van de lening voor het inlopen van achterstallige betalingen door de overheid vond plaats in januari 2023 ten bedrage van USD 31,8 miljoen. Deze lening werd wederom geherstructureerd in januari 2024, vanwege liquiditeitsproblemen van de overheid. Na de herstructurering bedroeg de leensom USD 29,8 miljoen.
	Lokale beleggers van schatkistpapier: DSB, Hakrinbank, Pensioenfonds, CBvS, Grassalco, Pensioenfonds Suriname, VCB, NOB, Finabank, Surichange Bank, Pensioenfonds SWM, Pensioenfonds DSB, EBS, Global Equipment, Natural Stone, Nannan Panday, Hoopraadj, Chotelal	Vanaf het laatste kwartaal van 2023 en in 2024 zijn de achterstanden op schatkistpapier herbelegd/ geherstructureerd en/of afgewikkeld.
	Hakrinbank, Finabank	In het laatste kwartaal van 2023 zijn de achterstanden op kredieten geherstructureerd.
2024	Republic Bank	De herstructurering vond plaats in mei en betrof drie kredietfaciliteiten t.w.v. SRD 75 miljoen, EUR 3,5 miljoen en USD 10 miljoen.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

BIJLAGEN

Bijlage 1: Personeelsbezetting Rekenkamer van Suriname per 31-12-24

	College	Periode benoemd:
1.	De heer drs. Bhoendie, S.	2021 - 2026
2.	Mevrouw drs. Bonjaskie, S. MMA	2021 - 2026
3.	De heer Makdoembaks, R. BSc	2020 - 2025
	Plaatsvervangende leden	
4.	De heer Ramdin, V. MSc	2021 - 2026
	Audit Management	In dienst bij de Rekenkamer vanaf:
5.	Mevrouw drs. Vredeberg, N. MBA	1 februari 1999
6.	Mevrouw drs. Imamdi, R.	1 mei 1998
7.	Mevrouw drs. Kalidien, A. MPA	1 oktober 2007
	Directie Bureau	
8.	De heer drs. Chen Poun Joe, N. MSc MBA	1 december 2012
9.	De heer drs. Walker, O. MPA	15 juli 2001
	Personeel	
10.	Mevrouw Uiterloo, D.	16 juni 1998
11.	De heer drs. Voorn, S.	1 maart 1999
12.	Mevrouw Amatkanapawiro, V.	1 oktober 1999
13.	Mevrouw Keisrie, D.	16 mei 2002
14.	Mevrouw Keles, J.	1 mei 2004
15.	Mevrouw Windzak-Pinas, M. BEc	1 oktober 2004
16.	Mevrouw Freudenburg, M.	1 december 2004
17.	Mevrouw Moor, C.	1 december 2004
18.	Mevrouw Abdoelrahiman, M. BBA	1 september 2005
19.	Mevrouw Sallons, G. BBA	1 februari 2009
20.	Mevrouw Barry, M.	1 februari 2009
21.	Mevrouw drs. Brashuis-Van Russel, E.	1 mei 2009
22.	Mevrouw drs. Chin-A-Lin, S.	16 maart 2011
23.	Mevrouw Cole, N.	16 september 2012

24.	De heer Zeefuik, W. BSc	1 maart 2013
25.	De heer Rokette, R.	1 juli 2013
26.	Mevrouw Pinas-Grant, K.	1 juni 2015
27.	Mevrouw Zeefuik, S.	1 januari 2016
28.	Mevrouw Wartes, C. BSc MAud	1 februari 2016
29.	Mevrouw Getrouw-Amersfoort, G.	1 december 2016
30.	Mevrouw Punwasi, R.	15 augustus 2017
31.	Mevrouw Veldman, M.	15 augustus 2017
32.	Mevrouw van Dijk, S. BSc	1 november 2017
33.	Mevrouw Ramdhanie S. BSc	1 februari 2018
34.	Mevrouw van Kallen-Sandvliet, S.	1 februari 2018
35.	Mevrouw Reding, S.	1 september 2020
36.	Mevrouw Louisville, Q.	1 november 2021
37.	Mevrouw Jubithana-Kaiman, D.	1 februari 2022
38.	Mevrouw Sawikarta, D.	2 februari 2022
39.	Mevrouw Lante, L. BSc	1 december 2022
40.	De heer Binda, K. BSc	1 december 2022
41.	Mevrouw Asmoredjo, M. BBA	1 januari 2023
42.	Mevrouw Kawall, R. BSc	1 januari 2023
43.	De heer Debi, S. BSc	16 april 2023
	Contractanten	
44.	De heer Blokland, L. BA	1 januari 2017
45.	Mevrouw Nanan, T.	15 juli 2021
46.	De heer mr. drs. Mayland, R. RA MA	5 november 2024

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 2: Schatkistpapier

Staatsschuld Registratie januari – december 2024

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
1.	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-036-243/min de Hakrinbank N.V. ten bedrage van USD 5.000.000 (Vijfmiljoen 00/100 Amerikaanse Dollars) d.d. 13 november 2024 Valutadatum 6 oktober 2024. Looptijd 18 (achttien) maanden. Disconto 7% per jaar enkelvoudig	2636	05 december 2024		5.000.000	
2.	Uitgifte staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-001-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 11 november 2024. Valutadatum 01 januari 2025. Looptijd 6 (zes) jaren. Interest 9 % per jaar	2645	24 december 2024	239.482.288,03		
3.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-002-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 11 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 6 (zes) jaren. Interest 9 % per jaar	2646	24 december 2024	239.482.228,03		
4.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-003-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 11 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 6 (zes) jaren. Interest 9 % per jaar	2647	24 december 2024	239.482.228,03		
5.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-004-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van	2648	24 december 2024	239.482.228,03		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 11 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 6 (zes) jaren. Interest 9 % per jaar					
6.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-005-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 11 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 6 (zes) jaren. Interest 9 % per jaar	2649	24 december 2024	239.482.228,03		
7.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-006-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 11 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 6 (zes) jaren. Interest 9 % per jaar	2650	24 december 2024	239.482.228,03		
8.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-007-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 11 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 6 (zes) jaren. Interest 9 % per jaar	2651	24 december 2024	239.482.228,03		
9.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-008-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee	2652	24 december 2024	239.482.228,03		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 12 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 7 (zeven) jaren. Interest 9 % per jaar					
10.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-009-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 12 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 7(zeven) jaren. Interest 9 % per jaar	2653	24 december 2024	239.482.228,03		
11.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-010-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 12 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 7 (zeven) jaren. Interest 9 % per jaar	2654	24 december 2024	239.842.228,03		
12.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-011-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 12 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 7 (zeven) jaren. Interest 9 % per jaar	2655	24 december 2024	239.482.228,03		
13.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-012-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van	2656	24 december 2024	239.482.228,03		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 12 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 7 (zeven) jaren. Interest 9 % per jaar					
14.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-013-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 12 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 7 (zeven) jaren. Interest 9 % per jaar	2657	24 december 2024	239.482.228,03		
15.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-014-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 12 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 7 (zeven) jaren. Interest 9 % per jaar	2658	24 december 2024	239.482.228,03		
16.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-015-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 13 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 8 (acht) jaren. Interest 9 % per jaar	2659	24 december 2024	239.482.228,03		
17.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud	2660	24 december 2024	239.482.228,03		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	t.w. SKP-016-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 13 november 2024 Valutatatum 01 januari 2025 Looptijd 8 (acht) jaren. Interest 9 % per jaar					
18.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-017-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 13 november 2024 Valutatatum 01 januari 2025 Looptijd 8 (acht) jaren. Interest 9 % per jaar	2661	24 december 2024	239.482.228,03		
19.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-018-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 13 november 2024 Valutatatum 01 januari 2025 Looptijd 8 (acht) jaren. Interest 9 % per jaar	2662	24 december 2024	239.482.228,03		
20.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-019-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 13 november 2024 Valutatatum 01 januari 2025 Looptijd 8 (acht) jaren. Interest 9 % per jaar	2663	24 december 2024	239.482.228,03		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
21.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-020-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 13 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 8 (acht) jaren. Interest 9 % per jaar	2664	24 december 2024	239.482.228,03		
22.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-021-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 13 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 8 (acht) jaren. Interest 9 % per jaar	2665	24 december 2024	239.482.228,03		
23.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-022-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 14 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 9 (negen) jaren. Interest 9 % per jaar	2666	24 december 2024	239.482.228,03		
24.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-023-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 14 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025	2667	24 december 2024	239.482.228,03		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	Looptijd 9 (negen) jaren. Interest 9 % per jaar					
25.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-024-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 14 november 2024 Valutatatum 01 januari 2025 Looptijd 9 (negen) jaren. Interest 9 % per jaar	2668	24 december 2024	239.482.228,03		
26.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-025-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 14 november 2024 Valutatatum 01 januari 2025 Looptijd 9 (negen) jaren. Interest 9 % per jaar	2669	24 december 2024	239.482.228,03		
27.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-026-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 14 november 2024 Valutatatum 01 januari 2025 Looptijd 9 (negen) jaren. Interest 9 % per jaar	2670	24 december 2024	239.482.228,03		
28.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-027-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 14 november 2024	2671	24 december 2024	239.482.228,03		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 9 (negen) jaren. Interest 9 % per jaar					
29.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-028-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 14 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 9 (negen) jaren. Interest 9 % per jaar	2672	24 december 2024	239.482.228,03		
30.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-029-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 18 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 10 (tien) jaren. Interest 9 % per jaar	2673	24 december 2024	239.482.228,03		
31.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-030-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 18 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 10 (tien) jaren. Interest 9 % per jaar	2674	24 december 2024	239.482.228,03		
32.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-031-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars)	2675	24 december 2024	239.482.228,03		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	d.d. 18 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 10 (tien) jaren. Interest 9 % per jaar					
33.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-032-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 18 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 10 (tien) jaren. Interest 9 % per jaar	2676	24 december 2024	239.482.228,03		
34.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-033-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 18 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 10 (tien) jaren. Interest 9 % per jaar	2677	24 december 2024	239.482.228,03		
35.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-034-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 18 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 10 (tien) jaren. Interest 9 % per jaar	2678	24 december 2024	239.482.228,03		
36.	Uitgifte van staatsobligatie t.b.v. de Herkapitalisatie van de CBvS in viervoud t.w. SKP-035-24/min de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 239.482.228,03 (Tweehonderd negen en dertigmiljoen vierhonderd twee	2679	24 december 2024	239.482.228,03		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	en tachtigduizend tweehonderd acht en twintig 03/100 Surinaamse Dollars) d.d. 14 november 2024 Valutadatum 01 januari 2025 Looptijd 9 (negen) jaren. Interest 9 % per jaar					

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 3: Financieringsovereenkomsten

Staatsschuld Registratie januari – december 2024

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
1	Kredietverlening ter herstructurering van USD-investeringskrediet gedateerd 04 januari 2024, tussen de Republiek Suriname en De Surinaamse Bank N.V, ten bedrage van USD 29.800.000 (in 2-voud)	2615	18 januari 2024		29.800.000	
2	Verkoop- overeenkomst Hotel Babylon gedateerd 01 december 2023, tussen Finatrust, de Trustbank N.V. h.o.d.n. Trustbank Amanah, de Staat Suriname en het Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken, ten bedrage van SRD 39.469.000 (in 2- voud) Addendum gedateerd 01 december 2023, tussen Finatrust, de Trustbank N.V. h.o.d.n. Trustbank Amanah, de Staat Suriname en het Ministerie van Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken, ten bedrage van SRD 39.469.000 (in 2-voud) De Verkoop- overeenkomst en de Addendum op de Verkoop- overeenkomst zoals hierboven aangehaald zijn geregistreerd onder het registratie nummer 2616	2616	06 februari 2024	39.469.000		
3	Amendement Agreement m.b.t. certain Export Credit Facility Agreements tussen de Staat Suriname en ABN AMRO Bank N.V. (in 1-voud), ondertekend op 26 maart 2024 Euro 21.990.000 Export Krediet Faciliteit oorspronkelijk gedateerd 8 juni 2016 tussen kredietnemer, de kredietverstrekker en ABN-AMRO Bank N.V. als arranger met betrekking tot het Coronie zeedijkproject (de Coronie Facility Agreement); en Euro 17.200.000, Export Krediet Faciliteit oorspronkelijk gedateerd 8 juni 2016 tussen kredietnemer, de kredietverstrekker en ABN-AMRO Bank N.V. als arranger met betrekking tot het Commewijne zeedijkproject (de Commewijne Facility Agreement) Bijlagen behorende bij de Agreement zijn de: Legal Opinion ten behoeve van de Amendement Agreement in respect of Export Credit Facility Agreements tussen de Staat Suriname en ABN-AMRO Bank N.V; en Certificate van de herstructurering van de Export Credit Facility Agreements van ABN- AMRO N.V.	2618	16 april 2024			21.990.000 17.200.000

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
4	Suriname (2nd Cycle) Loan Agreement SUR/ L0001 of Ten Million Ten Thousand United States Dollars (USD10.010.000,-) ten behoeve van de ontwikkeling van twee hybride fotovoltaïsche microroosters in Cajana en Galibi met verbeterde distributie- en transmissie infrastructuur getekend op 18 april 2024 tussen de Staat Suriname en de Caricom Development Fund. Met de Agreement retourneren wij de copie van de Legal Opinion ten behoeve van de Loan Agreement SUR/ L0001 tussen de Staat Suriname en de Caricom Development Fund ten bedrage van USD 10.010.000,00.	2619	28 mei 2024		10.010.000,00	
5	Heden geregistreerd de extended en restructured Loan Agreement (Ref: Credit facility) tussen de Republic Bank (Suriname) (The Lender) en the Republic of Suriname (The Borrower) getekend 27 mei 2024 ten bedrage van USD 10.000.000,00 (Tien miljoen Amerikaanse Dollars) (in 3-voud) Facility: Term loan in the amount of USD 10,000.000 (Ten Million 00/100 United States Dollars) (also: the "Loan") Interest Rate: 8.00% per annum. Repayment: Repayable in full over maximum term of fifteen (15) years by quarterly principal payments of USD 167,000.00 starting September 30, 2024. Interest continued to be paid on a monthly basis. Maturity date: The maturity date of the "Loan" is extended to June 30, 2039 Notwithstanding the terms of repayment previously recited, in accordance with normal practice, these facilities are subject to review at our discretion at any time, and if not earlier amended or cancelled. Deze Agreement was eerder geregistreerd en wel op 18 juli 2019 onder het registratienummer 1974.	2620	31 mei 2024		10.000.000,00	
6	Heden geregistreerd de Loan Agreements (Ref: Credit facility) tussen de Republic Bank (Suriname) N.V. (The Lender) en the Republic of Suriname (The Borrower) getekend 27 mei 2024 ten bedrage van EUR 3.515.074,05 (Drie miljoen vijfhonderd en vijftienduizend vier en zeventig 05/100 EURO) (in 3-voud) Facility: Term loan on the amount of EUR 3.515.074,05 (Three Million Five Hundred	2621	31 mei 2024		3.515.074,05	

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	<p>Fifteen Thousand and Seventy Four 05/100 Euro) (also: the "Loan")</p> <p>Interest Rate: 8.00% per annum.</p> <p>Repayment: Repayable in full over maximum term of fifteen (15) years by quarterly principal payments of EURO 58.585,00 starting September 30, 2024 Interest continued to be paid on a monthly basis.</p> <p>Maturity date: The maturity date of the "Loan" is extended to June 30, 2039.</p> <p>Notwithstanding the terms of repayment previously recited, in accordance with normal practice, these facilities are subject to review at our discretion at any time, and if not earlier amended or cancelled.</p> <p>Deze Agreement is eerder geregistreerd en wel op 13 augustus 2020 onder het registratienummer 2176</p>					
7	<p>Heden geregistreerd de Loan Agreements (Ref: Credit facility) tussen de Republic Bank (Suriname) N.V. (The Lender) en the Republic of Suriname (The Borrower) getekend 27 mei 2024 ten bedrage van SRD 75.000.000,00 (Vijf en zeventig miljoen Surinaamse Dollars) (in 3-voud)</p> <p>Facility: Term loan on the amount of SRD 75.000.000,00 (vijf en zeventig miljoen 00/100 Surinaamse Dollars) (also: the "Loan")</p> <p>Interest Rate: 8.50% per annum.</p> <p>Repayment: Repayable in full over maximum term of ten (10) years by quarterly principal payments of SRD 1.875.000,00 starting September 30, 2024 Interest continued to be paid on a monthly basis.</p> <p>Maturity date: The maturity date of the "Loan" is extended to June 30, 2034.</p> <p>Notwithstanding the terms of repayment previously recited, in accordance with normal practice, these facilities are subject to review at our discretion at any time, and if not earlier amended or cancelled.</p> <p>Deze Agreement was eerder geregistreerd en wel op 03 augustus 2020 onder het registratienummer 2159</p>	2622	31 mei 2024	75.000.000,00		
8	<p>"Loan Contract No. 5860/OC- SU "tussen de Republiek Suriname en de Inter- American Development Bank, getekend op 23 februari 2024 genaamd "Financing Program for</p>	2624	05 juli 2024		8.000.000,00	

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	Productive and Sustainable Development in Suriname" voor een bedrag van USD 8.000.000,00 (ACHT MILJOEN 00/100 Amerikaanse Dollars) in 1-voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-23/24 & Doc.No. LEG// SGO/ CCB/EZIDB00036-171363792-5792.					
9	Loan Contract No. 5861/GN- SU "tussen de Republiek Suriname en de Inter- American Development Bank, getekend op 23 februari 2024 genaamd "Financing Program for Productive and Sustainable Development in Suriname" voor een bedrag van USD 2.000.000,00 (ACHT MILJOEN 00/100 Amerikaanse Dollars) in 1-voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-24/24 & Doc. No. LEG/SGO/CCB/ EZIDB0000366-171363792-5797.	2625	05 juli 2024		2.000.000,00	
10	Heden geregistreerd "Non Reimbursable Investment Finance Agreement No. GRT/GN-20658-SU" tussen de Republiek Suriname en de Inter- American Development Bank getekend op 23 februari 2024 genaamd "Financing Program for Productive and Sustainable Development in Suriname "voor een bedrag van USD 1.000.000,00 (EEN MILJOEN 00/100 Amerikaanse Dollars) in 1- voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-25/24 & Doc. No. LEG/SGO/CCB/ EZIDB0000366-1711363792-5804.	2626	05 juli 2024		1.000.000,00	
11	Doorleenovereenkomst, inzake de IADB-leningen 5860/OC-SU Financing Program for Productive and Sustainable Development in Suriname ten bedrage van US\$ 8.000.000,00 (Acht Miljoen Amerikaanse Dollars) en 5861/GN-SU Financing Program for Productive and Sustainable Development in Suriname ten bedrage van US\$ 2.000.000,00 (Twee Miljoen Dollars) tussen de Staat Suriname (vertegenwoordigd door het Ministerie van Financiën en Planning) en de Nationale Ontwikkelingsbank van Suriname N.V. getekend op 21 juni 2024.	2627	05 juli 2024		8.000.000 2.000.000	
12	'Loan Contract No. 5867/OC-SU" tussen de Republiek Suriname en de Inter American Development Bank, getekend op 17 juni 2024 genaamd "Paramaribo Urban Rehabilitation Program II (PURP II)"voor een bedrag van	2628	17 juli 2024		30.000.000,00	

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	USD 30.000.000,- (DERTIG MILJOEN 00/100 Amerikaanse Dollars) in 2-voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-40/24 & Doc. No.LEG/SGO/CCB/EZIDB0000366					
13	Amendement no.1 Loan Agreement no. 3905/OC-SU Paramaribo Urban Rehabilitation Program (PURP) tussen de Republiek Suriname en de Inter- American Development Bank (IADB) getekend op 3 juli 2024 voor een bedrag van USD 3.114.465,71 (Driemiljoen eenhonderd veertienduizend vierhonderd vijftenzestig 71/100 Amerikaanse Dollars) in 2-voud.	2629	15 augustus 2024		3.114.465,71	
14	De Leenovereenkomst tussen Finabank N.V., Kuldipsingh N.V. en de Republiek Suriname getekend op 16 juli 2024 voor een bedrag van USD 15.786.017,73 (Vijftienmiljoen zeshonderd zesentachtigduizend en zeventien 73/100 Amerikaanse Dollars in 3-voud. Deze leenovereenkomst betreft de schulden van de Staat Suriname aan Kuldipsingh N.V. Overgenomen door Finabank N.V.	2630	15 augustus 2024		15.252.191,05	
15	Loan Contract NO. 5892/OC-SU "Skills for Growth: Improving Education Opportunities and Competitiveness" tussen de Republiek Suriname en de Inter American Development Bank, getekend op 8 november 2024 ten bedrage van USD 40.000.000,00 (VEERTIG MILJOEN 00/100 Amerikaanse Dollars) in 2- voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-82/24 & Doc. No. LEG/SGO/CCB/ EZIDB0000366-171363792-5961.	2637	24 december 2024		40.000.000,00	
16	Loan Contract No. 5911/C-SU "Fiscal Sustainability Program for Economic Development II" tussen de Republiek Suriname en de Inter-American Development Bank, getekend op 6 november 2024 ten bedrage van USD 150.000.000,00 (HONDERDVIJFTIG MILJOEN 00/100 Amerikaanse Dollars) in 2-voud. Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-98/24 & Doc. No. LEG/SGO/-CCB/EZIB0000366- 171363792-5947.	2638	24 december 2024		150.000.000,00	
17	Amendment Agreement for Phase 1 to the Preferential Buyer Credit Loan Agreement Contract No. PBC20160350423-B tussen The Government of the Republic of Suriname and Export- Import Bank of China ten bedrage van	2639	24 december 2024		18.377.271,22	

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	USD 18.377.271,22 (ACHTTIENMILJOEN DRIEHONDERD ZEVEN EN ZEVENTIGDUIZEND TWEEHONDERD EEN EN ZEVENTIG 22/100 USD) in 2-voud, getekend op 18 november 2024.					
18	Amendment Agreement for Phase 1 to the Buyer Credit Loan Agreement Contract no. BLA200802-B tussen The Government of the Republic of Suriname and Export- Import Bank of China ten bedrage van USD 64.473.490,53 (VIERENZESTIGMILJOEN VIERHONDERD DRIE EN ZEVENTIGDUIZEND VIERHONDERD NEGENTIG 53/100 USD) in 2-voud, getekend op 18 november 2024	2640	24 december 2024		64.473.490,53	
19	Amendment Agreement in respect of the August 2019 Commercial Loan Agreement tussen de Republiek Suriname en de Israel Discount Bank LTD ten bedrage van EURO 2.035.995,00 (TWEEMILJOEN VIJF EN DERTIGDUIZEND NEGENHONDERD VIJF EN NEGENTIG 00/100 EURO) in 2-voud, getekend op 16 december 2024	2641	24 december 2024			2.035.995,00
20	Amendment Agreement in respect of the May 2019 Commercial Loan Agreement tussen de Republiek Suriname en de Israel Discount Bank LTD ten bedrage van EURO 2.752.659,00 (TWEEMILJOEN ZEVENHONDERD TWEE EN VIJFTIGDUIZEND ZESHONDERD NEGEN EN VIJFTIG 00/100 EURO) in 2-voud, getekend op 16 december 2024.	2642	24 december 2024			2.752.659,00
21	Amendment Agreement in respect of the April 2016 Commercial Loan Agreement tussen de Republiek Suriname en de Israel Discount Bank LTD ten bedrage van EURO 1.968.618,00 (EENMILJOEN NEGENHONDERD ACHT EN ZESTIGDUIZEND ZESHONDERD EN ACHTTIEN 00/100 EURO) in 2-voud, getekend op 16 december 2024.	2643	24 december 2024			1.968.618,00
22	Amendment Agreement in respect of the November 2018 Commercial Loan Agreement tussen de Republiek Suriname en de Israel Discount Bank LTD ten bedrage van EURO 3.332.420,00 (DRIEMILJOEN DRIEHONDERD TWEE EN DERTIGDUIZEND VIERHONDERD EN TWINTIG 00/100 EURO) in 2- voud, getekend op 16 december 2024. (Registratienummer 2644)	2644	24 december 2024			3.332.420,00

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
23	<p>Amendment Agreement m.b.t. certain Export Credit Facility Agreements tussen de Staat Suriname en ABN AMRO Bank N.V. (in 1-voud), ondertekend op 26 maart 2024</p> <p>Euro 21.990.000 Export Krediet Faciliteit oorspronkelijk gedateerd 8 juni 2016 tussen kredietnemer, de kredietverstrekker en ABN-AMRO Bank N.V. als arranger met betrekking tot het Coronie zeeduikproject (de Coronie Facility Agreement); en</p> <p>Euro 17.200.000, Export Krediet Faciliteit oorspronkelijk gedateerd 8 juni 2016 tussen kredietnemer, de kredietverstrekker en ABN- AMRO Bank N.V. als arranger met betrekking tot het Commewijne zeedijkproject (de Commewijne Facility Agreement)</p> <p>Bijlagen behorende bij de Agreement zijn de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legal Opinion ten behoeve van de Amendment Agreement in respect of Export Credit Facility Agreements tussen de Staat Suriname en ABN- AMRO Bank N.V.; en Certificate van de herstructurering van de Export Credit Facility Agreements van ABN- AMRO N.V. 	2618	16 april 2024			21.990.000 17.200.000

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 4: Kredietovereenkomsten

Staatsschuld Registratie januari – december 2024

	Kredietovereenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
1	Originele Amendment Agreement tussen de Staat Suriname en de Paris Club, met betrekking tot the consolidation of Debt of the Republic of Suriname of 22 June 2022, regarding the second phase of the treatment, ondertekend op 08 oktober 2024 (in 2-voud), engelse en franse versie)	2632	16 oktober 2024	Geen bedrag		
2	De overeenkomst Herkapitalisatie Centrale Bank van Suriname, tussen de Staat Suriname en de Centrale Bank van Suriname getekend op 26 augustus 2024 voor een bedrag van SRD 9.381.877.981,00	2633	18 oktober 2024	9.381.877.981,00		
3	De Framework Agreement en Agency Agreement. Deze Agreements betreffen de: <ul style="list-style-type: none"> - Framework Agreement Installment Sale Financing genaamd "Expansion of the Power Transmission and Distribution Systems Project" getekend tussen de Staat Suriname en de Islamic Development Bank op 26 augustus 2024 ten bedrage van USD 47.685.000,00 (zegge: Zevenenveertig Miljoen Zeshonderd Vijfentachtig Duizend 00/100 Amerikaanse Dollars). (1-voud) - Agency agreement Installment Financing genaamd "Expansion of the Power Transmission and Distribution Systems Project" getekend tussen de Staat Suriname en de Islamic Development Bank op 26 augustus 2024. (1-voud) Project Code: SUR-1033 Met de Agreements retourneren wij de copie van de Legal Opinion ten behoeve van de Framework Agreement en de Agency Agreement tussen de Staat Suriname en de Caricom Development Fund ten bedrage van USD 47.685.000,00 	2634	13 november 2024		47.685.000,00	
4	Amendment Agreement in respect of USD 65.297.000,00 facility agreement tussen de Republiek Suriname en de Industrial and Commercial Bank of China Limited ten bedrage van USD 59.518.929,99 (Negenenvijftigmiljoen vijfhonderd en achttienduizend negenhonderd en negenentwintig 99/100 USD) getekend op 22 november 2024.	2635	05 december 2024		59.518.929,99	

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 5: Promissory Notes

Staatsschuld Registratie januari – december 2024

	Promissory Notes	Registratie		Bedrag in
	Naam instelling	Nummer	Datum	SDR
1	De IMF promissory note verstrekt door de Government of the Republic of Suriname vertegenwoordigd door de Minister van Financiën & Planning aan het International Monetair Fonds (IMF). Deze promissory note heeft betrekking op de zesde tranche van de "Budget Support" inzake de goedgekeurde "Extended Fund Facility" (EFF) van het IMF op 22 december 2021 ten bedrage van SDR 19.100.000 (Negentienmiljoen éénhonderdduizend 0/100 Special Drawing Rights) (in 3-voud)	2617	27 maart 2024	19.100.000
2	De IMF promissory note verstrekt door de Government of the Republic of Suriname vertegenwoordigd door de Minister van Financiën & Planning aan het International Monetair Fonds (IMF). Deze promissory note heeft betrekking op de zevende tranche van de "Budget Support" inzake de goedgekeurde "Extended Fund Facility" (EFF) van het IMF op 22 december 2021 ten bedrage van SDR 19.100.000 (Negentienmiljoen éénhonderdduizend 00/100 Special Drawing Rights) (in 3-voud)	2623	25 juni 2024	19.100.000
3	De IMF promissory note verstrekt door de Government of the Republic of Suriname vertegenwoordigd door de Minister van Financiën & Planning aan het International Monetair Fonds (IMF). Deze promissory note heeft betrekking op de achtste tranche van de "Budget Support" inzake de goedgekeurde "Extended Fund Facility" (EFF) van het IMF op 22 december 2021 ten bedrage van SDR 19.100.000 (Negentienmiljoen éénhonderdduizend 00/100 Special Drawing Rights) (in 3-voud)	2631	20 september 2024	19.100.000
4	De IMF promissory note verstrekt door de Government of the Republic of Suriname vertegenwoordigd door de Minister van Financiën & Planning aan het International Monetair Fonds (IMF). Deze promissory note heeft betrekking op de achtste evaluatie van de goedgekeurde "Extended Fund Facility" (EFF) van het IMF op 22 december 2021, ten bedrage van SDR 33.600.000, (Drieëndertigmiljoen zeshonderdduizend 00/100 Special Drawing Rights)	2680	24 december 2024	33.600.000,00

Bron Rekenkamer van Suriname

SDR: Special Drawing Rights

Bijlage 6 Brief Directeur Binnenlandse Zaken

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN
DIRECTORAAT BINNENLANDSE ZAKEN
Wilhelminastraat 3, Paramaribo
E-mail: secditbizn@gmail.com
Tel: (597)476219

Paramaribo, *28* februari 2025

BiZa Nr.: *2979/25*

Aan: De Rekenkamer van Suriname
T.a.v. Mw. drs. R. Imamdi
(Adjunct- Secretaris)
Waterkant 28
Paramaribo – Suriname

Betreft: Reactie op uw schrijven gedateerd 5 februari 2025

Geachte Mw. Imamdi,

Verwijzend naar uw schrijven kenmerk RI/1102/va gedateerd 5 februari 2025 betreffende "aantal ambtenaren, landsdienaren, gepensioneerden en onderstaanden dienstjaar 2024", wordt het volgende onder uw aandacht gebracht.

Hierbij wordt vanuit het Ministerie meegedeeld dat:

1. Het aantal in dienst tredingen over het dienstjaar 2024 o.b.v. de beschikbare data een aantal van 622 bedroeg.
2. Het aantal landsdienaren (daarbij inclusief arbeidscontractanten evenals ambtenaren) per 31 december 2024 een aantal van 50.989 bedroeg.
3. Het aantal aan gepensioneerden en vervoegd uitdienst getreden landsdienaren o.b.v. de Centraal Personeelsadministratie(CPA) administratie per 31 december 2024 een aantal van 884 landsdienaren bedroeg.
4. En het aantal aan verplicht geregistreerde ambtenaren per 31 december 2024 nl. 51.696 landsdienaren bedroeg. Laatstgenoemde aantal aan landsdienaren vertegenwoordigd 96% van het totaal aantal aan verplicht geregistreerde ambtenaren. Vermeldenwaard is dat er nog 2154 landsdienaren zich nog moeten registreren wat komt op 4% is van het totaal.

Hopende u hiermede naar voldoening te hebben geïnformeerd.

De Directeur van Binnenlandse Zaken,

Dhr. Mohamad N. ESKAK MSc. MPA

C.c.: - de Minister van Binnenlandse Zaken

Rekenkamer van Suriname

A : Waterkant 28

T : 475585

E : rekenkamer@rekenkamer.gov.sr

W : www.rekenkamer.sr
